

ПРИКАЗКИ от БАЛТИЙСКИТЕ СТРАНИ

ПРИКАЗКИ ОТ БАЛТИЙСКИТЕ СТРАНИ

Превод: Дона Минчева

chitanka.info

ВЪРВИ — НЕЗНАЙНО КЪДЕ, ДОНЕСИ — НЕЗНАЙНО КАКВО

Един цар имал слуга — добър и честен момък. Веднъж царят купил необязден жребец. Напразно се мъчили конярите да го обвяздят, да го усмирят. Необуздан бил, необуздан си и останал. Тогава царят казал на слугата си:

— Опитай се да укротиш този хубостник!
— Добре, ще се опитам!

Речено-сторено. Верният слуга на царя ловко се метнал на седлото.

Жребеца подскочил изведнъж като ужилен и полетял с бързината на вятъра — само облак прах се вдигнал след него.

Дълго препускал жребеца по гори и блата. Отдавна вече навлезли в непознат край, където ездачът никога в живота си не бил идвал, а конят продължавал да лети напред.

Най-сетне, за щастие, пред тях се изпречили две дървета. Бесният кон искал да се провре между тях, но се заклещил — дърветата растели много близко едно до друго.

Слугата слязъл от коня. Но накъде да тръгне сега, къде да отиде? Чужда страна — всичко наоколо било непознато.

И навсякъде — гора.

Тръгнал най-после слугата накъдето му видят очите. Дали пък няма да срещне човек някъде? Вървял, вървял и излязъл на една поляна. А на поляната гледа — селски къщи. Влязъл в двора, а там го посрещнал стар-прастар белобрاد старец.

— Накъде си се запътил, синко? — попитал го старецът.

Тъй и тъй, заразказвал му слугата, заблудил се, изморил се, не знае как да се върне у дома.

— Какво си се разбързал толкова, синко, да не се е запалила къщата ти? Щом си изморен, поживей при мен, другар ще ми бъдеш!

Слугата благодариł на стареца и останал.

Почивал си той, оглеждал се наоколо, обикалял стопанството. Гледа, зад къщата, край гората — голяма, хубава градина, а в дъното на градината — много врати. Гостът понечил да влезе да се разходи и в градината, но старецът му рекъл:

— Почекай, почакай, с празни ръце и без да питаш, не ходи! Ето ти връзка ключове, отваряй, която щеш врата, и се разхождай, където искаш! Недей отваря само вратата, която е вързана с лико, и не влизай там!

През първия ден момъкът се разхождал из градината и не пипнал завързаната с лико врата. На втория ден се разходил и пак не я пипнал. На третия ден решил:

„Какво ли пък чудо може да има там? Навсякъде може да се влиза, а там не. Ще надзърна през пролуката.“

И веднага развързал ликото. Открехнал вратата и що да види — широка ливада, а сред ливадата тихо, блестящо под слънчевите лъчи езеро. Приближил се той до езерото, порадвал се малко и вече искал да се върне, когато чул нещо да свисти във въздуха. Погледнал — три бели патици кацнали на брега на езерото, превърнали се в прекрасни девойки, съблекли дрехите си и отишли да се къпят. Момъкът си рекъл:

„Ама че работа! Такова чудо не бях виждала през живота си! Я да грабна, ей тъй, на шега, дрехите на някоя и да ги разгледам по-отблизо!“

Взел той дрехите на най-хубавата девойка и почнал да ги върти в ръце и да им се чуди. Девойката, на която били дрехите, забелязала това, доплавала до брега и жално се примолила:

— Мили момко, не се шегувай с мен, не пипай дрехите ми!

Какво можел да направи момъкът? Той имал добро сърце. Сложил дрехите на земята и в същия миг девойките се превърнали отново в патици, а него превърнали в гъльб. Патиците веднага отлетели, а гъльбът само тъжно погледнал след тях.

Ами сега?!

Вечерта, когато се върнал от гората, старецът видял на един прът гъльба. Веднага разбрал какво се е случило, скарал се на госта си и го превърнал пак в човек.

На другия ден старецът отново отишъл в гората и оставил госта сам в къщи. Момъкът се разхождал, разхождал из градината, но не се

сдържал, развързал ликото на вратата и пак отишъл на брега на езерото. Постоял малко, погледнал езерото и вече се канел да си ходи. Но в това време нещо засвистяло във въздуха, белите патици долетели отново, превърнали се изведнъж в хубави девойки и отишли да се къпят.

Момъкът си рекъл:

„Ама че работа! Такова чудо само веднъж в живота си можеш да видиш! Я да грабна на шега дрехите на една девойка и да ги разгледам по-отблизо!“

И пак взел дрехите на най-хубавата девойка, завъртял ги в ръце и не можел да им се начуди. Но девойката, на която били дрехите, видяла, че работата не е на шега, доплавала до брега и жално му се примолила:

— Добри момко, не пипай дрехите ми!

Какво можел да направи момъкът? Той имал меко сърце и пак ѝ дал дрехите. Но девойките мигом се превърти ли в патици и отлетели, а него превърнали в прасенце. То само тъжно ги изпроводило с поглед.

Когато се върнал вечерта, старецът видял наследствата прасенцето и веднага разбрал какво се е случило. Скасал се на госта си, но го превърнал отново в човек и му рекъл:

— Ако тази девойка ти е харесала толкова много, нямам нищо против, вземи я за жена!

— Но как да я взема, когато тя нито за миг не остава при мене? Щом ѝ дам дрехите, тя веднага отлиза.

— Отлиза ли? Че как ще остане, когато си такъв недосетлив? Защо ѝ даваш дрехите, защо ѝ позволяваш да те придума? Не ѝ връщай дрехите, докато не ги обещае, че ще остане с тебе!

На следващия ден старецът отново отишъл в гората. Този път момъкът веднага развързал ликото, седнал на брега на езерото и зачакал. Белите патици скоро долетели, превърнали се в девойки излезли във водата да се къпят. Момъкът грабнал дрехите на девойката, която си харесвал. А тя доплавала до брега и му се примолила:

— Добри момко, не се шегувай с мене! Сложи дрехите на мястото им!

— Не, хубавице! Сега можеш да ме молиш, колкото си искаш, няма да те послушам. Обещай ми, че не ще отлетиш, обещай да ми

станеш годеница и тогава ще ти дам дрехите!

Какво можела да направи девойката? — обещала му да остане.

Сестрите ѝ се превърнали в патици и отлетели, а хубавицата отишла с момъка в селския дом на стареца. Там направили и сватбата.

Минали дни, минали и седмици. Най-после един ден момъкът рекъл на стареца:

— Време е да се върна при моя цар, защото той сигурно се чуди къде съм се дянал. Старецът отговорил:

— Добре, добре, синко, иди си по живо и по здраво! Само че се пази да не се хвалиш пред царя с жена си!

Момъкът го послушал.

Върнал се в къщи, но на никого не казал, че докато странствал, се е оженил за такава хубавица. Жена му също не се мяркала пред очите на царя или на някой друг. И всичко щяло да си бъде добре, ако царят не почнал да забелязва, че слугата му вече не е такъв, какъвто бил по-рано. Където и да отидел, все бързал да се върне в къщи.

Взел да пита царят и да разпитва и тогава разbral, че слугата му има жена — невиждана хубавица.

— Не е редно това! — решил той. — Такива хубави жени трябва да имат само царете! Но как да му я отнема? Трябва да извикам на помощ някой магьосник!

Магьосникът дошъл.

— С какво мога да ти услужа, царю честити? — попитал той.

И царят му разказал, че тъй и тъй, един негов слуга има жена невиждана хубавица и той иска сега съвет как да му я отнеме.

— Как да му я отнемеш ли? Поискай от слугата си нещо, което той няма да може да извърши. Тогава ще го погубиш и хубавицата ще бъде твоя. Какво точно да поискаш от него ще ти кажа утре, защото такава работа трябва добре да се обмисли!

Царят с нетърпение зачакал да се съмне.

Магьосникът мислил цяла нощ и на другия ден още рано-рано се запътил към двореца с готовия вече съвет. Пътят му минавал през един мост. Отдолу под моста излязъл белобрадият старец и рекъл на магьосника:

— Къде си се разбързал, злодеецо? Остави момъка на мира, иначе и двамата с царя ще отидете на оня свят!

Но магьосникът хич и не помислил да го послуша! Само махнал с ръка и продължил пътя си. Отишъл при царя и му рекъл:

— Нека твоят слуга отиде през девет земи в десета и ти доведе свирепия лъв, който лежи там, в долината, под един бодлив храст.

Царят извикал слугата си:

— Слушай какво! През девет земи в десета, в долината под един бодлив храст, лежи свиреп лъв. Доведи ми го колкото се може по-скоро. Не го ли доведеш, ще ги взема главата!

Чул това слугата и замислен се върнал в къщи при жена си.

— Не се тревожи — казала му тя, — легни да се наспиш и да събереш сили. През нощта ще изтъка една шарена кърпа и ще ти завия в нея хляб за из път. Само че запомни добре едно: пази тази кърпа като зеницата на окото си! Ако я изгубиш по пътя, ще погинеш и ти!

Слугата на царя се успокоил и заспал сладко-сладко. А жена му почнала да тъче и до разсъмване изтъкала кърпа, каквато никой в царството някога не бил виждал. После разбудила мъжа си и го изпроводила на далечен път.

Вървял момъкът ден, вървял втори, крачил седмица, крачил друга, но краят на пътя все не се виждал. Чак на третата седмица, през една тъмна, дъждовна нощ, забелязал, надалеч слаба светлинка. Запътил се нататък, видял една къщичка и почукал на вратата. Излязла млада девойка и приветливо го поканила да влезе. Донесла му вода да се умие след уморителния път, но кърпа за изтриване не му оставила. Момъкът се измил, огледал се — няма пешкир. Изтрил се с шарената кърпа, която жена му изтъкала.

Девойката забелязала кърпата.

— Такива кърпи умее да тъче само моята сестра — казала тя. — Откъде си взел тази?

Момъкът й разказал, че жена му тъкала и везала кърпата.

— Значи моята сестра ти е жена. Значи, заради сестра ми трябва да заведеш на царя свирепия лъв. Добре, че узнах това!

При тези думи девойката грабнала кърпата и изскочила навън. Момъкът се изплашил: „Ами сега? Нали жена ми заръча да пазя кърпата като зеницата на окото си!“

Но тревогата му излязла напразна. Девойката скоро се върнала радостна:

— Прибери си кърпата! Долината, която търсиш, се намира наблизо. В края на долината ще видиш бодливия храст, зад него лежи лъвът, а под храстта играят малките му лъвчета. Промъкни се с пълзене до храстата откъм слънчевата страна и стисни малко едното лъвче, за да заскимти. Лъвът ще скочи срещу тебе, а ти хвърли на носа му кърпата! Лъвът изведнъж ще стане покорен като кученце и ти ще можеш да го заведеш, където поискаш.

Слугата на царя така и направил. Укротил лъва и го завел при господаря си.

Царят се смяял като видял лъва и заповядал да го пуснат в градината.

На другия ден той извикал отново магьосника и му поискал съвет.

Но магьосникът отговорил:

— Почакай до сутринта. Защото такова нещо трябва да се обмисли добре!

На другия ден, рано сутринта, магьосникът се запътил към двореца. Стигнал до моста, а отдолу излязъл същият старец и му рекъл:

— Къде си се разбързал, злодеецо? Остави момъка на мира, иначе и двамата с царя ще отидете на оня свят!

Но къде ще те послуша магьосникът? Той само махнал с ръка и продължил пътя си. Отишъл при царя и му рекъл:

— Заповядай на слугата си да иде зад девет царства в десето и да ти донесе вечно цъфтящото ябълково дърво, което расте там в една градина.

Царят извикал слугата си и му казал:

— Слушай какво! През девет царства в десето расте вечно цъфтящо ябълково дърво. Донеси ми го! Колкото може по-скоро! Не изпълниш ли волята ми — жив няма да останеш!

Чул това слугата и натъжен се върнал в къщи при жена си.

— Не се тревожи! — рекла жена му. — Легни да спиш! Събирай сили! А аз през това време ще изтька шарена кърпа и ще ти завия в нея хляб за из път. Само че запомни едно: пази тази кърпа като зеницата на окото си! Ако я загубиш, после ще загинеш и ти!

Момъкът спокойно легнал да спи, а жена му през нощта тъкала и везала такава хубава кърпа, каквато никой в царството не бил виждал

някога. На разсъмване тя събудила мъжа си и го изпроводила на далечен път.

Вървял момъкът ден, вървял втори, крачил седмица, крачил друга, но краят на пътя все не се виждал. На третата седмица, през една тъмна и дъждовна нощ забелязал надалеч слаба светлинка. Запътил се нататък, видял една къщичка и почукал на вратата ѝ. Излязла една девойка и приветливо го поканила да влезе. Донесла му вода да се измие след уморителния път, само кърпа за изтриване не му подала.

Пътникът се измил, огледал се — не видял пешкир. Изтрил се с шарената кърпа, която изтъкала жена му. Девойката забелязала кърпата и веднага попитала:

— Откъде си взел тази кърпа? Такива кърпи умее да тъче и везе само моята сестра.

Момъкът разказал, че тъй и тъй, жена му тъкала и везала кърпата.

— Значи моята сестра ти е жена! Значи, заради сестра ми трябва да занесеш на царя вечно цъфтящото ябълково дърво! Добре, че узнах това!

И девойката веднага грабнала кърпата и изскочила навън. Слугата се изплашил: „Ами сега? Нали жена ми заръча да пазя кърпата като зеницата на окото си!“

Но отново тревогата му била напразна. Скоро девойката се върнала радостна:

— Прибери си кърпата! Вечно цъфтящото ябълково дърво расте наблизо. Изкачи се на него и покрий върха му с кърпата. Ябълковото дърво ще се смали, колкото едно цветче, и ти лесно ще можеш да го занесеш на царя. Когато посадиш цветчето в царската градина, махни кърпата и малкото цветче веднага ще се превърне в цъфтящо ябълково дърво.

Момъкът направил всичко, както трябва, и занесъл на царя вечно цъфтящото ябълково дърво.

Царят се смяял, като видял ябълковото дърво вече в градината си, и позеленял от злоба. Извикал той отново магьосника, за да го посъветва какво да заповяда сега на слугата си.

А магьосникът казал:

— Почакай до сутринта, защото такова нещо трябва добре да се обмисли!

Нощта изминала.

Рано сутринта магьосникът забързал към двореца. Стигнал до моста, а под моста излязъл пак старецът и рекъл:

— Накъде си се залетял, злодеецо? Остави на мира момъка, иначе и двамата с царя ще отидете на оня свят!

Но къде ще те послуша магьосникът? Само махнал с ръка и продължил пътя си. Отишъл при царя и му рекъл:

— Кажи на слугата си така: „Върви незнайно къде, донеси незнайно какво“!

Царят извикал момъка и му заповяддал:

— Върви незнайно къде, донеси незнайно какво!

Като чул това, момъкът страшно се изплашил. Върнал се в къщи при жена си. Тя почнала да го успокоява, но сама не знаела как може да се изпълни такава заповед.

— Не се тревожи — казала, — легни да спиш, да събереш сили, а аз ще изтъка кърпа два пъти по-голяма от предишните, с още по-хубава везба от тях и ще ти завия в нея хляб за из път. Само че пази тази кърпа като зеницата на окото си! Ако я изгубиш по пътя, ще погинеш и ти!

Слугата на царя легнал да спи, а жена му цяла нощ тъкала и везала.

На разсъмване кърпата била готова. Жената събудила мъжа си и го изпроводила на незнаен, далечен път.

Още не успял той да излезе от двора, когато царят пратил да повикат жена му в двореца.

— Знаеш ли, хубавище, този път твоят мъж няма да се върне! Какво ще правиш ты сам-самичка? А аз искам да се оженя. Стани ми царица!

Хубавицата си помислила: „Два пъти те надхитрих, ще те надхитря и трети път“, а на глас казала:

— Благодаря за честта. И аз не вярвам, че мъжът ми ще се върне. Но все пак ще го почакам една година, както му е редът.

— Добре, така да бъде — съгласил се царят.

А слугата на царя вървял ден, вървял втори, крачил седмица, крачил друга, но пътят все нямал край. Чак на третата седмица, през

една тъмна, дъждовна нощ, забелязal недалеч напред слаба светлинка. Запътил се нататък, видял една къщичка и почукal на вратата й. Излязла една девойка и приветливо го поканила да влезе.

Девойката му донесла вода да се измие след пътуването, но кърпа за изтриване не закачила. Момъкът се умил, озърнал се — не видял пешкир. Изтрил се с шарената кърпа, която изтъкала жена му. Девойката забелязала кърпата и веднага попитала:

— Откъде си взел тази кърпа? Такива кърпи само моята сестра умее да тъче и везе.

Момъкът й разказал, че жена му тъкала и везала кърпата.

— Значи, моята сестра ти е жена, значи заради сестра mi трябва да идеш незнайно къде и да донесеш незнайно какво! Добре, че узнах това!

При тези думи девойката грабнала кърпата и изтичала навън. А слугата се изплашил: „Нали жена mi заръча да пазя кърпата като зеницата на окото си?“

Чакал той ден, чакал два — девойката я няма и няма. На третия ден привечер тя дотичала натъжена.

— Не можах да разбера как да изпълниш царската воля. Хайде да отидем сега при старата майчица Земя. Падни в краката й, попитай я какво трябва да сториш.

Отишли двамата при майчица Земя. Слугата коленичил пред нея и със сълзи на очи я замолил. Но тя била недоволна, че смущават нейния покой.

— Какво искаш, човече?

— Кажи mi как да изпълня заповедта на царя: „Върви незнайно къде, донеси незнайно какво!“

Майчица Земя свикала всички птици.

— Кажете, мои птици, знаете ли как да му помогнем?

Птиците отвърнали:

— Не знаем, майчице!

Тогава майчица Земя свикала всички други животни и ги попитала знаят ли как да се помогне на человека.

— Не знаем, майчице! — отвърнали те.

— Но всички до един ли сте дошли тук? — попитала майчица Земя. — Всички ли — и бягащите, и пълзящите, и скачащите?

— Не, не всички! Ето, една куща жаба е изостанала.

Куцата жаба — подскок, подскок! — и дошла. Майчица Земя ѝ се скарала:

— Защо закъсняваш толкова?

— Не ми се сърди, майчице, болна лежах седем месеца, още не ме държат краката.

— Е, добре, добре. Можеш ли да помогнеш на този човек. Той трябва да изпълни чудна заповед: „Върви незнайно къде, донеси незнайно какво“?

— Как да не мога? Разбира се, че мога.

Жабата заскачала напред, а момъкът тръгнал след нея. Стигнали най-сетне до една малка къщичка без прозорци. Жабата прескочила прага, слугата влязъл след нея. Вътре, в единния ъгъл на къщичката имало таен вход. Жабата скочила вътре и изчезнала.

А слугата застанал край входа и си рекъл:

— Дали това, което търся, е тук? Я да се опитам го повикам!

— И високо казал:

— „Върви незнайно къде, донеси незнайно какво!“ Появи се пред мен, ако си тук!

Щом издумал това, изведнъж изпод земята се чул шум и тропот, някой почнал да скача и да играе. Слугата попитал:

— Ти ли си този, когото търся? Отговори ми!

Глас изпод земята отвърнал:

— Да, аз съм!

— Щом си ти, тръгни тогава след мен! И ми кажи по какъв път ще стигнем по-бързо до вкъщи? До края на годината аз трябва да се върна.

Гласът отговорил:

— Ако вървим направо, ще стигнем в къщи навреме, ако заобиколим — ще стигнем най-малко след една година. Прекият път обаче е труден. Насред пътя има един змей. Той притегля човека отдалеко към себе си и го изяжда.

— Никой ли не може да се справи с този змей?

— Който е умен, може. Обещай на змея най-хубавите ястия на света. Кажи му, че когато почне да яде от тези ястия, пред него ще засвирят и ще затанцуват. Тогава той няма да те изяде. За ястията не се грижи, аз ще ти дам всичко, каквото поискаш. Но помни едно: щом змеят опита вкусното ястие, щом чуе музиката и види танците, ще се

опияни от удоволствие. Тогава бъди умен и поискай от благодарност за вкусното угощение, за чудната музика и хубавите танци змеят да ти подари ковчежето, което носи на гърдите си. Не пропущай този миг — който е доволен, той е щедър!

— Добре — казал момъкът, — тръгваме по прекия път! Да става, каквото ще!

И така, двамата се отправили на път: слугата отпред, а „Върви незнайно къде, донеси незнайно какво“ — отзад.

Вървели, колкото вървели, спътникът на слугата се обадил:

— Наближаваме вече, ей сега змеят ще те притегли!

И наистина, момъкът почувствуval, че нещо го тегли напред. Притеглил го змеят към себе си и тъкмо отворил уста да го изяде, когато момъкът се обадил:

— Не яж, не яж суроvo месо! Няма ли да е по-добре да й поднеса най-вкусните ястия в света, че и с музика и танци отгоре на това?

Змеят веднага затворил уста. А слугата извикал:

— „Върви незнайно къде, донеси незнайно какво!“, сложи трапезата!

Още не довършил думите си, появила се разкошна трапеза, отрупана с най-вкусните ястия на света. В същия миг зазвучала прекрасна музика и хубави момчи и девойки затанцуvalи. Змеят се разнежил.

Опитал първите лакомства и се развеселил.

Слугата помислил: „Сега му е времето!“ и рекъл:

— Искаш ли да получиш всичко това завинаги, а в замяна на него да ми дадеш малкото ковчеже, което блести на гърдите ти?

— Вземи го, човече! — извикал змеят. — Какво значи едно малко ковчеже в сравнение с такова наслаждение?!

Слугата взел ковчежето и бързо се отправил към дома си. Но по пътя му се приискало да види какво има вътре. Отворил го — чудо невидяно! Отвътре взели да излизат войници, полк след полк, брой нямали! За миг полето наоколо се изпълнило е войска — нямало накъде да се обърнеш!

— А-а! — помислил слугата. — Сега вече не ме е страх от царя! Сам съм си господар!

Наблизил той с голямата си войска до царския дворец, а насреща му излязла разплакана жена му:

— Любими мъжо, любими мъжо, не се надявах вече да те дочакам! Царят иска да се ожени за мен, а магьосникът само се чуди как да те погуби!

Като чул това, слугата пламнал от гняв:

— Значи такъв си бил ти, царю, това си вършил, докато аз изпълнявах твоята воля! Сега ще си уредя сметките с тебе!

Царят съbral бързо войските си, извикал и магьосника да му помага във войната срещу слугата. Но магьосникът отговорил:

— Бий се сам, аз имам друга работа! — и избягал в храстите.

Но къде ще се дене магьосникът? Отвъд храстите имало река, а отвъд реката било бойното поле. Не можел да се измъкне на никъде!

Дълго се били войските на слугата и войските на царя. Най-сетне царят паднал убит. Заедно с него намерил смъртта си и магьосникът.

А слугата станал цар. Посадил сред царството си вечно цъфтящото ябълково дърво за радост на целия народ и прекарал живота си щастливо заедно със своята хубава и умна жена.

ПАЯКЪТ И МУХАТА

Едно време животът на земята бил много труден, защото липсвал огънят. Щом слънцето залезело, не се виждало вече нищо, ставало студено. Хората наистина знаели, че дълбоко, в дъното на пъкъла има огън. Но никой не можел да слезе там и да вземе огън.

По онова време светът се управлявал от един-единствен цар. Царят имал такава власт, че на неговите заповеди се подчинявали не само хората, но и всички зверове, насекоми и всяко живо същество, което обитавало земята, водата и въздуха.

Веднъж царят обявил, че ще даде голяма награда на онзи, който слезе в пъкъла и изнесе оттам огън. Мнозина се опитали, но никой не успял да стигне до огъня.

Все пак царят решил каквото и да става да даде на хората огън. Съbral той всички свои съветници и им заповядал да измислят още по-голяма награда за героя, който ще изнесе огън на земята.

Мислили дълго съветниците и най-сетне решили: този, който донесе огън, ще може цял живот да се храни бесплатно на всяка трапеза.

Бързоходци разпръснали тази вест по целия свят, обявили я не само на хората, но и на всички животни. Много герои се впускали в опасния път, но никой не успял да изнесе огън от страшната бездна.

Чул царската вест Паякът и решил да донесе огън. Той веднага се заловил да плете дълго въже, та да се спусне по него в пъкъла. Когато въжето станало готово, Паякът се отправил към ада, без да каже дума на никого.

Щом стигнал до пропастта, която водела към глъбините на пъкъла, храбрецът завързал края на въжето за здравия корен на един дъб и се спуснал чак до дъното на пъкъла, промъкнал се до огнената клада, грабнал една горяща главня, полетял като вихър обратно към въжето и благополучно се измъкнал навън.

Макар че умеел чевръсто да лази, все пак паякът много се изморил, докато се изкачи от такава дълбочина, и при това с товар.

Когато стъпил на земята, той полегнал малко да си отдъхне, а горящата главня сложил до себе си. Паякът искал само малко да подремне, но сънят го оборил и той заспал дълбоко.

Дошло време да изкарват на паша добитъка, а Паякът продължавал да спи. В това време Мухата, която летяла насам-нататък, недалеч от него, подушила някаква странна миризма. Огледала се наоколо и изведнъж — що да види: край паяка гори запалена главня!

Досетила се Мухата, че Паякът е изнесъл огъня от пъкъла. И какво мислите, че направила?

„Отде ще знае такъв сънливец как да борави с огъня? Ще спи, докато главнята угасне! А на мене наградата ще ми свърши повече работа, отколкото на него!“ — помислила си тя.

И като грабнала бързо главнята, Мухата отлетяла.

Занесла главнята в двореца и казала на царя: Ето ти, господарю, огън! С опасност за живота си го изнесох от самия пъкъл. Дай ми обещаната награда!

Царят се зарадвал много. Направил пиршество в чест и Мухата и заповядал да ѝ се издаде следната грамота: до края на живота си Мухата може да се храни на всяка трапеза.

Паякът се събудил чак на мръкване. Гледа — главнята изчезнала!

Изплашил се, разтичал се. Взел да пита наляво и надясно не е ли видял някой крадец. А всички му се подигравали: да не е луд? Та нали отдавна вече се знае, че не друг, а Мухата, с опасност за живота си, е изнесла огъня от дъното на пъкъла.

Като чул това, Паякът без малко не се побъркал от огорчение. И се разкрештял, колкото му глас държи:

— Мухата е крадла! Мухата е крадла! Тя ме е обрала! Не друг, а аз изнесох огъня от пъкъла и само на мен се пада обещаната награда!

Мнозина повярвали на думите му, но само поклатили глава: късно е, защото Мухата вече е получила царската грамота.

Това още повече наскърбило Паяка. Забързал се той към двореца, за да разкаже на царя как го е обрала Мухата. Спъвал се по пътя, падал, едва си поемал дъх от умора.

Мухата седяла на почетното място от дясната страна на царя. Паякът почнал да разказва как стои работата.

— Всичко това е лъжа! — казала Мухата. — Ще се намери ли някой, който да е видял Паяка е огъня? Нито един!

Царят пожелал да разреши справедливо спора и поискал от Паяка да представи доказателства. Но не успее ли да докаже нищо — да не се мярка повече пред очите му. Тогава Паякът казал, че въжето, по което се е спуснал и по което се е изкачил горе с главнята, навярно и досега виси на края на пропастта.

Пратеници на царя се завтекли да проверят, но не намерили никакво въже. Сигурно то се било запалило от главнята, когато Паякът се измъквал от ада, и изгоряло.

Сега вече не можело да се докаже нищо.

И Паякът си отишъл с празни ръце, като проклинал Мухата и се кълнял, че ще ѝ отмъщава през целия си живот.

Оттогава паяците плетат паяжина и ловят мухите. А мухите и до ден-днешен се хранят на всяка трапеза безплатно.

ЦАРСКАТА ДЪЩЕРЯ И ДЪЩЕРЯТА НА СЛЪНЦЕТО

Живял едно време цар, който имал две деца: син и дъщеря хубавица. Жената на царя умряла, а не се минало много време и той заболял и умрял. Останали сами синът и дъщерята.

Почнал царският син да управлява царството. И ето че намислил да се ожени. Разпратил той бързоходци по всички краища на света и им заповядал да намерят за жена такава хубавица като неговата сестра, дори и по-хубава.

Минало известно време, върнали се бързоходците и съобщили на царския син, че кръстосали надлъж и нашир цялата земя, видели много хубави девойки, но такава хубавица като неговата сестра нийде не намерили.

Решил тогава царският син да се ожени за родната си сестра и обявил волята си. Колкото и да плакала сестра му, нищо не помогнало. Брат ѝ строго заповядал да се готви за сватба.

Разтъжила се царската дъщеря: как тъй ще се омъжи за родния си брат? Три дни и три нощи поред плакала тя, а на четвъртия ден започнала да се готви за сватба.

В определения ден царският син облякъл венчалните си дрехи и зачакал годеницата си. Чакал, чакал, но тя все не излизала от стаята си. Тогава той попитал:

— Готова ли си, сестрице?

— Обувам се — отвърната сестра му и в същия миг краката ѝ затънали до колене в земята.

Царският син почакал малко и като не я дочакал, отново попитал:

— Готова ли си, сестрице?

— Роклята си обличам — отвърната сестра му и в същия миг потънала до шия в земята.

Почакал още царският син и като не я дочакал, още веднъж попитал:

— Готова ли си, сестрице?

— Короната си слагам — отвърнала сестра му и земята се затворила над нея.

Почакал още малко царският син и пак извикал сестра си, но този път никой не му отговорил. Втурнал се той в стаята ѝ — няма жива душа! Взел да търси той, гледал навсякъде, но никъде не открил сестра си.

Тъй царската сватба се развалила.

Щом се намерила под земята, царската дъщеря отворила очи и видяла, че лежи на една зелена поляна. Наоколо цъфтели цветя, над нея светела слънцето. Тръгнала девойката да се разходи из поляната, почнала да си бере ягоди и да яде.

Надвечер страх свил сърцето на царската дъщеря. Разхождала се тя сам-самичка, а наоколо ѝ няма жива душа. Огледала се насам-натам и тръгнала направо през гората.

Почнало да се мръква. Вървяла царската дъщеря и страхливо се озъртала наоколо. Изведнъж гледа — между дърветата блещука светлинка. Тръгнала към светлинката, стигнала до една къщичка и влязла вътре. А там на масата седи хубавица и везе. Поздравили се двете девойки и почнали да разговаря.

— Аз нямам вече ни баща, ни майка — рекла царската дъщеря, — а само един брат. След смъртта на баща ни той почна да управлява царството и реши да се ожени. Само че не намери такава девойка, каквато търсеше и ми заповядда аз да се омъжа за него. Когато се обличах за сватбата, земята изведнъж се разтвори пред мене и аз се намерих на една поляна, а после дойдох тук.

— Аз пък съм дъщерята на Слънцето — рекла хубавицата. — За беда си попаднала тук. В тази къща живее зла вещица. Тя и мене държи като затворница, и тебе ще омагьоса, когато се върне.

— А ти защо не избягаш от нея? — попитала царската дъщеря.

— Щях да избягам, но не зная къде. Вещицата ме открадна от майка ми, когато бях още малка, и никой не подозира, че съм тук. Стопих се от мъка, но не зная какво да правя.

Докато си приказвали така, духнал студен вятър, запукали дърветата, земята затреперила. Дъщерята на Слънцето веднага разбрала, че вещицата лети към къщи. Казала на царската дъщеря да застане до стената и забола до нея една игла е конец. А тази игла била вълшебна, царската дъщеря станала невидима.

Влязла вешницата вкъщи и тозчас се развикала:

— Защо мирише тук на човешко месо?

— На нищо не мирише — отвърнала дъщерята на Слънцето, — сигурно ти си яла човешко месо.

Прегледала вешницата всичко наоколо, но не видяла нищо. Запъхтяла се и седнала. Починала си малко и пак отлетяла.

Дъщерята на Слънцето извадила тогава иглата от стената.

— Как така вешницата не ме забеляза? — учудила се царската дъщеря.

А дъщерята на Слънцето рекла:

— Ами че тази игла е вълшебна! Един старец ми я донесе. Даде ми още кълбо прежда, четка и кърпа за лице. Знаеш ли, той ми каза тогава, че тези подаръци скоро ще ми потрябват. И ето че иглата ми помогна сега да те спася от вешницата.

Царската дъщеря благодарила на девойката и започнала да я придумва да избягат.

— С тези вълшебни подаръци — казала тя — лесно ще избягаш от вешницата, пък и на мен ще помогнеш. А аз познавам добре пътищата в моята страна. Да вървим!

Послушала я дъщерята на Слънцето, взела вълшебните подаръци и девойките избягали.

Върнала се вешницата вкъщи, не заварила дъщерята на Слънцето, разбесняла се и почнала да тича насам-натам, да души, докато подушила следите им и разбрала, че дъщерята на Слънцето е избягала, и то не сама. Грабнала тогава една чутура, яхнала я и полетяла след тях.

Дъщерята на Слънцето усетила, че земята трепери и разбрала, че вешницата ги настига. Изплашили се девойките, хвърлили на земята кълбото с преждата и от него тозчас израснали планини — високи, стръмни, проточили се зад тях като верига.

Стигнала до планината вешницата, опитала се да ги изкачи — не могла. Опитала се да прелети над тях — не успяла. Помислила да ги заобиколи — много ще се забави. Нямало какво да прави, полетяла назад към къщи, грабнала лопатата, върнала се и се заловила да копае. Изравнила планините със земята и се спуснала отново да гони девойките — летяла като вихър, та чак дърветата се превивали.

А двете девойки в това време вече били далеч. Но ето че отново усетили — земята трепери, значи вещицата е наблизо. Дъщерята на Слънцето хвърлила четката и в миг зад тях израснала такава гъста и висока гора, че вещицата не могла ни да я премине, ни да я прелети, ни да я заобиколи. Полетяла тя обратно към къщи, грабнала брадвата, изсякла пътешка през гората и отново се спуснала подир девойките.

Усетили те, че земята трепери — значи вещицата пак ги настига. Дъщерята на Слънцето хвърлила тогава кърпата. Ширнало се тогава зад тях езеро, толкова голямо и дълбоко, че вещицата не могла ни да го преплува, ни да го прелети. Легнала на земята и почнала да лочи водата. Хем лочи, хем говори: „И аз лоча, и ти, чутуро, лочи! И аз лоча, и ти, чутуро, лочи!“ А защо ще лочи чутурата? И помен нямало от това! Локала, локала вещицата колкото може по-бързо, надула се като бъчва и в езерото останало съвсем малко вода. Опитала се вещицата и нея да допие, но се пръснала.

А дъщерята на Слънцето и царската дъщеря разбрали, че вещицата вече не ги преследва и спокойно продължили пътя си. Скоро те стигнали до един разкошен палат и царската дъщеря познала бащиния си дворец.

Зарадвал се много царският син, но се и разтревожил, защото не можел да познае коя от двете е неговата сестра — толкова много си приличали хубавиците! Оглеждал ги той оттук, оглеждал ги оттам, не може да познае сестра си и туй то! Решил тогава да си послужи с хитрост: свикал пир и заповядал на готовачите да заколят теле, да напълнят един мехур с кръвта му и незабелязано да му го дадат. Готовачите тъй е направили, а царският син скрил мехура до гърдите си под ризата.

Пиравали и се веселили гостите, а царският син — най-много от всички. През цялото време разговарял с девойките, без да знае коя е неговата сестра. А девойките нарочно се наговорили да не му откриват истината. Колкото и да ги питал царският син, колкото и да ги молил, мълчали и дума не казвали! Тогава той извадил меча от ножницата, забил го в гърдите си и потънал в кръв.

Изплашили се гостите, спуснали се на помощ на царския син. А едната от хубавиците извикала от ужас и със сълзи на очи почнала да му превърза раната. Царският син се престорил на мъртъв, лежи и не

мърда. Още по-силно заплакала хубавицата, замилвала го по главата и през сълзи занареждала:

— Ох, братко мой, братко, какво направих аз! Какво направих аз, злочестата!

И другата хубавица оплаквала царският син, но не толкова.

Щом познал коя е сестра му, царският син веднага скочил, сякаш нищо не е било, засмял се и почнал да целува сестра си. Царската дъщеря го завела при дъщерята на Слънцето и той я помолил да му стане жена. Девойката се съгласила да се омъжи за него, но най-напред искала да види своя брат. Царският син ѝ обещал, че ще го намери. В това време всички видели, че към двореца препуска на кон хубав млад юнак, облечен в царски дрехи. Дъщерята на Слънцето веднага познала брат си. Настанала голяма радост! Двамата царски синове решили да се оженят веднага за хубавиците и да се сродят един е друг. И вдигнали такава сватба, че пи с думи можеш да я разкажеш, ни с перо да я опишеш.

БЛАГОДАРНИТЕ ЖИВОТНИ

Живял в старо време един богат селянин на име Петерис. Той имал ратай, който също се називал Петерис. За да не ги бъркат, хората наричали господаря Големия Петерис, а ратая — Малкия Петерис. Цели десет години ратаят служил вярно на своя господар, но не получил нито грош. Тогава Малкият Петерис дал под съд господаря си. Съдът не можел да ги помири, затова делото минало в по-горен съд, докато не стигнало до самия цар. И ето, че царят определил деня, когато и стопанинът, и ратаят трябвало да се явят пред него да ги съди.

Рано сутринта в определения ден двамата Петерисовци тръгнали заедно към столицата. Вървели що вървели, Малкият Петерис видял на пътя една мравка. Тъкмо щял да я настъпи, когато мравката му се примолила:

— Съжали се над мене, не ме стъпквай, аз ще ти се отблагодаря!

Малкият Петерис съжалил мравката и продължил пътя си. Изминали още малко, гледат — една пчела паднала във водата и взела да се дави. Тя се примолила да я извадят.

Господарят не я погледнал дори, а ратаят се приближил и я измъкнал от водата. Пчелата му благодарила от все сърце и обещала да му помогне в беда.

Дошло пладне. Големият Петерис се разположил край пътя и почнал да обядва. Малкият Петерис също огладнял, но нямал нищо за ядене. Изведнъж на едно дърво съгледал гъльб. Грабнал пръчка и посегнал да го убие, но гъльбът жално взел да му се моли за пощада, че Малкият Петерис се смилил над него. Господарят се нахранил и двамата продължили по-нататък, докато най-сетне стигнали при царя.

Царят веднага ги извикал и заповядал да му изложат оплакванията си. Видял господарят, че ратаят май ще спечели делото и го наклеветил: казал, че Малкия Петерис се хвалил уж може на бърза ръка да овърше всичките снопи в царската сушилня.

Царят повярвал на Големия Петерис и заповядал да отведат ратая в сушилнята, която била пълна със снопи и да заключат вратата —

нека ги овършее. Угрижил се Малкия какво да прави — как да се оправи в тази беда! Изведнъж до него допълзяла същата онази мравка, която той съжалително попитала защо е толкова натъжен?

— Как да не съм натъжен — отговорил Малкият Петерис, — когато царят ми заповядва да овърше всичкото това жито. Ако не изпълня царската воля, зле ще си изпая.

— Не се грижи за това — казала мравката, — аз ще ти помогна. Легни да спиш и не мисли за нищо!

Послушал я Малкия Петерис и си легнал. Докато той спал, в сушилнята се стекли безброй мравки. Прибрали от класовете всичкото зърно, насыпали го в чували, а сламата и пляватата пренесли в плевника. Събудил се Малкия Петерис И що да види — всичко било свършено.

Царят се смяял, когато видял това. Но Големия Петерис пак наклеветил пред него ратая: казал, как той уж се хвалел, че може да построи восьчен мост през реката, и то такъв, че по него да мине царската каляска.

Царят повярвал и заповядал на Малкия Петерис да построи моста до пладне, иначе ще загуби главата си.

Угрижил се Малкия Петерис, отишъл на брега на реката и се зачудил как да се избави от тази беда. Не щеш ли, до него долетяла същата онази пчела, която той извадил от водата, и го попитала защо е толкова натъжен.

— Как да не съм натъжен — отговорил Малкия Петерис, — когато царят ми заповядва да построи до пладне восьчен мост над тази река, иначе ще ми вземе главата.

— Не се грижи за това — казала пчелата. — Аз ще ти помогна. Легни си да спиш и не мисли за нищо!

Послушал я Малкия Петерис и легнал, но не можел да заспи — бил много гладен. Изведнъж до него долетял гъльбът и го попитал защо е толкова натъжен.

— Много съм гладен — отговорил Петерис.

— Почакай малко — рекъл гъльбът и отлетял нанякъде. След малко се върнал и донесъл най-различни вкусни неща за ядене и пиене.

Наситил Петерис глада и жаждата си, поободрил се, а после си легнал и заспал дълбоко. Събудил се и що да види — восьчният мост през реката бил вече готов.

Когато отишъл там, царят не можел да се нарадва на чудесния мост. Похвалил Малкия Петерис за умението му и го наградил богато. А на Големия Петерис строго заповядал да се разплати с ратая за всички прослужени години. После поръчал на слугите си да натупат хубаво клеветника!

ДВАМАТА БЛИЗНАЦИ

Край една река имало малка къщичка, а в нея живеели мъж и жена. Нищичко си нямали те, освен едно кученце. През пролетта и двамата ловели риба, но през зимата мъжът отивал сам на реката с въдицата, а жена му предяла лен вкъщи.

Върнал се мъжът веднъж от риболов и що да види — жена му родила двама сина-близнака. Зарадвал се той и рекъл:

— Ще си ги отгледаме и ще ги направим дървари!

Минали години. Израснали двамата братя хубави юнаци, приличали си като две капки вода. Склонили те баща си да им купи по един жребец и да ги пусне по белия свят да посчитат, щастието си да опитат. Препуснали през полето, минали гората и стигнали до един кръстопът. На кръстопътя растял бор. Спели се братята под бора и по-големият рекъл:

— Време е да се разделим, защото иначе нищо няма да видим от света. Единият път за мен е отреден, другият — за тебе.

Братята забили ножовете си в бора и се уговорили който пръв се върне на това място, да погледне братовия си нож. Ако острите на ножа не е потъмняло, значи брат му жив и здрав, ако е ръждясало, постигнала го е беда.

Сбогуvalи се братята и всеки поел своя път: единия надясно, другият — наляво.

Препуска по-големият брат, а насреща му заек. При готвил се юнакът да го застреля, я заекът му се примолил:

— Не ме убивай и аз ще ти помогна, ако те заплаши беда.

Младият ловец му подарил живота, а заекът тръгна, след него.

Препуска юнакът по-нататък, а насреща му вълк. Приготвил се той да го застреля, но и вълкът се примолил да не го убива, като обещал да му помогне в беда. Юнакът му подарил живота, а вълкът тръгнал след него. След това юнакът срещнал мечка, а после лъв и всяко животно обещало да му помогне, ако го сполети беда.

Продължил той своя път, а животните тичали след него. Стигнал до един град, гледа — всички хора облечени в черно, сякаш скърбят за някого. Пожелал да разбере добрият юнак защо са облечени така, спрял се при един овчар, който пасял стадото си край пътя, и го попитал. Овчарят отвърнал:

— Всяка година деветоглавият змей, който живее в каменната пещера, иска от града ни по един човек и хората хвърлят жребий кой ще бъде изяден от змея. Тази година жребият се падна на царската дъщеря. Всички я съжаляват и затова градът е в траур.

Добрият юнак изслушал овчаря, шибнал коня си и препуснал към града. По пътя срещнал голяма тълпа хора, които придружавали висока каляска — водели при змея царската дъщеря. Тръгнал след тях и юнакът заедно със своите животни. Завели царската дъщеря до каменната пещера на змея и я оставили сама, а хората се върнали в града. Приближил се юнакът до самата пещера и когато змеят изпълзял отвътре със зинала уста и се канел да налага царската дъщеря, той пуснал срещу него животните си. Лъвът и вълкът се хвърлили на врата на змея, а мечката го сграбчила здраво за опашката, за да не може той да се вмъкне отново в Пещерата. Добрият юнак тогава се спуснал върху змея и отсякъл с меча си и деветте му глави. Отрязал след това деветте езика, сложил ги в торбата си и рекъл на царската дъщеря:

— Иди си сега вкъщи. Свършено е вече със змея!

Царската дъщеря напразно молила спасителя си да дойде заедно с нея при царя. Напразно му обещавала тя, че пирит щедро ще го възнагради. Изморен бил добрият юнак, легнал на земята и веднага заспал край своите животни.

Когато царската дъщеря тръгнала към дома си, пътя й препречил един въглицар. Вдигнал той брадва срещу нея и я накарал да се закълне, че ще каже на царя, че уж той е убил змея. Заклела се царската дъщеря, а въглицарят взел главите на змея, сложил ги в един чувал, и се запътил с нея към двореца.

Там той почнал да се хвали пред царя, че спасил дъщеря му от сигурна смърт и показал деветте глави на змея. Царят попитал дъщеря си истина ли казва въглицарят. А царската дъщеря мислела, че истинският й спасител не желает да се покаже пред царя, нито да получи награда, затова едва-едва промълвила, че въглицарят я спасил.

А и се страхувала да каже друго, защото той я заплашил да я убие, ако го издаде.

Заповядал тогава царят да измият и пременят въглищаря. Скоро навсякъде се разчуло, че царската дъщеря ще се омъжи за спасителя си и царят кани всички царе и велможи да дойдат на сватбата.

Чул това добрият юнак и си помислил: кой ли се е похвалил, че е спасил царската дъщеря? Отишъл и той с животните си на сватбата. Гледа — водят под венчило царската дъщеря и въглищаря. Юнакът бързо написал писъмце до царската дъщеря, че той я е спасил от змея, а тя за друг се омъжва и го дал на заека да й го занесе. Проврял се заекът през тълпата и хвърлил писъмцето в краката на царската дъщеря. Взела го тя, прочела всичко, огледала всичко наоколо и видяла юнака, който отсякъл главите на змея. Обърнала се тогава към баща си, посочила му юнака и казала, че не друг, а той я е спасил. Въглищарят се спуснал към момъка, стиснал го за гърлото и извикал:

— А как ще докажеш, че ти си убил змея? Убих го аз, аз и главите му донесох!

Юнакът само отвърнал:

— Ти само си приbral главите, но аз преди това им бях отрязал езиците.

И като казал това, изсипал от торбата си и деветте езика. Втурнали се хората да видят главите на змея и се убедили, че са без езици. Тогава царят заповяддал да прогонят въглищаря, а добрия юнак направил свой зет.

В града, където управлявал този цар, слънцето никога не светело. Веднага след сватбения пир, когато младоженците се оттеглили вечерта в покоите си, юнакът погледнал през прозореца и видял далеч в планината да блещука светлинка.

— Кой живее там? — попитал той царската дъщеря.

— Вещицата, която с метлата си закрива слънцето.

Станал юнакът рано сутринта, извикал животните си и без да се обади на никого, тръгнал към планината. Стигнал той — гледа — пред него малка къщичка, а в нея седи жена и закрива с метла слънцето.

Заповядал ѝ юнакът да излезе вън и да изхвърли метлата, а вещицата отговорила:

— Страх ме е да не ме разкъсат животните ти. Там в ъгъла има котел е вода, гребни от нея и напръскай себе си и тях; тогава ще ми

мине страхът.

Направил това юнакът, но още в същия миг той и животните му се превърнали в камъни.

В това време на по-малкия брат му омръзнало да скита по света и се върнал на онзи кръстопът, където двамата е брат си забили ножовете си в бора. Видял той, че ножът на брат му е ръждясал и си рекъл:

— С брат ми се е случила беда, ще тръгна да го търся!

И той препуснал с коня си по същия път, по който заминал брат му. Срещнал и той едно след друго заека, вълка, мечката и лъва, искал и той да ги застреля, но животните и него придумали да им подари живота, а после тръгнали след него.

Приближил се юнакът към града и видял че всичките му жители са облечени в черно. Попитал овчаря, който пасял стадото си край пътя, защо целия град е потънал в скръб.

— Защото царят не може да те намери. Ти защо напусна дъщеря ми?

Разбрал тогава по-малкият брат, че в този град живее брат му, с когото много си приличали. Влязъл той в града. Всички се зарадвали, когато го видели. Научили се за това царят и дъщеря му.

— Къде се беше скрил? Защо ни напусна? — попитали го те.

Отишли по-малкият брат и животните му в двореца и царят веднага вдигнал разкошен пир в негова чест. Но нито царската дъщеря, нито баща ѝ подозирали, че това е по-малкият брат.

Вечерта царската дъщеря повела момъка в покоите си. Погледнал той през прозореца, видял, че в планината блещука светлинка и попитал:

— Кой живее там?

Царската дъщеря отвърнала:

— Пак ли затова питаш? Сега няма какво да ти кажа, защото ме е страх да не избягаш отново!

„Дали не е отишъл там брат ми?“ — помислил си юнакът и пак взел да разпитва царската дъщеря кой живее там. Дълго я разпитвал той, докато най-после тя отвърната неохотно, че там живее вещицата, която закрива слънцето с метлата си.

Легнали си двамата, но по-малкият брат сложил между себе си и царската дъщеря своя оствър меч. „Какво ли му се е случило? — помислила си тя. — По-рано беше така нежен!“

Щом царската дъщеря заспала, по-малкият брат станал, извикал животните и тръгнал с тях към планината. Стигнал той там, гледа — пред него къщичка, а вътре — жена.

— Къде си дянала брат ми? — нахвърлил се момъкът върху вещицата.

Взела тя да отрича, да казва, че уж нищо не знае, но той пуснал животните си срещу нея. Изплашила се вещицата и почнала да го моли да отпъди животните. Донесла тогава котела и щом напръскала с вода няколко камъка, по-големият му брат и животните веднага оживели. Прегърнали се братята, а вещицата искала да скрие котела, но по-малкият брат го измъкнал от ръцете ѝ и почнал да пръска с вода камъните наоколо. И всички камъни оживели — едни се превърнали на хора, други на животни. А планината ставала по-ниска и по-ниска, докато се превърнала в широка равнина.

Сбогувал се по-малкият брат и тръгнал към къщи да навести родителите си, а по-големият се върнал в двореца. След смъртта на стария цар той дълго и щастливо царувал.

Оттогава слънцето в това царство никога не залязвало, а животните си живеели в горите и никой не ги убивал от благодарност, че те помогнали на братята близнаци да освободят един голям народ и да върнат слънцето на хората.

ПЕТЕЛЪТ И КОКОШКАТА

Петелът и Кокошката отишли веднъж в гората за лешници. Петелът хвръкнал на самия връх на Леската, а Кокошката останала долу.

Петелът късал, късал лешници и ги хвърлял на земята. А Кокошката ги събирава и ги слагала на купчина.

Не щеш ли, Петелът откъснал един лешник, хвърлил го долу и ударил Кокошката право в окото.

— Ех, че нещастие! — изплашил се Петелът. — Как можах да го направя!

А Кокошката хич не го и чува, тича към къщи и кудкудяка.

Насреща й — господарят!

— Какво си се разкудкудякала такава?

— Ами тъй и тъй, взе, че хвърли лешника право в окото ми!

— Кой хвърли лешника?

— Петелът го хвърли!

— Я гледай ти! — рекъл господарят. — А къде е Петелът? Нека дойде при мен в имението.

Петелът отишъл при господаря в имението. Господарят го попитал:

— Ти защо си хвърлил лешника?

— Аз нямаше да го хвърля, но Леската се разклати!

— Аха, значи така е станало? Е, добре. Нека Леската дойде при мен.

Леската отишла в имението. Господарят я попитал:

— Ти защо си се разклатила? Заради тебе лешникът удариł Кокошката в окото.

— Аз нямаше да се разклатя. Но съседската коза беше почнала да гризе кората ми. Как да не се разклатя?

— Е, добре. Нека тогава Козата дойде при мене.

Отишла Козата в имението. Господарят я попитал:

— Ти защо си гризала кората на Леската?

— Нямаше да я гриза, но козарят не ме заведе на паша. Какво друго ми оставаше да правя?

— Кажи тогава на козаря да дойде при мене.

Отишъл козарят. Господарят го попитал:

— Ти защо не си пасъл Козата? Я виж на какво е заприличала Леската — цялата е изгризана!

— Та аз щях да я паса! Но стопанката обеща да ми даде питки, а не ми даде нищо. И аз останах гладен.

— Добре. Къде е стопанката? Нека дойде при мен.

Отишла стопанката. Господарят я попитал:

— Ти защо не си дала на козаря питки?

— Не съм дала? Та нямаше ли аз, добри ми господарю, да му дам питки? Но всичко тръгна наопаки: Свинята, негодница такава, излапала маята. А без мая какви питки могат да станат?

Оmrъзно му на господаря да търси виновника.

— Е, тогава нека Свинята се погрижи за Кокошката! — рекъл той. И е това съдът свършил.

ЗЛАТОКОСКО И ЗВЕЗДИЧКА

Имало едно време един цар, който не искал да се ожени, докато не му намерят най-хубавата и най-милата девойка на света. Намерили му най-после девойка със златни коси — такава хубавица, че просто да ѝ се ненагледаш! Обикнал я царят и се оженил за нея. А майката на царя — една зла старица — така намразила снаха си, че била готова в капка вода да я удави, само и само да не я вижда у дома си.

Дошло време и младата царица родила хубаво момченце. Повила своя внук старата царица, но не го сложила в люлката му, а в един сандък. Затворила добре капака, отнесла сандъка на реката и го пуснala по течението. А в люлката старата вещица сложила една повита котка.

Идвали при родилката гости и не можели да се начудят на косматото детенце. А когато го разповили, всички видели, че това е котка. Младата царица загубила ума и дума, а старата вещица най-напред мълчала, а после рекла, че снаха ѝ сигурно е магьосница и ето на, родила е котка. На следващата година се повторило същото. Когато царицата родила дъщеричка, също като ясна звездичка, старата царица пак я хвърлила в реката, а в люлката сложила повита котка. Разсърдил се царят много на жена си. Разтъжила се младата царица и повече дечица не родила. А хората взели да приказват, че младата им царица е зла магьосница.

През онази нощ, когато царицата родила син, един рибар ловял риба в синьото море. Изведнъж му се счуло, че наблизо плаче дете. Загребал той по посока на гласа, гледа — плава някакво сандъче. Извадил рибарят сандъчето и намерил вътре детенцето. Зарадвал се той и побързал да се върне вкъщи, да покаже на жена си какво е намерил. Влязъл у дома и рекъл:

— Познай, жено, какво има в сандъчето!

Колкото и да се мъчила жена му, не могла да познае. Тогава той отворил сандъчето, показал ѝ детенцето и рекъл:

— Ти не ме зарадва с рожба, но ето че аз ти донесох изоставено дете.

Разповили те детенцето, видели разкошните пеленки и дрешки, а на дъното намерили шепа жълтици. Когато разгледали момченцето, забелязали, че зад ухoto му растат три златни косьмчета и затова го нарекли Златокоско, Почнали да го гледат като роден син, а пеленките и жълтиците оставили в сандъчето.

— На нас пари не ни трябват: имаме си парче хляб, това ни стига! Ще му запазим всичко, може да ни потрябва един ден.

След една година рибарят пак извадил от водата сандъче и намерил в него хубаво момиченце със същите разкошни пеленки и също толкова жълтици, сякаш детето било сестричка на момченцето. А когато рибарят и жена му видели зад ухoto на детето три златни звездички, нарекли го Звездичка. И почнали те да го гледат и него като родна дъщеря.

Години наред живели в колибата на рибара двете деца и поотраснали. Веднъж те дотичали вкъщи и попитали:

— Татко, майко, истина ли е това? Децата разправят, че ние не сме ваши деца, а намерени. Казват, че уж сте ни извадили от водата.

Нямало що да сторят рибарят и жена му. Разказали цялата истина, показали им сандъчетата и това, което било в тях.

Видели всичко децата, разпитали ги и рекли:

— Благодарим ви, че сте ни отгледали и сте ни направили толкова добрини. Но сега ние ще тръгнем по белия свят да търсим своите родители.

Дълго обикаляли децата по света да търсят родителите си, най-после се изморили. Попаднали в един голям град, купили си там къщичка и около нея направили толкова хубава градинка, че навсякъде заговорили за момчето Златокоско и за момичето Звездичка. Но децата и не подозирали, че в този град царувал техният баща.

Дочула старата царица за брата и сестрата и по имената им се досетила кои са те: защото когато ги повивала, тя видяла и трите златни косьмчета, и трите златни звездички. Мислила тя, мислила и решила някак да ги погуби. Преоблякла се старата вещица в дрипи, отишла в къщата им и взела да им се подмилква, да хвали всичко.

— Каква хубава къщичка си имате, пък и вие самите какви сте ми младички и хубавички! Миличък, нека да ви видя градинката!

Миличка, чух, че била много хубава!

Завели я в градинката и тя заахкала:

— Ах, колко е прекрасна! Душичке, ти ли си посадила тези цветенца? Златокоско, ти сам ли посади тези дръвчета? Ах, пиленцата ми! Градинката ви е чудесна, но ако на всяко дръвче висяха звънчета, колко хубаво щяха да звънят!

— Ами откъде да ги вземем?

— Зная откъде. Ей на онази планина има градина, пълна със звънчета. Едно само да си донесете, през нощта цялата градина ще се напълни с тях. Ех, да можехте да се сдобиете със звънчета, миличките ми!

Щом казала това, извила се вихрушка и вещицата изчезнала. А тя искала да изпрати брата и сестрата на сигурна смърт, защото градината в планината била омагьосана и който останел в нея повече от час, не излизал вече оттам.

Дълго се съветвали братът и сестрата какво да правят. Златокоско рекъл:

— Аз ще отида сам и ще донеса такова звънче.

— Ох, не ходи, не ходи! — замолила се сестра му. — Страхувам се да не ти се случи нещо лошо.

— Хич не ме придумвай. Ще отида и толкоз! От нищо не ме е страх!

— Върни се поне по-бързо, не се бави там — молела го сестра му.

Станал Златокоско на разсъмване, завтекъл се в планината и намерил една градина — краят ѝ не се вижда. Влязъл той вътре, откъснал едно звънче и без да се оглежда назад, забързал право към къщи. Притичал в градинката си и закачил звънчето на едно дърво. На другия ден цялата градина зазвъняла — да ти е драго да слушаш.

А старата вещица отново дошла да им се подмилква:

— Дъще моя, колко хубаво звъни градинката! Ех, да плаваха в това езерце и златни рибки, още по-хубаво щеше да бъде, милички!

— Ами откъде да ги вземем?

— Пак там, в планината, ще ги намериш гъльбче. Там има езеро, пълно със златни рибки. Ако си уловиш една, през нощта езерцето ви ще се напълни.

Като казала това, вещицата изчезнала.

Още призори Златокоско се завтекъл към планината, намерил езерцето и щом си уловил една златна рибка, веднага се забързал към къщи. Пуснал той рибката в езерцето си и на другия ден го гъмжало от златни рибки. Те пляскали с опашки по водата, а златните им люспи блестели на слънцето — да ти е драго да ги гледаш!

Чула за това старата вещица царица, смяяла се как така е оцеляло момчето и вече не на шега се замислила как да ги погуби, ако ли не двамата, то поне момчето.

За трети път отишla тя при тях и пак взела да хвали градинката:

— Хубаво е при вас, гъльбчета, от хубаво по-хубаво! Само едно ви липсва — птица гадател.

— А откъде ще я вземем?

— Пак оттам, от къщата в Златната планина. В последната стая е кацнала.

При тези думи вещицата си тръгнала, а сърцето ѝ се радвало: „Е, сега вече той ще си изплати!“ Отишla си тя, а Златокоско рекъл:

— Аз ще намеря тази птица!

Колкото и да го придумвала сестричката му, нищо не помогнало.

На сутринта щом станали, тя пак започнала да го моли:

— Мили братко, не ходи в тази градина, сърцето ми се е свило!

Лош сън сънувах тази нощ. Мили братко, остани си вкъщи!

За своя беда Златокоско не я послушал, а се завтекъл към планината. Дълго бродил той из градината, разглеждал цветята и дърветата, а после влязъл в къщата. В първата стая видял такива чудни неща, че не можел очи да откъсне от тях; във втората — сребърни и златни съдове; в третата — само картини; в четвъртата — разкошни дрехи; в петата — жълтици и безценни камъни. Всичко това му се видяло толкова интересно, че се забавил там. Най-после видял птицата гадател, протегнал ръка към нея, но щом я докоснал, превърнал се на стъкълце и се търкулнал на земята.

Чакала Звездичка брат си цял ден и цяла нощ, а сутринта, обляна в горчиви сълзи, отишla в планината да го търси. Обикаляла, обикаляла, докато срещнала една стара, престара бабичка. Тя съжалала девойката, изслушала я и я научила какво да прави. Звездичка запомнила всичко както трябва и го изпълнила. Без да се оглежда наоколо, тя обиколила градината и къщата, събрала в престилката си стъкълцата от последната стая, грабнала птицата и

изтърчала навън. Щом излязла от градината, изсипала стъкълцата от престилката си и те в миг се превърнали в момчета, които преди това се опитвали да се сдобият с птицата гадател и били омагьосани от вешницата. Сред тях Звездичка видяла и своя брат. Хванала го тя за ръка и го завела вкъщи, а птицата гадател затворила в кафез.

И отново се заприказвало из града за брата и сестрата. Чули царят и царицата, дошли и те да видят. Дълго се чудили на всичко, а най-много на птицата гадател. Почнали да я разпитват за децата, кои са те и откъде са. Птицата всичко им разказала. И така за голяма изненада на всички те открили своите деца, а децата — родителите си. Голяма била радостта им! Когато царят и царицата разпитали как се е случило това, разбрали, че старата царица е виновна за всичко. Ядосал се много царят и заповядал да я хванат, да я затворят в също такъв сандък и да я хвърлят в реката. И до ден-днешен никой не знае какво е станало с нея.

Родителите направили богат пир, само мене и тебе са забравили да поканят, иначе и ние щяхме да видим този пир.

КАК ЗАЕКЪТ СЕ ОЖЕНИЛ

Веднъж Заекът решил, че ако се ожени, ще заживее по-добре. Харесала му дъщерята на един селянин. Поканил Мечката да го сватосва.

— Не, не съм съгласна да взема за мъж Заека — казала девойката.

— Защо не си съгласна? — попитала я Мечката.

— Защото опашката му е много къса — отвърнala девойката.

Почнало да се говори сред животните, че тъй и тъй, селската девойка отказала да се омъжи за Заека, защото опашката му е къса. Стигнало това и до ушите на Вълка.

Щом девойката не иска да се омъжи за Заека, защото опашката му е къса, то тя ще се омъжи за мене, опашката ми е дълга — решил Вълкът.

На свой ред и той помолил Мечката да го сватосва. Мечката отишла при девойката и казала:

— Имаш право, Заекът не ти е прилика, защото опашката му е къса. Но друг един ме праща при тебе, неговата опашка е много по-дълга.

— Че кой е той? — попитала девойката.

— Вълкът. Той е важен и знатен и опашката му е дълга. Ще се омъжиш ли за него?

— Да, да — съгласила се девойката, — за важен и знатен с удоволствие ще се омъжа.

Мечката казала на Вълка, че девойката е съгласна. Зарадвал се Вълкът и обещал да устрои разкошен пир. Решили да направят сватбата в дома на селянина, за да видят всички каква хубавица взима за жена Вълкът.

В деня на сватбата Вълкът отишъл да покани Заека и го заварил на легло.

— Ела ми на сватбата — рекъл Вълкът.

— Не мога — отвърнал Заекът, — вчера така преядох зеле и моркови, че днес, както виждаш, съм болен.

— Но какво ще правим ние без тебе? — разтъжил се Вълкът. — Къде ще намерим друг такъв играч като тебе?

— Щях да дойда — отговорил Заекът, — но ми е зле, няма да мога да стигна толкова далеко.

Тогава Вълкът казал:

— Добре, аз ще си сложа седло и юзда и ти ще ме възседнеш. Ако почна да тичам много бързо, ще ме позадържаш.

Заекът се съгласил. Щом преполовили пътя, Вълкът рекъл:

— Слизай, сега вече можеш и сам да вървиш!

— Няма да стигна — отговорил Заекът. — Поноси ме още.

Близо до дома на селянина Вълкът пак рекъл:

— Е, по-нататък вече няма да те нося. Ще ме видят хората, за смях ще стана!

— Слушай — отговорил Заекът. — Ако не тръгнеш с добро, насила ще те накарам!

Шибнал Заекът с камшика Вълка и той ще не ще продължил да бяга.

Спели се пред дома на годеницата. Заекът хвърлил поводите на ратая и заръчал:

— Завържи по-здраво коня ми да не избяга! После влязъл при девойката и рекъл:

— Ти не се омъжи за мене, защото опашката ми е къса. Хареса Вълка, а пък аз го яздя като кон.

— Наистина ли яздиш Вълка? — учудила се девойката.

— Ако не вярваш, иди в конюшнята и виж сама — казал Заекът.

Изтичала девойката до конюшнята и що да види — оседланият Вълк стои завързан. Върната се в къщи и се омъжила за Заека. А Вълкът от срам избягал навътре в гората.

ЦАРИЦА ЛЕБЕД

Имало едно време един дядо и една баба. Всяка сутрин отивали те в гората за дърва. Щом излязат, долитал в къщичката им лебед, свалял крилете си и се превръщал в девойка, която палела печката, приготвяла обед, измивала всичко и пак отлитала.

Старците нямали грижа за нищо. Връщали се наготово.

Чудели се те и се маели: кой може да им прави това добро? Веднъж старецът останал сам вкъщи, скрил се под качето и зачакал да види какво ще стане. Изведнъж що да види: долетял лебед, свалил си крилете, превърнал се в девойка и девойката отишla за вода. Старецът взел, че изгорил крилете. Върнala се с пълни менци девойката, гледа — няма й крилете. Заплакала, обляла се цялата в сълзи: мъчно й било за майка й, за баща й, мъчно й било за любимия. Останала девойката при старците.

Веднъж дошъл на лов в гората близо до къщичката самият цар. Видял той девойката, харесал я много и рекъл на старците:

— Чувал жълтици ще ви дам, само да взема девойката! Нямало що да правят старците, съгласили се. Завел я царят в двореца си и се оженил за нея. Дошло време — дочакал и син.

Веднъж царицата излязла с момченцето си в градината, гледа — над нея в небето лети ято лебеди! Най-отпред лети баща й и пее:

*„Виждам аз, виждам сред градинката
бял лебед, моето дете
как нежно бави своето синче.
Златни пръстени му дава,
златна книжка му чете,
кърпа свилена размахва.
Криле ще ти спусна, дъще,
сирак ще расне твоето синче!“*

Свило се сърцето на царицата, рукали сълзи от очите ѝ, запяла тя в отговор на баща си:

*„Не искам криле да ми спуснеш,
сина си аз не ще напусна!“*

Приближил се царят до нея и я попитал:

— Защо са ти насълзени очите?

— Детето плака, разплаках се и аз — отвърнала царицата.

На другия ден прелетяла над нея майка ѝ, пеела същата песен. Прелетели и пели тази песен и братчето и, и сестрите ѝ. Не ги послушала царицата. Най-после гледа — лети любимият ѝ и пее:

*„Виждам аз сред градинката
бял лебед, моята мила,
как нежно бави своето синче.
Златни пръстени му дава,
златна книжска му чете,
кърпа свилена размахва.
На любимата криле ще спусна,
сълзи ще пролива нейното дете!“*

Не издържала царицата и отвърнала:

*„Спусни ми криле, мой любими,
нека да плаче моето дете!“*

Спуснал ѝ криле лебедът и тя отлетяла.

Не минало много време, нейният любим загинал. И царицата отново затъгувала. Долитала тя нощем в двореца, сваляла крилете си, къпела детенцето си, а преди да отлитне, му пеела:

*„Всички спят:
стопанинът спи,
и пазачът спи,
и жена му спи,
но ти цяла нощ не спиш
и за майка си тъжши!“*

Така приспивала тя детето си и то продължавало да спи, докато майка му отново не се върне.

Почнал да се чуди царят — защо синчето му толкова дълго спи и не се събужда? И видял той веднъж как долетял лебед, как се превърнал в жена му, чул как тя приспивала детето, а после отново се превърнала в лебед и отлетяла.

Мислил, мислил царят как да задържи жена си. Веднъж дошъл в двореца един старец. Царят взел, че го попитал как да улови лебеда. Старецът му рекъл:

— Забележи от кой прозорец излита и намажи перваза на прозореца със смола. Краката и крилете му ще залепнат, а ти с лявата ръка го хвани, а с дясната му дръпни крилете. Тогава лебедът пак ще се превърне в царица.

Направил всичко царят, каквото му казал старецът: намазал перваза на прозореца със смола, а когато краката и крилете на лебеда залепнали, той го хванал е лявата ръка, а с дясната дръпнал крилете му. И ето че лебедът отново се превърнал в царица. Вдигнал тогава царят невиждан пир, свикал старо и младо, бедно и богато.

И аз там бях, мед ядох, вино пих; по мустасите ми течеше, в устата ми капка не влизаше. Кола дърва возех, пълни цървули с пари носех; парите изчезнаха, в джоба ти влезнаха. Ти си купи с тях премяна, ако си глупав, дай ми я в замяна!

ЗАЩО КУЧЕТО И ВЪЛКЪТ СТАНАЛИ ВРАГОВЕ

Жената на един богат селянин била страшна скъперница. Треперела над всяка стотинка, свидело ѝ се дори, че хранят Кучето. Гладно и измършавяло, то по цял ден обикаляло полята и горите да си търси храна. Веднъж Кучето срещуло Вълка.

— Ах, колко си отслабнало! — учудил се Вълкът.

— Че как да не отслабна, когато стопанката не дава да ме хранят — отговорило Кучето.

Взели те заедно да мислят какво да сторят, за да почне Кучето да се храни по-добре. Най-сетне Вълкът намислил.

— Когато утре твоята господарка тръгне да бере боб, иди и ти с нея — казал той на Кучето. — Тя ще вземе малкото си дете, а за да не ѝ пречи на работата, ще го сложи край вадата. Щом се залови да бере боб, тя няма да може да вижда детето, пък аз ще се промъкна тогава по-близо, ще издебна сгоден момент, ще грабна детенцето и ще побягна към гората. Ти ме подгони, само че се спъвай по-често — нека жената да помисли, че си съвсем изнемощяло. Ще ме настигнеш после в гората, ще вземеш детето и ще го занесеш на господарката си. Тогава ще видиш, че тя ще почне вече да те храни както трябва.

Речено-сторено. На другия ден след обяд стопанката отишла да набере боб за вечеря и взела със себе си детенцето. То било малко болnavo; да го остави вкъщи, нямало кой да го наглежда — всички били на полето. Сложила детето на тревата, заловила се да бере боб, а Вълкът вече дебнел в храсталака. Кучето също се въртяло наоколо.

Навела се стопанката, Вълкът изскочил изведнъж от върбалака, грабнал детенцето и хукнал към гората. Замятало се детето, запищало, но Вълкът здраво го държал. Вдигнала глава жената и замръзнала на мястото си от страх. Къде ще догони Вълка! Изгубено било детенцето ѝ! Заплакала майката, занареждала, но що да види — Кучето тича с всичка сила след Вълка. Тича то, но час по час се спъва, пада, отново скача на крака и продължава да бяга.

— Съвсем е изнемощяло, горкото — завайкала се жената.

Вълкът и Кучето изчезнали в гората и стопанката отчаяно отпуснala ръце. Но в същия миг Кучето изскочило от гората с детенцето й в уста. От радост не знаела жената как да угоди на спасителя му, с какво да го нагости. От този ден нататък започнал охолен живот за Кучето. Ядяло каквото пожелаело, спяло, колкото си искало. По-добра участ не можело и да си представи.

Но Кучето не забравило как е гладувало и жадувало преди и все искало да се отблагодари на Вълка за помощта му. А през есента в къщата, където живеело Кучето, имало сватба. Кучето поканило на сватбата и Вълка.

Дошъл Вълкът привечер, но се боял да влезе сам вкъщи. Клекнал край пътната врата, зачакал Кучето. Завело Кучето Вълка в една стая и му казало да се скрие под леглото. Почнало да му мъкне там различни гозби от масата и Вълкът дори не смогвал да изяде всичко.

Нахранил се Вълкът до насита, сръбнал си доста винце и се окуражил — морето му станало до колене. Заревал, завил под леглото колкото му глас държи, и сватбарите го чули. Че като се вдигнала една олелия! Гостите се развеселили: как така можел този глупав и пиян Вълк да пирува заедно с тях на сватбата! Грабнали кой кол, кой тояга и почнали да гонят вълка ту под единия креват, ту под другия и здравата го наложили.

Избягал Вълкът в гората, а по пътя съвсем изтрезнял. Решил, че Кучето нарочно му е погодило този номер. И се заклел не само да скъса приятелството си с него, но и да му стане враг, да му обяви война. А и през ум не му минавало, че сам си е виновен, дето се е напил и е вдигнал врява.

Тръгнал Вълкът из гората войска да си сбира. Срещнал Мечката.

— Ще ми станеш ли войвода? — попитал я той. — Кучето ме изигра и аз му обявих война.

— Добре — съгласила се Мечката, — ще ти стана войвода.

Тръгнали заедно и срещнали Глигана.

— Хайде с нас! — казал му Вълкът. — Отиваме да се бием с Кучето.

— Добре — съгласил се Глиганът, — ще дойда с вас.

Продължили тримата по-нататък и срещнали Заека.

Вълкът му казал:

— Ела и ти при нас, отиваме да се бием с Кучето.

Е, всеки знае колко Заекът обича Кучето. Не се отказал — тръгнал и той с тях.

Станали вече четирима: Вълкът, Мечката, Глиганът и Заекът. А насреща им — Лисицата.

Вълкът ѝ рекъл:

— Хайде, Кума Лисо, ела е нас, отиваме да се бием с Кучето. Този път и ти ще си уредиш сметките е него.

— Съгласна съм — отговорила Лисицата, — тръгвам с вас!

Стигнали петимата на бойното поле и зачакали Кучето и неговата войска. Воините били един от друг по-добри и Вълкът изгарял от нетърпение по-скоро да се хвърли в боя, но Кучето все не идвало. А то си живеело спокойно, без да подозира дори бедата. И изведнъж научило: Вълкът му обявил война. Домъчняло му на Кучето: не е редно да воюваш срещу стар приятел. Но какво да направи, когато Вълкът сам пожелал това? Пък и нямало си войска Кучето и тръгнало из двора е наведена глава.

— Какво ти е? — попитал го Петелът. — Ходиш оклюмало, на себе си не приличаш?

— Как да ми е весело — отговорило Кучето. — Вълкът ми е обявил война, а аз с кого ще му изляза насреща?

— Вземи ме със себе си — предложил Петелът.

— Добре, тогава да вървим.

Тръгнали те нататък, а насреща им Котаракът.

— Накъде сте се запътили? — попитал ги той.

— Ще се бием с Вълка.

— Вземете и мен!

— Да вървим, щом искаш — казало Кучето. И тръгнали тримата срещу Вълка.

В това време бойците на Вълка се изпокрили. Решили да причакат Кучето, да нападнат ненадейно войската му и да я разбият. Вълкът се мушнал в една купчина пръчки — само опашката му за проклетия стърчала навън. А Вълкът имал навик да мърда опашка. Кучето, Котаракът и Петелът се приближили. Котаракът забелязал, че нещо мърда в купчината пръчки. „Мишка“ — помисли си той и цап! — сграбчил Вълка за опашката. Изплашеният Вълк хукнал да бяга. Котаракът също се стреснал и бързо се покатерил на едно дърво. Но

виж ти нещастие — налетял право на Мечката. А тя от страх взела, че тупнала долу и останала на място. Видели другите бойци на Вълка, че войводата им лежи мъртъв на земята и се разбягали кой накъдете види. Така Кучето и неговите приятели победили войската на Вълка.

СТАРИЯТ ВОЙНИК

Уволнили едни стар войник от полка му и той тръгнал да се наема за ратай, но никой не искал да го вземе. Срещнал веднъж една бабичка и взел да ѝ се оплаква от злата си съдба. Бабичката му рекла:

— Далече на изток, сред пустинните пясъци, се издига чуден стъклен замък. А в този замък живее Мрачния господар. Иди при него, той ще те вземе.

Послушал войникът бабичката и тръгнал на изток да търси стъкления замък на Мрачния господар. Вечерта легнал да спи под едно ябълково дърво. Защумяло е листата си дървото и попитало:

— Човече, защо си дошъл в тази пустиня?

— Отивам при Мрачния господар, който живее в стъкления замък — отговорил войникът.

— Чувал съм, че този господар е голям мъдрец. Попитай го, моля ти се, кога ще почна да раждам ябълки. Защото вчера идваха тук селяни и се сговориха да ме отсекат, ако и следната година не дам плод.

— Добре, ще го попитам — обещал войникът.

Продължил той по-нататък, гледа — две планини една до друга стоят. Не можеш да ги заобиколиш нито пеш, нито с кон — толкова били големи. Отчаял се войникът и ги помолил:

— Смилете се над мене, планини, пуснете ме да мина!

— А ти къде отиваш, човече? — попитали го планините.

— При Мрачния господар, който живее в стъкления замък.

— Чували сме, че този господар е голям мъдрец. Попитай го, молим ти се, дълго ли още ще стоим тук на стража.

— Добре, ще го попитам — обещал войникът.

Отместили се планините, сторили път на войника. Стигнал той до една река, но нийде не видял нито мост, нито лодка. Как да премине на другия бряг? Помолил се той тогава на реката?

— Рекичке-речице, смили се над мене, пренеси ме на другия бряг!

— А ти накъде си тръгнал, човече? — попитала го реката.

— Отивам при Мрачния господар, който живее в стъкления замък.

— Съгласна съм, ще те пренеса. Само че обещай ми да попиташи Мрачния господар защо в моите води не се въди нито риба, нито друга жива твар.

— Добре, ще го попитам — обещал войникът.

— Стъпи на вълните ми — казала реката.

Стъпил войникът на вълните и те го пренесли на другия бряг, без да се измокри.

Гледа войникът — в далечината блести стъкленият замък. Не било залязло още слънцето, когато войникът се приближил до замъка. А замъкът бил толкова красив — с перо не можеш да го опишеш! Блестял той на слънцето с всички цветове на дъгата. Един слуга пуснал войника вътре, а щом Мрачният господар го видял, рекъл:

— Зная, че си дошъл при мене ратай да станеш. Съгласен съм да те взема за цяла година. Само че внимавай, служи ми добре!

— Бъди спокоен, господарю — отговорил войникът. — Аз съм служил във войската, остарях на служба и никой не ми се е карал. И на тебе, господарю, ще угодя!

Господарят заръчал на един слуга:

— Върви, нахрани войника и му покажи къде да спи. А сутринта го изпрати да пасе овцете.

На сутринта слугата дал на войника камшик със свирка и му рекъл:

— Щом плеснеш с камшика, овцете ще се разпръснат, а щом надуеш свирката, всички ще се съберат на едно място. Само че внимавай, пази се от вълци!

Пасял овцете войникът, гледал си добре работата.

Изминала цяла година, но вълци не изяли нито една овца. Войникът не ги оставял и да припарят близо до стадото. Последният ден господарят извикал войника и му казал:

— Ти ми служи добре. Казвай сега каквото искаш.

— Преди да си отида, искам да те попитам нещо, за да се отблагодаря на реката, на двете планини и на ябълковото дърво, които ми помогнаха по пътя.

— Питай, докато е време!

И войникът взел да му разказва:

— Реката ме пренесе сух на другия бряг. Планините ми сториха път да мина, а под ябълковото дърво се наспах сладко. В замяна на това те ме помолиха да те попитам защо в реката не се въди нито една жива твар, дълго ли още ще стоят на стража планините и защо ябълковото дърво не ражда плод.

Господарят отвърнал:

— Когато реката удави поне един човек, тогава и риба, и всяка жива твар ще се завъди в нея. Планините ще престанат да стоят на стража, когато смажат поне един човек, а ябълковото дърво ще даде плод, когато се изкопае златото, което е скрито в корените му.

Поблагодарил войникът и си тръгнал. Върви той по предишния път и стига до реката. А тя още отдалече му вика:

— Попита ли Мрачния господар защо във водите ми не се въди нито една жива твар?

— Попитах.

— Какво отговори той?

— Пренеси ме на другия бряг, тогава ще ти кажа.

Реката го пренесла. Войникът се изкачил на стръмния бряг и извикал:

— Във водите ти ще се завъди жива твар едва тогава, когато удавиш поне един човек!

Щом казал това, реката се разбушувала, заклокочила, излязла от бреговете си, разляла се широко, но не догонила войника.

Стигнал той до планините. Те още отдалеч му извикали:

— Попита ли Мрачния господар дълго ли още ще стоим тук на стража?

— Попитах.

— А той какво отговори?

— Пуснете ме най-напред да мина, тогава ще ви кажа.

Отместили се планините, направили път на войника. Отдалечил се той повечко от тях и казал:

— Ще престанете да стоите на стража едва тогава, когато смажете поне един човек.

Забучали, затрещели планините, земята наоколо чак се разтреперила, но войникът вече бил далеч.

Стигнал най-после войникът до ябълковото дърво, а го още отдалеч зашумяло е листата си:

— Попита ли Мрачния господар кога ще почна да давам плод?

— Попитах.

— Той какво отговори?

— В корените ти е заровено злато. Когато се изкопае, тогава ще почнеш да даваш плод.

— Смили се над мен, изкопай златото — примолило се ябълковото дърво. — Ще забогатееш, няма да има нужда тогава да скиташи немил-недраг по хората и да се мъчиш.

— За какво ми е на мене злато? Аз и без него ще преживея.

— Сигурно искаш да ме отсекат! — заплакало ябълковото дърво.

Смилил се войникът, изкопал златото, напълнил си торбата и тръгнал към къщи.

И наистина оттогава войникът престанал да скита немил-недраг по хората и да се трепе.

СТАРИЯТ ВОЙНИК И ДЯВОЛИТЕ

Това било в старо време. Един войник служил на царя цели двадесет и пет години и като награда за вярната си служба получил един вехт барабан. Тръгнал войникът да си отива вкъщи и по пътя срещнал немощен старец.

— Помогни ми, добри човече — помолил го старецът.
— Но аз нямам нищо, освен този барабан — рекъл войникът.
— Дай ми тогава барабана, може да ми послужи за нещо помолил го старецът.

— Вземи го — съгласил се войникът.
— Щом имаш такова добро сърце, искай от мен каквото щеш. Може и аз да ти помогна. Искаш ли след смъртта си да получиш вечен и весел живот в рая?

— Не — отвърнал войникът. — По-добре да се повеселя тук на земята.

— Е, вземи тогава тези карти и тази торба. Почнеш ли да играеш с картите, винаги ще печелиш. А поискаш ли да се освободиш от някого, кажи само: „Влизай в торбата!“ и толкова.

Подаръците се харесали на войника, поблагодарили той на стареца и продължил своя път. Стигнал до една кръчма и помолил кръчмаря да пренощува в нея. А кръчмарят му рекъл:

— Ти не знаеш какво искаш. И ние самите отиваме да нощуваме у съседите. Това място е неспокойно. Нощем тук стават какви ли не страховитии. Не се е намерил още такъв храбрец, който да се съгласи да прекара тук нощта.

Войникът не се изплашил и останал да спи в кръчмата. Щом кръчмарят си отишъл, той си легнал и зачакал да види какво ще стане. Когато се стъмнило съвсем, в кръчмата се стекли безброй дяволи. Събрали се толкова много, че и игла да хвърлиш, няма къде да падне. Дяволите му казали:

— Ти защо си се вмъкнал в нашия дом? Кой те е пуснал? Ей сега ще те направим на парчета!

— Защо ще ме правите на парчета? — отговорил войникът. — Хайде по-добре да поиграем на карти.

— Ти имаш ли карти?

— Имам.

— Добре тогава, да поиграем.

Взел войникът да печели игра след игра, а дяволите от яд просто вън от кожата си ще излязат. Разярили се те, нахвърлили се върху войника да го убият, но той само като викнал: „Хайде вътре в торбата!“ и дяволите тозчас наскачали вътре. Войникът завързал торбата добре, пъхнал я под печката и сладко заспал. На другата сутрин дошъл кръчмарят. Той мислел, че ще намери само костите на войника, а то какво излязло — войникът бил здрав и читав.

— Аз съм жив и здрав — рекъл войникът, — а вашите среднощни гости няма да се върнат вече тук.

Кръчмарят нагостил добре войника, а той метнал на гръб торбата с дяволите и тръгнал по-нататък. По пътя войникът се отбил в една ковачница, сложил торбата на огнището и помолил чирака:

— Духай колкото сила имаш! Искам да закаля торбата.

— Ще изгори — рекъл чиракът.

— Духай и пет пари не давай!

Почнал да духа чиракът с меха, торбата се надула и се нажежила до червено. Извадил я войникът от огъня, сложил я на наковалнята, че като я праснал с чука! Удрял той, удрял, после още веднъж я хвърлил в огнището, нажежил я отново и — пак на наковалнята. Дяволите се гърчели в торбата, пищели, съскали като змии, а войникът и чиракът удряли, докато торбата не се пукнала. Дяволите отнесли покрива и избягали в пъкъла, но до един окуцели и осакатели, едва останали живи!

Поживял войникът на земята, без да види никаква радост, а после взел, че умрял. Почнал да се моли на бога да го пусне на небето, но бог не го приел там, защото докато бил жив, войникът не пожелал да попадне след смъртта си в рая.

Нямало къде да иде войникът и затова се отправил при дяволите. Те страшно се уплашили, спомнили си за злополучната торба и се скрили на самото дъно на пъкъла. Войникът намерил вратичката полуотворена, вмъкнал се в пъкъла и взел да кани дяволите пак да поиграят на карти.

— Не — отвърнали те, разтреперани от страх. — Ти пак ще ни напъхаш в торбата!

— Че за какво сте ми потрябвали — рекъл войникът. — Да играем, ако щете, на пяната от котлите ви.

Почнали те да играят и войникът пак печели ли, печели всяка игра; спечелил всичката пяна от котлите в пъкъла и я събрал в торбата си.

Излязъл той оттам, изсипал всичката пяна и изведнъж видял пред себе си цяла тълпа хора, които дяволите варели в котлите. Повел ги войникът към небето, но божиите вратари се заинатили — не ги пускали. Ядосал се войникът, извикал: „Хайде в торбата!“ и пуснал в рая всички хора, които дяволите измъчвали. А последен се мушнал и той. Сигурно и до ден-днешен си живее там.

ТАРАЛЕЖЪТ ХОП-ТРОП

Живял някога един дървар. Отишъл той веднъж в гората да вади пънове. Работил колкото работил, гледа — претърколил се до него един таралеж. Седнал дърварят да обядва, а таралежко щом види, че падне трошица, веднага я прибирал. Този таралеж толкова харесал на дърваря, че той го занесъл вкъщи. Направил му меко пухено гнездо и го сложил да спи. Отишли и стопаните да си легнат, като оставили съдовете неизмити. Станал тогава таралежко от леглото си, раздухал огъня, измил съдовете, лъснал котела, изтъркал масите и столовете и помел стаята. Донесъл вода, напълнил котела и чак след това легнал отново да спи.

Станалите стопаните на изгрев-слънце и що да видят: и водата в котела стоплена, и подът изметен, и съдовете измити.

Зарадвали се те, че си намерили такова умно и работно таралежче. Дърварят и жена му си нямали ни син, ни дъщеря, затова обикнали таралежко като свое дете и го нарекли Хоп-Троп.

Пораснал таралежко и намислил да се жени. А в съседното царство имало царска дъщеря — невиждана хубавица.

Хоп-Троп склонил баща си да иде при царя и да го помоли да му даде дъщеря си за снаха.

Отишъл дърварят при царя и му рекъл:

— Царю честити, ще се смилиш ли над нас, ще ни дадеш ли дъщеря си?

А царят на шега взел, че казал:

— Ами че доведи сина си, покажи ни го.

Върнал се бащата вкъщи и съобщил това на Хоп-Троп. А той рекъл:

— Занеси ме за всеки случай.

Завил дърварят таралежа в копринена кърпа и тръгнал. Занесъл го в двореца и го показал на царя. Царят се разсмял и казал:

— Чуден син имаш, същински таралеж! Добре, съгласен съм да му дам дъщеря си, но само ако успее да изпълни каквото му поръчам.

Бащата отговорил:

— Ти само заповядай, царю честити, той ще изпълни всичко, каквото поискаш!

— Нека синът ти да изнесе само за един ден всичкия тор, който се е насьbral в оборите, да го разхвърля из нивите ми, да ги изоре и бранува, да посее пшеница, да я ожъне, да я закара на хармана и да я овърше, да я смели и от брашното да изпече баница, която да ми донесе още топла-топла. Тогава ще му дам дъщеря си за жена.

Хоп-Троп казал:

— Занеси ме при оборите. Може пък и да се справя.

Баща му го занесъл. Грабнал таралежко вилата, а всичкия тор излязъл сам от оборите и кочините и се струпал по нивите. Отишъл таралежко там, гребнал веднъж тор с вилата и рекъл:

— Разхвърли се, тор!

И торът сам се разхвърлил. Тогава таралежът рекъл:

— Изори се, ниво!

И нивата сама се изорала.

— Бранувай се, ниво!

И нивата сама се бранувала.

— Посей се, пшенице!

И пшеницата сама се посяла.

— Узрей, пшенице!

И пшеницата узряла.

— Ожъни се, пшенице!

И цялата нива се покрила със снопи.

— Хайде сега на хармана!

И снопите се намерили на хармана.

— Овършайте се сега!

И снопите сами се овършали.

— Смели се, зърно!

И житото само се смляло.

— Изпечи се, баничко!

И баницата сама се изпекла.

За един ден свършил всичко, дори вечерта не дочекал: и тора изкарал, и нивите изорал, и пшеница посял и пожънал, и снопите на хармана закарал и овършал, и зърното смлял, и баница изпекъл и още топла-топла я занесъл на царя.

Не искал царят да наруши думата си. Наредил той да донесат таралежа и заповядал на дъщеря си да се омъжи за него. Разплакала се царската дъщеря. Лесно ли е да се омъжи за таралеж? Но щом царят заповядва, какво може да се направи, къде ще иде — трябва да го послуша.

И така се омъжила царската дъщеря за този чуден мъж. Не можела тя дори да го помилва. „Какъв мъж е това? Само игли!“ — плачела тя и нареждала.

Оттеглили се в покоите си младоженците. Щом царската дъщеря заспала, таралежът хвърлил бодливата си кожа и се превърнал в млад хубавец. Само от среброто и златото, което имало по дрехите му, в стаята станало светло, сякаш грейнала зората. Събудила се царската дъщеря от тази светлина и много се зарадвала, че мъжът ѝ е такъв хубавец. На разсъмване той отново навлякъл таралежовата си кожа. На следната нощ се случило същото: хвърлил в тъмнината той таралежовата си кожа и пак станало светло. Но на третата нощ, когато юнакът заспал дълбоко, царската дъщеря грабнала таралежовата кожа и я изгорила. Събудил се Хоп-Троп, а кожата му я няма!

— Какво направи ти, нещастнице! Сега няма за мен спасение! Наблизаваше вече времето да се снеме проклятието, което тежеше върху мене заради греховете на майка ми. Сега трябва да отида на брега на морето и да прекарам там седем години в покаяние. А преди да си отида и тебе ще накажа: каквото и да хапнеш, в желязо да се обръща!

И тръгнал той на път към морето.

А царската дъщеря още на следния ден не можела да се мръдне — всичката ѝ храна се обръщала на желязо и се забивала в стомаха ѝ. „Какво да правя, къде да се дяна?“ — плачела тя.

Замъкнала се царската дъщеря веднъж едвам-едвам при бащата на мъжа си. Склонила го да отиде на морския бряг. Тръгнал той, вървял, вървял, оstarял по пътя, но най-после стигнал до морето. Викал, викал той сина си и привечер Хоп-Троп се появил и попитал:

— Ти защо си дошъл?

— Жена ти ме помоли. Тя няма вече сили да носи такава тежест. Кажи ѝ какво да прави.

— Добре, нека дойде на брега.

Върнал се бащата и съобщил на снаха си:

— Каза ти сама да идеш, но много е трудно да се премине през мочурите и блатата.

— Нищо от това, ще тръгна!

Отправила се тя на път и стигнала най-после до самото море. Привечер Хоп-Троп се появил и попитал:

— Ти защо си дошла?

— Дойдох да те видя. Състарила съм се, побеляла съм, сякаш с мъх съм се покрила.

— Добре, почакай до утре вечер. Щом се стъмни, ще видиш на едно място край брега червена пяна, а на друго — бяла. Събери бялата пяна, вържи я в кърпа и я пусни във водата.

След тези думи той се скрил в морето. Дочакала тя следната вечер и видяла на едно място край брега червена пяна, на друго — бяла. Събрала царската дъщеря бялата пяна и я вързала в една кърпа. Отнесла я до морето и я хвърлила във водата. В същия миг пред нея застанал мъжът ѝ какъвто бил по-рано — хубав млад юнак.

— Сега — казал ѝ той — ще трябва да преплуваме морето. Ти съгласна ли си?

— Съгласна съм — отвърнала жена му.

— Хвани се за пояса ми.

Хванала се тя за неговия пояс и заплували. Плували, плували, преплували най-сетне морето и видели на брега голям огън.

— Сега — казал Хоп-Троп — ще трябва да преминем през този огън! Ти съгласна ли си?

— Съгласна съм — отвърнала жена му.

— Хвани се за пояса ми.

Преминали те през огъня, видели на една поляна много щъркели.

— Сега — казал Хоп-Троп — аз ще се превърна в щъркел. Запомни добре: който щъркел отпусне криле, за него кажи: „Това е мъжът ми!“

Превърнал се той на щъркел и когато я попитали, тя казала: „Това е моят мъж!“ По-нататък пасели коне.

— Сега ще се превърна на кон — казал Хоп-Троп, — а ти запомни добре: който кон е крастав, за него кажи: „Това е мъжът ми!“

Превърнал се той на кон. Попитали я:

— Кажи, кой е мъжът ти? А тя отвърнала:

— Ето този, краставият!

— Добре, вземи си го, щом е той!

Върнали си двамата вкъщи весели и щастливи. Поканили всички роднини и съседи, яли, пили и се веселили.

И аз бях на този пир, на гостите прислужвах. Книжен кафтан облякох, стъклена шапка и стъклени ботуши навлякох. Носех гозбата на масата, а един от гостите като ме удари, блюдото върху краката ми стовари и ботушите ми счупи.

От срам побягнах в килера, след мен кучета се спуснаха, кафтана ми скъсаха, шапката ми счупиха. Вмъкнах се в килера, легнах върху една къдели. Дотичаха слугите, грабнаха ме с къделята и в един топ ме напъхаха. Че топът като изгърмя и аз като полетях, във Вилно чак се озовах!

КАК ПРИНЦЪТ НАДВИЛ МАГЬОСНИКА

Живял някога на единия край на света цар, който имал дванадесет сина, а на другия край на света живял цар, който имал дванадесет дъщери. Двамата царе решили, че ще позволят на своите деца да се задомят, но само при едно условие — най-големият принц да се ожени за най-голямата принцеса, а всички следващи по възраст принцове да вземат за жени принцесите, които им подхождат по години.

Условието било прието. Тръгнали единадесетте царски синове да вземат принцесите си, само най-малкият син останал вкъщи: братята обещали да му доведат най-малката принцеса. Принцесите харесали годениците си и всички радостно тръгнали към двореца на принцовете.

Добре, ама пътят им минавал през гъста гора и те се изгубили. Лутали се насам-натам, най-сетне видели една малка къщурка.

Почукали на вратата. Излязъл дрипав, разрошен старец е кучето си. Стареца взел да ги разпитва кои са, откъде идват и накъде са се запътили. Щом разbral, че пред него са принцове и принцеси, докоснал всекиго от тях е една дървена пръчица и те веднага се вкаменили. Не омагьосал само най-малката принцеса, а я оставил за домакиня — да му прислужва и да му готови.

Най-малкият принц чакал, чакал братята си, но не ги дочакал и тръгнал да ги търси. Вървял, вървял, стигнал най-сетне до самотната къщичка. Гледа — около нея се търкалят камъни, които приличат на хора! Преброял ги — двадесет и два. А малко по-надалеч видял една млада хубавица да плаче горчиво. Приближил се до нея принцът и я попитал коя е и защо плаче. Принцесата му разказала всичко, което се случило с тях и как тя единствена останала жива. Взели и двамата да мислят и да премислят как да накарат стареца да премахне магията. Най-сетне намислили. Принцесата седнала вкъщи и взела да плаче, а принцът се скрил в гората и зачакал да види какво ще стане. В полунощ дошъл стареца, влязъл в къщурката и ядосано попитал:

— Защо плачеш?

— Как да не плача? — отговорила тъжно принцесата. — Я виж колко си стар вече, скоро ще умреш. А какво ще правя аз тук сам-самичка в гората, без жива душа наоколо?

— Аз няма да умра! — сърдито отговорил старецът.

— Как така няма да умреш? Всички хора умират, та само ти ли няма да умреш? Кажи ми къде е скрита тайната на твоята смърт и аз ще разбера дали ще умреш.

— Казвам ти — никога няма да умра! — отсякъл старецът. За нищо на света не искал да й повери къде е скрита неговата смърт.

Но принцесата не му давала мира и продължавала да го разпитва как така няма да умре. Чак тогава, казвала тя, ще повярва, когато се убеди, че той наистина е безсмъртен. Най-сетне старецът не се стърпял и й разкрил тайната си.

— Моята смърт е скрита далеч оттук и мъчно може да се стигне до нея. Близо до пътя, който води в гората, има един кръстопът. Трябва да се тръгне наляво от него и да се върви дълго по този път, докато се стигне до една огромна гора. В тази гора има безброй птици. Ни една жива твар не може да мине през гората — птиците веднага ще го изкълват и ще го изядат. Тази гора е едно омагьосано от мен царство, а птиците са неговите жители. През гората може да мине само този, който разсипе седем торби просо. Докато птиците кълват просото, той ще премине гората.

После трябва да се върви още дълго и ще се стигне до друга гора, където живеят безброй животни. И тази гора е омагьосано от мен царство, а животните са неговите жители. Нито един човек не е преминал още през нея — животните разкъсват и изядват всекиго. Може да премине само този, който насече на дребни късове месото на седем вола и го разхвърли из гората. Докато животните съберат месото, той ще премине през гората.

След това пак трябва да се върви дълго, докато се стигне до брега на морето. А морето може да се прекоси само върху птичи криле. Насред морето има остров, а на брега му — едно козле със златни рогчета. Хиляда години то се мъчи да стигне една лозова вейка и все не може да я стигне. По средата на острова има огромен камък, затънал наполовина в земята. Само животните могат да го откопаят с лапите си. Този камък трябва да се разчупи, но това може да стори

само козлето със златните рогчета, след като изяде лозовата вейка. Вътре в камъка има патица, в патицата — яйце, в яйцето гори свещ. Аз ще умра само ако някой духне тази свещ. Е, вярваш ли сега, че съм безсмъртен? — попитал старият магьосник принцесата.

Вечерта, когато магьосникът заспал, принцесата изтичала в гората при принца. Предала му дума по дума каквото ѝ казал магьосникът и веднага се върнала в къщурката. Принцът бързо се приготвил и рано сутринта тръгнал на път.

Вървял, вървя и ден, и нощ и стигнал най-сетне в птичата гора. Тя била огромна. По клоните на дърветата имало най-различни птици. Принцът развързал торбите с просо и почнал да го пръска на всички страни. Събрали се отвсякъде птиците, нахвърлили се на просото, почнали да се боричкат, да го грабят една от друга. Принцът вървял из гората и пръскал просо, а птиците го кълвали цял ден. И ето че дошъл краят на гората. Пък и птиците вече се насилили, благодарили на принца за гощавката и му казали:

— Ако ти потрябва някога нашата помощ, ти само извикай три пъти: „Птици, птици, помогнете ми!“ Ние веднага ще долетим и ще направим всичко, което ни заповядаш.

Зарадвал се принцът и продължил нататък. Скоро стигнал в гората, пълна с животни. Там почнал да разхвърля ситно нарязаното волско месо. Стекли се отвсякъде животните, почнали да се боричкат, да се хапят едно друго. А принцът продължавал да върви и привечер излязъл най-сетне от гората. Животните му благодарили, че ги е нахранил и му казали:

— Ако ти потрябва някога нашата помощ, ти само извикай три пъти: „Животни, животни, помогнете ми!“ И ние веднага ще дотичаме.

Тръгнал принцът по-нататък и стигнал до брега на морето. Но как да го премине? Извикал на помощ птиците. Долетели птиците и пренесли принца до островчето. Погледнал той — на самия бряг на острова застанало козле със златни рогчета и се мъчи да стигне една лозова вейка. Принцът се приближил до козлето, откъртил вейката и му я дал. Козлето я изяло, благодарило на принца и му казало:

— Ако ти потрябва някога моята помощ, ти само извикай три пъти: „Козле, козле със златни рогца, помогни ми!“ И аз веднага ще дотичам.

И така, принцът продължил по-нататък. Точно посред острова видял огромния камък, потънал до половината в земята. „Ами какво да правя сега?“ — помислил си принцът, но изведнъж си спомнил за животните. Извикал ги и те бързо отритнали камъка. А в къщурката старецът вече почувствуval, че го боли главата. Взел да разпитва принцесата не е ли открила някому неговата тайна.

— Не — отговаряла принцесата, — в гората няма жив човек. На кого мога да я кажа?

Старецът повярвал и се успокоил.

Когато животните изровили камъка, дошло ред на козлето да помогне. Засилило се то и ударило камъка със златните си рогца. Камъкът изтрещял, но не се разпукал. Ударило втори път — върху камъка се появила пукнатини. Ударило трети път — и камъкът цял се разпукал. В същия миг от него изскочила птица и отлетяла. Принцът помолил птиците да му помогнат и един стар орел веднага му я донесъл. Принцът дал птицата на един лъв и той бързо я разкъсал. После принцът взел яйцето и полетял обратно при принцесата. А в това време стariят магьосник в къщурката бил вече на смъртно легло. Разбрал той, че принцесата го измамила, но вече нямал сили да ѝ напакости. Опитал се да я накара да се приближи до него. Тогава щял да я докосне с вълшебната си пръчица и да я превърне в камък. Но принцесата отгатнала желанието му и не се приближила до него.

Принцът донесъл яйцето, а магьосникът вече едва дишал. Принцът рекъл:

— Свали магията от братята ми и от принцесите и тогава ще те пощадя. Не я ли развалиш, веднага ще духна свещта!

Магьосникът му подал вълшебната си пръчица и рекъл:

— Допри ей сега този край на пръчицата до камъните и те ще се съживят.

Съживил принцът братята си и принцесите, а те почнали да се прозяват и да разправят, че са си дремнали мъничко. Тогава принцът им разказал какво се е случило с тях и как ги е спасил. Те страшно се ядосали, грабнали яйцето, счупили го и духнали свещта. Магьосникът веднага издъхнал.

И в същия миг гората с птиците и гората с животните отново се превърнали в царства с градове, замъци и безброй жители. А най-

малкият принц зацарувал над трите царства и заживял щастливо с младата си царица.

ЛЕТЯЩИЯТ КОРАБ

Един баща отгледал трима сина. По-големите от тях се славели с ума си, а ума на най-малкия не признавал никой, него всички го смятали за глупав.

Веднъж бащата рекъл на синовете си:

— Който от вас построи летящ кораб, той ще получи целия имот след моята смърт.

Наел се да построи такъв кораб най-големият син. Приготвила му майката пълна кошница с храна, а бащата — разни сечива. Сложил момъкът всичко в една торба и тръгнал към гората.

Вървял що вървял, седнал на една височинка да си почине и да похапне. По едно време край него минал прегърбен просяк и помолил за парче хляб. Момъкът не му дал нищо. Отминал си просякът и на прощаване казал:

— Няма да направиш това, за което си дошъл!

От сутрин до вечер работил най-големият син, сякъл дървета. Но не успял да измисли как да построи летящ кораб. Завърнал се в бащината си къща с празни ръце.

Средният син му се подиграл:

— Нищо не можа да направиш ти, неук си! Утре аз ще отида да построя летящ кораб.

Но и с него се случило същото, каквото и с по-големия му брат.

Наел се тогава най-малкият син да построи кораба, но всички взели да му се присмиват:

— Щом по-големите не го построиха, ти, глупако, хич не се и залавяй с това!

Майката не му опекла баница, а бащата не му дал никакви сечива. Пъхнал най-малкият син комат хляб в пазвата си и тръгнал.

Стигнал той в гората, седнал на един пън и се замислил откъде да започне. А старият просяк пак минал край същото място.

Момъкът му дал своя хляб, разказал му за летящия кораб, а просякът обещал да му помогне.

Огледал се юнакът наоколо, изтръгнал няколко дървета с корените, а след това решил да си подремне.

Събудил се и що да види — пред него се бил появил кораб чудо. И какво ли нямало на този кораб — и жълтици, и най-различни неща за ядене! Колкото и да ядеш — храната край няма! Сега юнакът можел да полети накъдето си ще. И той решил да странствува из белия свят, да се нагледа на всичко.

Щом се издигнал нагоре, всичко, което му идвало на ум, взело да се изпълнява. Помислил си: ще литна над облаците — и в същия миг облаците останали под него. Помислил си: ще се спусна сега надолу — и в същия миг корабът се спуснал.

Много дни и нощи обикалял най-малкият син с летящия си кораб и видял веднъж чудо невиждано: човек, който бяга по-бързо от вятъра, а на двета му крака привързано по едно дърво. Попитал го момъкът:

— Защо бягаш така?

— Бягам, защото ми се бяга. А за да не бягам много бързо и да не се отдалеча много, привързах на краката си по едно дърво.

— Искаш ли да странствуваш с мене по света? Човекът се съгласил.

Литнали те двамата по света, гледат — един човек гризе бреза.

— Какво правиш? — попитали го те.

— Поогладнях и рекох да си хапна. Три брезички схрусках вече за закуска.

— Ела и ти е нас, тук ще се намери нещо по-вкусно за ядене — предложил му момъкът.

Човекът се съгласил.

Полетели тримата заедно. По едно време що да видят — един човек легнал по очи и пие вода от едно езеро. Водата в езерото намалявала просто пред очите им.

— Какво правиш? — попитали го в един глас тримата.

— Ожаднях и както виждате, рекох да пийна водица. Това езеро няма да ми стигне, ще трябва да търся и друго.

— Ела при нас, ние по-добре ще те напоим — поканил го момъкът.

Съгласил се и този човек.

След това момъкът взел на кораба още един юнак, който от хиляда километра виждал комар и го улучвал със стрела, и друг, който

чувал как расте тревата, щом долепи ухо до земята. Поканил на кораба най-сетне и трети юнак, който непрекъснато си държал пръста в устата — извади ли си пръста, наоколо настъпвал страшен студ.

И така летели всички юнаци заедно по света. Веднъж те стигнали до един град, където управлявал зъл цар.

Царят тъкмо бил обявил, че този, който иска да се ожени за дъщеря му, трябва да се справи с три трудни задачи. Чул за това най-малкият син и намислил да се ожени за царската дъщеря. Попитал той приятелите си на кораба съгласни ли са да му помогнат. Те се съгласили на драго сърце. Отишъл тогава момъкът при царя и му казал, че се наема да изпълни и трите му желания.

Най-напред царят му заповядал да надпревари най-добрите бързоходци на царството. Почнал да бяга заедно е тях юнакът, който привързвал дървета на краката си. Попитали го защо са му дърветата.

— С тях ми е по-лесно да бягам — отвърнал той, че като се спуснал напред, отведенъж надминал всички.

Минало време, задали се царските бързоходци, а юнака с дърветата на краката никакъв го няма. Той бил изпреварил с много останалите бегачи и си рекъл на ума: „Какво съм се разбързал толкова? Я да си подремна!“ Сложил един пън под главата си и заспал. Но чудният стрелец видял това навреме, опънал лъка си, стрелял и избил пъна под главата на бързоходеца. Скочил той, настигнал царските бързоходци, надминал ги и пристигнал пръв.

Задал царят на момъка втора задача: да каже колко показва и колко пъти бие часовникът на една кула, която се намирала на двеста километра от двореца.

Извикал момъкът приятелите си и казал какво иска от тях. Единият погледнал, другият се ослушал и после двамата му пошепнали всичко. А момъкът казал на царя:

— Часовникът показва десет часа, а бие дванадесет пъти.

Тогава царят му задал и третата задача: да изяде за една нощ всичката храна, която се намирала в двореца.

Взел момъкът със себе си человека, който гризял брезите, и отишъл е него в двореца.

Като стигнали там, човекът рекъл:

— Най-напред се наяж ти, но побързай, защото почна ли да ям аз, трошища няма да ти оставя!

Така и станало — той нагълтал даже и съдините.

Справил се момъкът с всички изпитания, а на царя все не му се ще да си даде дъщерята на този необикновен юнак, пристигнал кой знае откъде. И решил да го изпита още веднъж — поискал от него да изпие за една нощ всичкото вино, което се намирало в царската изба.

Слезли в избата и юнакът, който изпивал цяло езеро, се облизал и рекъл на момъка да утоли жаждата си добре, защото започне ли той да пие, капчица няма да му остави.

Така и станало: почнал юнакът да пие вино, изпил всичкото, но не му стигнало; излязъл навън и изложил цялото езеро в градината заедно с тинята. Отишъл сутринта царят и що да види — избата до капка пресушена. Но пак не му се искало да даде дъщеря си. Не можел да измисли той други изпитания и решил да погуби момъка. Поканил го вечерта заедно с приятелите му в една стая и ги затворил там. Седят те, а изведнъж подът под тях пламнал. Царят бил заповядал да запалят отдолу голям огън, искал да ги изгори живи. Тогава единият от приятелите на момъка си извадил пръста от устата и в миг всичко угаснало. Никой не изгорял.

На сутринта царят дошъл да види какво е станало с пленниците му. Надникнал той в стаята и носът му тутакси замръзнал.

Нямало що да прави царят, трябало да даде дъщеря си за жена на момъка. Скоро вдигнали богата сватба. След смъртта си царят оставил на своя зет цялото царство. Юнакът и жена му често се качвали на летящият кораб и обикаляли из цялата страна, а понякога отивали и в далечни чужди страни.

ВЪЗЛИТЕ НА ВЯТЪРА

Едни хора имали син. Момчето много обичало да си играе край водата. Прави каквото прави, все около езерото се върти. И майка му забранявала да играе край водата, защото можело да се удави, и баща му го биел — нищо не помагало. Щом му попаднело нещо в ръка, било то лъжица, гаванка за сол, калпак или цървули, всичко отивало във водата — нека плава.

Най-сетне родителите му разбрали, че няма да отвикнат момчето да играе край водата и решили да го направят моряк.

Бащата се заел да търси учител за своя син. Дошъл един старец и почнал да обучава момчето на различни тънкости в моряшкия занаят.

Момчето се учело с голямо желание и не след много старецът казал:

— Няма вече какво да те уча!

А когато се приготвил да си отива, той дал на ученика си едно въженце с три възела и му рекъл:

— Макар че сега ти си запознат с всички ветрове, морета и страни в света, за добрия моряк това още не е достатъчно. Затуй ти давам това въженце е три възела. Докато го държиш в ръцете си, ще бъдеш господар на морето и ветровете. Ако морето е съвсем спокойно, развържи първия възел. Тогава ще духне добър попътен вятър. Развържеш ли втория възел — ще излезе бурия. А ако развържеш третия, морето изведенъж отново ще утихне.

Старецът си заминал, а младият моряк почнал да плава по всички морета. Другите моряци не можели да се начудят: този млад капитан имал винаги попътен вятър. Никога върху кораба му не връхлитал ураган, никаква беда не го сполетявала по пътя.

Веднъж корабът на младия моряк пристигнал в столицата на това царство. Много кораби, готови да отплуват, стояли в пристанището. Но щом нашият капитан развързал третия възел на въженцето, морето изведенъж стихнало напълно, а на сушата дори листата на трепетликата

не помръдвали. По неволя корабите трябало да си останат в пристанището.

Постояли те ден-два, а вятър все нямало и нямало. Мнозина от моряците недоволствували от това. А най-вече синът на самия цар. Този ден той трябало да отплува, за да отиде при годеницата си — една принцеса от съседното царство.

Царският син обявил, че ще награди богато оногова, който му помогне да премине морето. А старият цар обещал дори половината си царство!

Чул това нашият капитан и казал, че се наема да откара царският син на другия бряг.

Принцът радостно стъпил на палубата. Капитанът развързал първия възел: духнал попътен вятър и корабът като чайка се понесъл по морето. Още на другата сутрин принцът зърнал замъка на принцесата и пристигнал там тъкмо когато искали да оженят годеницата му за другого.

Младият моряк се явил пред стариия цар, бащата на принца, и му рекъл:

— Отказвам се от половината ти царство, защото такъв хубав живот, какъвто е моя на кораба, няма нито един цар!

Тогава благородният цар поканил моряка да му отиде на гости.

Стариият цар имал много хубава дъщеря. Капитанът мислел да остане в двореца само няколко дни, но щом видял принцесата, престанал да мисли вече за заминаване.

Веднъж в царския дворец пристигнали сватовници. Техният цар живеел на отдалечен остров. Но принцесата харесвала младия капитан и отказала на сватовниците. Те не се показали особено обидени и само помолили да пренощуват в замъка, защото било опасно да се излиза нощем в морето.

На сутринта — що да видят? Сватовниците ги нямало в двореца. Те избягали през нощта и отвлекли принцесата.

Косите на стариия цар съвсем побелели от скръб. Той добре знаел, че никога не ще може да върне дъщеря си. Островът, където я откарали, бил заобиколен е високи планини, а във водата около него имало много подводни скали. Нашият млад капитан обаче решил да освободи принцесата.

Щом неговият кораб се приближил до острова, корабите на местните жители излезли на среща му. Но капитанът заповядал на екипажа си да хвърли котва. И когато неприятелските кораби доближили подводните скали, развързал втория възел.

Само в един миг се вдигнала страшна буря: огромни вълни налитали и се разбивали в скалите, мачтите на неприятелските кораби трещели, морето ечало от виковете на хората... Корабът на младия капитан също се мятал като орехова черупка сред вълните. Но котвите го държали здраво.

Минало време, капитанът развързал третия възел и бурята изведнъж престанала. Вълните стихнали. А в морето плавали само останки от разбитите неприятелски кораби и парчета от платната им.

Капитанът и хората му веднага слезли на брега, освободили принцесата и благополучно се върнали обратно.

Скоро след това отпразнували сватбата на моряка и принцесата. Капитанът останал да живее в двореца. Но понякога той вдигал платната и излизал в морето. Винаги вземал със себе си и въженцето с трите възела и казвал, че когато остане, ще го подари на някое момче, което още от малко жадува за морските простори и за далечни плавания.

ГЛУПАВАТА СЕСТРА

Имало едно време три сестри. Най-малката не била кой знае колко умна, затова по-големите я оскърбявали, подяждали и все глупачка ѝ казвали.

Най-голямата сестра имала малко момченце. Отишли веднъж по-големите сестри на реката да перат дрехи, взели да изкъпят и детенцето. Дошла глупавичката сестра и казала:

— Ex, че сте глупави! Защо търкате детето до побеляване? Може да го види лебед, да го помисли за свое лебедче и да го отнесе.

Не я послушали сестрите, измили те детето до побеляване, сложили го на брега да спи и се заловили да перат дрехите. В това време долетяла вещица, превърнала се в лебед и отнесла детето. Излизат сестрите на брега и що да видят — детенцето го няма!

— Къде е детето? Къде е детето? — развикали се те.

— Аз нали ви казвах, не мийте толкова детето — отвърнала глупавичката сестра. — Докато перяхте, долетя тук вещица, превърна се на лебед и отнесе детенцето.

— Аз ще отида да търся детето — рекла средната сестра, отрязала си парче хляб, взела къс сланина и тръгнала на път.

Върви тя и гледа: на една поляна растат круши, ябълки и вишни, а клоните им се превиват от плод.

— Девице сестрице, набери си круши, облекчи клоните ми — помолила се крушата.

— Време нямам — отвърнала средната сестра и се затичала по-нататък.

Стигнала до ябълковото дърво.

— Девице сестрице, набери си ябълки, облекчи клоните ми!

— Време нямам — отвърнала сестрата и се затичала по-нататък.

Тича тя и гледа: насреща ѝ пещ, пълна с баници.

— Девице сестрице, извади отвътре баниците, че ще прегорят!

— Време нямам — отвърнала сестрата и се затичала по-нататък.

Стигнала до една шарена крава, която пасяла на ливадата.

— Девице сетрице, издой млякото ми, облекчи ме!

— Време нямам — отвърнала сестрата и продължила. Взело вече да се смрачава. Видяла сестрата светлинка в далечината и забързала нататък. А там — малка къщичка. Влязла сестрата в къщичката и що да види: до вратата печка, до печката мърка голям сив котарак, а въгъла — струпан наръч дърва. На одъра до стената лежи вещицата, до нея спи детенцето. Погледнала вещицата гостенката и рекла:

— Приближи се, дъще, и ме попощи. Ако се гнусиш с ръце, вземи отъгъла пръчка.

Взела сестрата една пръчка и взела да почи главата на вещицата. Задрямала вещицата, скоро заспала дълбоко. Грабнала сестрата детето и — беж да я няма! Събудила се вещицата, яхнала метлата и полетяла след сестрата. А в това време тя стигнала до кравата. Чула сестрата, че вещицата пухти след нея. Дотичала до кравата и я помолила:

— Кравичке пъструшке, спаси ме от вещицата!

— Ти не щя да ме издоиш, и аз няма да те спася! — отвърнала кравата.

Стигнала сестрата до пещта.

— Пещице мила, спаси ме от вещицата!

— Ти не извади баниците, няма и аз да те спася! — отвърнала пещта.

Стигнала сестрата до ябълковото дърво.

— Ябълко-ябълчице, спаси ме от вещицата!

— Ти не облекчи клоните ми, няма и аз да те спася! — отвърнало дървото.

Стигнала сестрата до крушата.

— Крушке-крушчице, спаси ме от вещицата!

— Ти не облекчи клоните ми, няма и аз да те спася — отвърнало дървото.

Настигнала вещицата сестрата и ѝ отнела детенцето. Върнала се сестрата без детето и разказала всичко. А глупавичката сестра рекла:

— Дайте ми хляб и сланина, аз ще ви донеса детето!

Помислили, помислили сестрите и ѝ казали:

— Е, какво пък, върви, щом искаш!

Дали те на глупавичката си сестра комат хляб и парче сланина и я изпроводили.

Върви девойката и яде хляб със сланина. Стига тя до крушата.

— Девице сестрице, набери си круши, облекчи клоните ми! —
моли се дървото.

— Ех, че хубави круши! — чуди се сестричката. — Добре,
крушово дръвче, ей сега!

Че като взела глупавичката сестра да тръска дървото, като
почнала да брули круши, без малко да обрули всичките. Събрала пълна
престилка круши, върви и яде.

След малко стигнала до пещта.

— Девице сестрице, извади отвътре баниците, ще прегорят! —
моли се пещта.

— Ех, че хубави баници! — почудила се глупавичката сестра
като надникнала в пещта. — Добре, пещице, ей сега!

Извадила тя баниците, напълнила си престилката. Стигнала най-
после до кравата.

— Девице сестрице, издой ми млякото, облекчи ме! — помолила
се кравата.

— Добре, пъструшке, ей сега ще си пийна прясно млечице —
отвърнала сестричката.

Надоила тя в хлебната кора мляко, напила се и продължила пътя
си.

Взело вече да се смрачава. Намерила девойката в гората
къщичката на вещицата. Гледа: вещицата лежи на одъра, а до нея спи
детенцето. Погледнала вещицата гостенката и рекла:

— Приближи се, дъще, и ме попощи. Ако се гнушиш с ръце,
вземи една пръчка от ъгъла.

Взела сестричката една пръчка от ъгъла и почнала да почи
главата на вещицата. Задрямала вещицата, скоро заспала. Взела
девойката от пода глина и замазала очите на вещицата. Хвърлила после
парчето сланина на котарака, грабнала детето и — беж да я няма!
Събудила се вещицата, скочила от одъра, но не може да отвори очи.
Разбрала, че са замазани с глина и закрещяла:

— Тази негодница, дето беше тук, ми е замазала очите! Ела
бързо при мен, котенце, помогни ми да отворя очи!

— Има време, има време — замъркал котаракът. — Сега ям
сланина.

— После ще си доядеш, котенце. Ела по-бързо, отвори ми очите!

— Има време, има време — измъркал пак котаракът. — Ям сега сланина. Като я доям, тогава ще ти помогна.

Зачакала вещицата котарака да дояде сланината. Доял я той и тогава помогнал на вещицата да си отвори очите. Вещицата веднага яхнала метлата и полетяла след девойката.

А девойката през това време стигнала вече до кравата и извикала:

— Кравичке-пъструшке, от вещицата ме спаси!

— Щом ти ме послуша и аз ще ти помогна — отвърнала кравата.

Застанала тя на сред пътя и взела да боде вещицата — не ѝ дала да мине. А сестричката в това време стигнала до пещта:

— Пещице мила, от вещицата ме спаси!

— Щом ти ме послуша, и аз ще ти помогна! — отвърнала пещта и взела да замерва с тухли вещицата, не ѝ давала да мине.

Стигнала девойката до ябълковото дърво:

— Ябълко-ябълчице, от вещицата ме спаси!

— Щом ти ме послуша и аз ще ти помогна — отвърнало дървото и взело да шиба вещицата е клоните си, не ѝ давало да мине.

Стигнала сестричката до крушата:

— Крушке-крушчице, от вещицата ме спаси!

— Щом ти ме послуша, и аз ще ти помогна — отвърнала крушата и разпростряла клони, препречила пътя на вещицата.

Тук вече вещицата изгубила и последните си сили. Строполила се под крушата и издъхнала. А глупавичката сестра върнала детенцето на майка му здраво и читаво.

ВЪЛШЕБНАТА ПТИЦА

Живял преди много години един сляп цар. Той имал трима сина: двамата умни, а третият всички смятали за глупав и прост. Веднъж царят извикал синовете си и им рекъл:

— Имам си всичко в изобилие: и имот, и пари, и верни поданици. Едно само ми липсва: не мога да се радвам на белия свят — ослепях. Готов съм да дам всичко, за да прогледна, но нито един лекар не се наема да ме изцери.

— Да — въздъхнал глупчото.

Умните синове мълчали. А бащата продължил:

— И все пак, никога не съм изгубвал надежда. Чух, че в някаква далечна страна живее принцеса, която седем седмици подред спи дълбоко, а други седем — бодърства. Тази принцеса има една вълшебна птица. Чуят ли песента ѝ, сакатите почват да танцуват, а слепите прогледжат. Но принцесата никому не показва вълшебната си птица, никому не я дава, не позволява дори да слушат песента ѝ. Ето защо птицата трябва да се вземе тайно.

— Да се открадне! — извикал глупчото.

— Мълчи, глупако! — смъмрили го умните братя.

А царят продължил:

— Да, не е лесно да се сдобие човек с тази птица, защото я пазят добре и убиват всекиго, който се приближи до нея. Все пак аз се надявам на вас, деца мои, че ще извършите този подвиг и ще върнете зрението на баща си. Вие, по-големи мои синове, оседлайте конете си, напълнете с пари кесиите си и тръгнете на път! По-малкият ви брат ще остане в къщи с мен. След три години ще ви чакам обратно.

Двамата по-големи братя оседлали бързите си коне, напълнили със злато кесиите си и тръгнали на път.

Пътували весело. Още край първата кръчма привързали конете на коневръза и влезли да утолят жаждата си. Тъй било и по-нататък: видят ли кръчма, спират и връзват отпред конете.

Веднъж срещнали по пътя един старец с дълга бяла брада.

— Закъде сте се наканили, момчета? — попитал ги той.

Двамата царски синове се ядосали: някакъв си непознат стар скитник си позволява да ги нарича момчета и да ги пита накъде отиват!

— На тебе какво ти влиза това в работата? — срязали те стареца. И продължили пътя си като се спирали и пиели във всички кръчми.

Минали три години, минали четири, пет, шест — от синовете никаква вест. Разтъжил се царят.

— Мили мои синове, нещастие ви е сполетяло заради мене, убили са ви стражите на принцесата. Остана ми само един син, пък и той — глупчо. Можеш ли да се надяваш на него? Ex, де да се намереше някой юнак, който да отиде и да донесе вести за синовете ми!

Глупчото взел много присърце скръбта на баща си. Помолил веднъж, помолил втори път да го пусне да отиде и да разбере къде са пропаднали братята му. Но бащата все му отказвал:

— Я изхвърли от главата си подобни мисли. Къде ще вървиш ты, глупчо? Щом твоите умни братя не са сполучили, ты и пет крачки няма да направиш и ще те сполети беда.

Но глупавият син все продължавал и продължавал да се моли. Най-сетне царят казал:

— Да бъде, както искаш! Само че да не си си и помислил за хубав кон и много пари. И без това няма да отидеш далеч!

Зарадвал се глупчото, че му дали пълномощие, взел един стар кон, сложил в кесията си две-три жълтици и заминал. По пътя срецинал стареца с дългата бяла брада. Стареца го попитал:

— Накъде си се наканил, синко?

Глупчото му разказал всичко подробно: така и така, баща му е сляп, нито един лекител не може да го излекува, а в някаква далечна страна една принцеса има птица, която щом запее, прави слепите да прогледнат. Затова двамата му умни братя заминали още преди шест години да вземат птицата, но още ги няма. Баща му иска да разбере къде са пропаднали синовете му и затова той, глупчото, отива да ги търси.

Стареца дал на момъка кълбо прежда и му казал:

— В кръчмата, където ще пренощуваш, не захващай разговор с никого, а на сутринта си тръгни рано призори. Това кълбо ще ти покаже пътя към принцесата. Ако кълбото се търкаля пред тебе, ты не

се страхувай, върви смело, никой от стражата не ще те види, а самата принцеса ще спи дълбоко.

Глупавият син благодариł, взел кълбото и тръгнал по-нататък. Късно вечерта пристигнал в кръчмата. Кръчмарят го придумвал да пие и да поиграе на карти, но глупчото не се хванал на въдицата.

На сутринта рано-рано продължил пътя си. Вървял колкото вървял и най-после стигнал благополучно до замъка на принцесата. Около замъка имало стража. Глупчото се спрял в края на гората, сложил на земята кълбото и зачакал кога то ще почне да се търкаля. Чакал до късна нощ, чакал до ранна утрин, но кълбото все си оставало неподвижно.

Чак на сутринта кълбото се завъртяло Най-напред на едно място, а после се търкунало напред. Глупчото тръгнал след него. Кълбото се затъркаляло между стражите право към замъка. А най-малкият син — след него. Никой от стражата не го видял и не го чул. Търкаляло се кълбото към замъка, а глупчото бързал след него.

Влязъл в замъка глупчото, гледа — принцесата спи. Лицето ѝ светело като пролетно слънце. Челото ѝ било по-бяло от сняг, бузите ѝ розовеели като утринна зора. Сърцето на глупчото забило до пръсване и той забравил и птицата, и баща си, и братята си, забравил за всичко на света.

Но кълбото не го оставило на мира: почнало да се търкаля назад-напред в краката му.

Опомнил се най-малкият син, снел за спомен пръстена от ръката на принцесата, грабнал птицата и забързал след кълбото навън от замъка.

Щом се озовал на свобода, в замъка веднага се вдигнала тревога. Принцесата се събудила и почнала да разпитва стражата:

— Кой е идвал тук? Кое е взел птицата и пръстена?

А когато стигнал до края на гората, глупчото приbral кълбото, скочил на коня си и препуснал към къщи.

Вечерта стигнал до същата онази кръчма и останал там да пренощува. Кръчмарят пак го поканил да играе на карти. Глупчото не се стърпял и седнал да поиграе. Но този ден му вървяло във всичко, дори и на карти. Скоро спечелил от кръчмаря цяла шепа жълтици. Нямал нищо против да поиграе и още, но кълбото изведенъж се раздвижило в джоба му.

Глупчото захвърлил картите:

— Стига толкова!

Кръчмарят позеленял от злоба, но не можел да направи нищо.

Глупчото се наспал и на сутринта рано-рано се приготвил да си тръгне. Но в същия миг видял зад градинската ограда двама души, приковани с верига за една ръчна количка. Те пренасяли пръст. Момъкът попитал какви са тези хора и разбра, че са длъжници на кръчмаря. Съжалел нещастниците и ги откупил от робство. Каква била неговата радост и изненада, когато разбрал, че е откупил собствените си братя! Тогава и тримата се отправили към бащиния дворец.

По пътя братята спрели в края на гората да си починат. Щом глупчото заспал, братята му го убили, взели вълшебната птица и забързали към къщи.

Старият цар просто не знаел къде да се дене от радост, как да нахвали умните си синове. Мъчно му било само, че пуснал глупчото да скита по белия свят.

— Затънал е сигурно в някое блато и няма да се върне вече! Разбира ли ти такъв като него къде да стъпи, как да прекрачи? — казали братята.

Донесли те птицата, но баща им не прогледнал. Птицата не пеела. Мъчили се братята и тъй и иначе да я накарат да запее, но напразно. Птицата мълчала и царят продължавал да бъде сляп.

А убитият глупчо лежал в края на гората. Изведнъж от гъсталака изпълзял гущер. Той почнал да обикаля около най-малкия брат и от време на време да писука: „Жив! Жив!“ Не след дълго момъкът наистина се размърдал, взел да се протяга и да се прозявва. А след това станал и бавно се запътил към къщи.

Той вървял толкова дълго, че когато стигнал най-после до бащиния си дворец, там вече никой не го познал.

Тогава глупчото се пазарил за коняр при баща си. Вместо заплата получил за труда си едно малко, рошаво конче.

Скоро из царството се разчуло, че принцесата от далечната страна кани да се яви пред нея оня, който е успял да открадне вълшебната ѝ птица.

По-големите братя взели птицата и се отправили към замъка на принцесата.

— Вие ли взехте птицата ми? — попитала принцесата.

— Ние — отговорили братята.

— А освен птицата, друго какво сте взели?

Умните братя не знаели какво да кажат. А птицата стояла с настръхнала перушина и не пеела.

Като видяла това, принцесата заповядала да накажат строго двамата братя за лъжа.

Пристигнал след това на рошавото си конче и глупчото. Още щом го пуснали в стаята на принцесата, птицата изведнъж трепнала с криле и запяла.

Принцесата попитала:

— Освен птицата, друго какво си взел?

— Взех и пръстена ти — признал си най-малкият син. — Ето го!

Принцесата се зарадвала, че намерила предопределения от съдбата ѝ годеник. Не се минало много и направили сватбата.

Скоро след това глупчото и принцесата решили да навестят слепия цар.

Когато тръгнали на път, принцесата взела самун хляб, който никога не намалявал, колкото и да ядеш от него, кана е вода, която никога не свършвала, колкото и да пиеш, и меч, с който можеш да победиш всеки враг.

— Кой знае какви премеждия могат да ни се случат из пътя! А така не ни заплашва ни глад, ни жажда, ни враг — рекла принцесата.

Трябвало да прекосят много страни. В първата страна имало глад. Хората нямали и троха хляб, всички просто умирали от глад.

Принцесата и момъкът почнали да режат парче след парче от своя самун. Нахранили целия народ. От благодарност хората признали глупчото и принцесата за свои владетели.

Във втората страна имало достатъчно хляб, но нямало вода. Капка дъжд не била падала много отдавна, всички ручеи пресъхнали, всички кладенци били изчерпани. Принцесата и нейния мъж почнали да наливат вода от неизчерпаемата кана и да поят народа. Тук също ги признали за свои владетели.

В третата страна хората били много уплашени: силен и жесток враг се готвел да ги нападне.

Грабнал глупчото меча, който побеждавал всеки враг, пресрещнал и разбил неприяителя. Признали ги и тук за владетели на страната.

Славата на добрините на тази царска двойка се разнесла надалеч. Слепият цар излязъл сам да ги посрещне. Птицата запяла и клетият цар изведнъж прогледнал. Той веднага познал глупчото, прегърнал радостно своя най-малък син и хубавата си снаха.

ЮОЗАПЕЛИС И НЕГОВОТО КОНЧЕ

Живял едно време един цар. Между неговите слуги имало и едно момче на име Юозапелис. Веднъж царят се приготвил да тръгне на лов, а Юозапелис взел да му се моли да вземе и него. Царят му рекъл:

— Ще те взема на лов със себе си, ако конят ти сам се оседлае.

Отишъл Юозапелис в конюшнята при враните коне и извикал:

— Конче, конче, конче!

Нито един вран кон не дотичал до момъка и не се оседдал сам. След това Юозапелис отишъл при впрегатните коне и почнал да ги вика:

— Конче, конче, конче!

И тогава нито един кон не се доближил и не се оседдал сам.

Отишъл накрая Юозапелис при конете, с които карали вода и пак извикал:

— Конче, конче, конче!

Дотично до него едно неу碌ено конче и само се оседдало. Метнал се на седлото Юозапелис и отишъл на лов заедно е царя. Препускал, препускал, изморил се и пуснал кончето да попасе на една полянка.

На тази полянка Юозапелис намерил едно птиче перо с чудна красота. А кончето му рекло:

— Не вземай перото, защото зле ще си изпариш!

Юозапелис не послушал кончето си и взел перото. А другите слуги забелязали това и когато се върнали в двореца, доловили на царя, че Юозапелис има перо с чудна красота; сигурно е видял и птицата, която има такива пера. Царят извикал Юозапелис и му рекъл:

— Щом имаш това перо, ти знаеш къде е и птицата. Ако не ми я донесеш, ще заповядам да ти отсекат главата!

Отишъл Юозапелис угрожен при кончето си и му се оплакал:

— Конче мое, кажи ми какво да правя! Царят ми заповядда да намеря чудната птица.

Кончето отвърнало:

— Нали ти казах аз да не взимаш перото, защото зле ще си изпариш! Сега те чака още по-голяма беда! Възседни ме и да тръгваме!

Метнал се Юозапелис на седлото и кончето полетяло. Препускали те колкото препускали и стигнали до един разкошен дворец. Кончето казало:

— Аз ще остана да паса на ливадата, а ти се приближи до двореца и кажи:

*„Спете непробудно,
стражи, отворете се, врати!
Оставете ме да вляза,
жив и здрав да си изляза!“*

А щом влезеш вътре, грабни птицата и бягай. Гледай само да не развалиш гнездото ѝ, тогава никой няма да те стигне.

Юозапелис изпълнил всичко, каквото му казало кончето. Приближил се до портите на двореца и рекъл:

*„Спете непробудно,
стражи, отворете се, врати!
Оставете ме да вляза,
жив и здрав да си изляза!“*

Портите на двореца сами се разтворили. Юозапелис влязъл, грабнал птицата, върнал се при кончето си и препуснал обратно.

Когато занесъл на царя чудната птица, царят му рекъл:

— Щом намери и донесе тази птица, донеси ми и гнездото ѝ!

Полетял Юозапелис отново към двореца, донесъл на царя и гнездото. Научил се царят, че далеч някъде, през девет царства в десето, живее дъщерята на морския цар. Повикал той Юозапелис и му рекъл:

— Щом намери и донесе чудната птица и гнездото ѝ, намери и ми доведи и дъщерята на морския цар. Иначе ще заповядам да ги отсекат главата!

Отишъл Юозапелис при своето конче и го попитал какво да прави.

Кончето отговорило:

— Лоша ти е работата и още по-лоша ще стане! Искай от царя да ти даде много пари и накупи хубави и скъпи платове. С тях ще примамиш принцесата.

Направил Юозапелис каквото му казало кончето, метнал се на седлото и тръгнал на път. Пристигнал той в далечното царство и постлал с платовете морския бряг. По-лошите слагал по-близо до водата, а по-хубавите — по-далеч. И почнал да кани морската принцеса:

— Излез, излез, принцесо, донесьл съм ти скъпи дарове!

Изплувала принцесата от морските гъбини, излязла на брега и взела да разглежда платовете. А Юозапелис още по-силно разпалвал любопитството ѝ:

— Насам платовете са още по-хубави — казвал ѝ той и я примамвал все по-далеч от брега.

Щом принцесата се приближила до него, Юозапелис я грабнал на ръце, метнал я на кончето си и препуснал заедно с нея към двореца на царя. Видял царят неземната хубавица и рекъл:

— Можем още сега да направим сватбата!

Дъщерята на морския цар отвърнала:

— Нека Юозапелис извади най-напред пръстена ми от дъното на морето, тогава ще се омъжа за тебе!

Царят заповядал на Юозапелис да намери пръстена; не го ли намери — очаква го смърт. Отишъл Юозапелис при кончето си и го попитал какво да прави. А кончето отвърнало:

— Това е лошо, но може да стане и по-лошо. Възседни ме и да тръгваме. А щом стигнем морето, хвани едно малко ракче и не го връщай на рака, докато той не извади пръстена на принцесата от морското дъно.

Юозапелис тъй и направил: хванал едно малко ракче и казал на стария рак, че ще му върне ракето само ако той извади пръстена от морето. Ракът веднага извадил пръстена, дал го на Юозапелис, а той бързо го отнесъл на принцесата.

— Сега ще се омъжиш ли за мене? — попитал я царят.

— Не — отвърнала тя. — Когато Юозапелис извади от морското дъно и огърлицата ми, тогава ще се омъжа за тебе.

Царят заповядал на Юозапелис да прави, да струва, но да намери огърлицата на принцесата! Полетял Юозапелис отново към морето, а кончето му рекло:

— Заколи ме, изтърбуши ме и влез в корема ми. Когато долетят гарвани да ме кълват, хвани едно малко гарванче и не го пущай, докато старият гарван не ти донесе огърлицата.

Юозапелис послушал кончето: заклал го, изтърбушил го и влязъл в корема му. Изведнъж от разни страни долетели гарвани. Юозапелис хванал едно гарванче и казал на стария гарван, че ще му го върне, ако той извади от морето огърлицата на принцесата. Гарванът отлетял и скоро се върнал с огърлицата. Юозапелис пуснал на свобода гарванчето, сложил вътрешностите в корема на кончето и веднага се съживило. Метнал се Юозапелис на седлото и се прибрали вкъщи.

Когато Юозапелис занесъл на царя огърлицата, царят я дал на принцесата и пак я попитал:

— Сега вече ще се омъжиш ли за мене?

— Още не. Когато видя в краката ти съсечен Юозапелис, тогава ще се омъжа за тебе!

— Не ме погубвай, царю — помолил се Юозапелис. — Аз ти донесох и чудната птица с гнездото й, и тази морска принцеса.

— Ще те съсека — рекъл царят, — иначе морската принцеса няма да се омъжи за мене!

Отишъл Юозапелис при кончето си и горчиво заплакал. А кончето му рекло:

— Закарай ме на поляната, аз ще те съживя!

Щом царят съсякъл момъка, кончето веднага дотичало, дъхнало на Юозапелис и той оживял. А морската принцеса казала на царя:

— Сега нека съсекат тебе и щом се съживиш, ще се оженим!

— Добре — съгласил се царят. — Само гледай да не забравиш да ме съживиш!

Съсекли царя, но никой и не помислил да го съживи. А дъщерята на морския цар се омъжила за Юозапелис и двамата заживели весело и щастливо.

КОТЕШКИЯТ ДВОРЕЦ

Един господар имал трима сина: двамата умни, а третият, най-малкият — глупак.

Живял, колкото живял и оstarял. А синовете му пораснали. Почнал бащата да мисли и да се чуди на кого от синовете си да остави имението.

— Имението трябва да бъде мое — казвал единият.

— Не, мое! — не отстъпвал другият.

А Глупака не се карал с тях, само се подсмивал на умните си братя:

— То, имението, си е мое, но щом искате, аз като брат, ще ви го отстъпя. Вземете го вие, а на мен оставете само старото конче с жълтата грива и дъщената каручка.

Но умните братя не се сговаряли помежду си и работата стигала едва ли не до бой.

Слушал, слушал старият господар препирните им и разбраł, че така до никъде няма да се стигне. Повикал веднъж тримата си сина и им рекъл:

— Деца мои, тъй вие няма да постигнете съгласие. Я по-добре тръгнете по белия свят и ми намерете по една шарена кърпа. Който ми донесе най-хубавата кърпа, на него ще оставя имението.

Нямало що да сторят синовете, трябало да спрат спора и да изпълнят бащината си заръка. Още на другия ден умните синове се застягали за път, а Глупака седи и пет пари не дава. Взели умните братя най-добрите коне и повечко пари и тръгнали през две различни врати на двора. Бащата попитал най-малкия си син:

— Синко, ами ти не искаш ли да си опиташ късмета?

А момчето се засмяло и отговорило:

— Нека по-големите ми братя потърсят, аз няма защо да търся!

Бащата нищо не могъл да му отговори на тези думи.

Минало време и когато останали четири дни до уречения ден, Глупака впрегнал старото жълтогриво конче в дъщената каручка и

заминал през третата врата.

Тръгнал той, но хич не знаел накъде. Отпуснал юздите на кончето — нека върви, накъдето му видят очите. Вървял що вървял, стигнал до една гъста гора. Гледа — пред тях кръстопът. Наляво водел широк, хубав път, а надясно — малка, тясна пътечка. Глупакът помислил да тръгне по широкия път, но щом стигнало до кръстопътя, кончето изведнъж завило надясно. „Щом кончето иска така, нека пък върви по тясната пътечка“ — помисли Глупака и продължил понататък.

Скоро навлезли в гъста гора, а взело да се свечерява. Наоколо не се виждала никаква светлинка. Изминали още малко и тогава момъкът съгледал ярки светлини. Приближил се, гледа — пред него се издига разкошен дворец. Поискал Глупака да влезе в двора, обаче видял, че пред портите стоят и се зъбят два огромни котарака. Изплашил се той, но после размислил: „И без това вълците ще ме изядат в гората, подобре да ме разкъсат тук котараците“. И спокойно пристъпил напред. Но котараците престанали да се зъбят, хич и не помисляли да го закачат, само се отърквали в краката му.

Глупака влязъл в двора, а насреща му излезли безброй котки и котаради. Чудо невиждано! Всички говорели на човешки език. Завели веднага момъка в двора, а старото жълтогриво конче — в конюшнята и се надпреварвали как да им угодят.

На сутринта Глупака се приготвил да продължил пътя си, но котките го заобиколили от всички страни и почнали да го молят да им погостува още малко. Момъкът казал, че ще им погостува на драго сърце, но му остават само още три дни. През това време той трябвало да намери по-хубава кърпа от тези, които умните му братя ще донесат. И разправил на котките всичко. Тогава една бяла котка казала:

— Ex, братко, това е дребна работа. Постой при нас още три дни, а после си тръгни — ще имаш и кърпа, и всичко, каквото желаеш.

Прекарал Глупака царски тези три дни в котешкия дворец. Прислужниците го гощавали, грижели се за съня му и всички изпълнявали и най-малкото му желание.

На третия ден котараците впрегнали старото светлогриво конче в дълчената каручка, а бялата котка дала на Глупака едно малко орехче и на сбогуване му казала:

— Тръгни си спокойно назад към къщи. Гледай само да не отваряш по пътя орехчето и всичко ще се нареди.

Седнал Глупака в каручката си и бързо полетял назад — само облак прах се вдигал след него.

А умните братя били вече в къщи и показвали на баща си какви хубави кърпи са му донесли. Кърпите и на двамата наистина били хубави, но можело да бъдат и по-хубави. Пък и те самите, и конете им така измършавели, че просто не можеш да ги познаеш!

Влязъл Глупака в двора и старото светлогриво конче не вървяло, а сякаш танцуvalо, пък и самият той не изглеждал много изморен.

Баща му казал:

— Изглежда, синко, че добре си поживял на гости някъде, но скромен подарък си донесъл!

Засмял се Глупака и отвърнал:

— И добре си поживях на гости, и разкошен подарък донесох!

Напипал в джоба си орехчето, което му дала бялата котка, чукнал го лекичко с пръст и веднага извадил такава хубава кърпа, че цялата стая светнала. Като видели това, умните братя се втрещили. А бащата казал:

— Е, деца, сами виждате, че той трябва да получи имението ми: донесъл е такава кърпа, че по-хубава на тоя свят няма!

Умните братя не възразили нищо: кърпата наистина била толкова хубава, че да й се ненагледаш! Но не искали и да чуят Глупака да получи имението.

— Добре де, така да бъде — рекъл най-малкият син. — То имението си е мое, но щом искате, делете го, както знаете, а на мен оставете само старото конче и дълчената каручка.

Дни и нощи наред се карали умните братя, но все не могли да поделят имението.

— То трябва да бъде мое! — викал единият.

— Не, мое! — не се съгласявал вторият.

Баща им се опитвал да ги помири, но нищо не излизало. И ето че веднъж викнал той пак и тримата си сина и им рекъл:

— Този, който получи имението, трябва и без това да се ожени. Тръгвайте на път, потърсете и донесете сватбени премени за избраниците си. Който донесе най-хубавите дрехи, той ще получи имението.

Умните братя пак взели най-добрите коне и повечко пари и тръгнали през различни врати. А Глупака пет пари не давал. Баща му го попитал:

— Синко, а ти не искаш ли да си опиташи късмета?

Момъкът му отговорил като първия път:

— Нека търсят по-големите ми братя, аз няма защо и да търся!

Бащата нищо не можел да му отговори.

Минало време и когато останали четири дни до уречения ден, Глупака впреднал старото светлогриво конче в дъщената каручка и заминал през трета врата.

И, горкият, пак не знаел накъде да върви. Но решил, че щом старото му конче излязло по-умно от него първия път, нека и сега го закара където иска. Като отпуснал юздите, кончето припнало с всичка сила, а Глупака само гледал да не изхвръкне от каручката! И привечер те пак пристигнали през същия котешки дворец.

На портата, както и първия път, стояли и се зъбели два огромни котарака. Но Глупака вече никак не се плашел, скочил от каручката — и право в двореца.

Притекли се отново безброй големи и малки котки и посрещнали най-малкият син като цар. Него завели в двореца, а старото светлогриво конче закарали в конюшнята.

На сутринта Глупака се приготвил да продължи пътя си, но котките го наобиколили и почнали да го молят да им погостува още малко. Глупака казал, че ще остане при тях на драго сърце, но му останали само три дни. През това време трябва да намери сватбени дрехи, по-хубави от тези, които братята му донесат. И разправил на котките всичко. Тогава бялата котка му казала:

— Ех, братко, това е дребна работа. Остани ни на гости още три дни, а после си тръгни — ще имаш всичко, което пожелаеш!

Като чул тези думи, Глупака останал на гости в двореца още три дни.

На третия ден вечерта котарациите впреднали старото светлогриво конче в дъщената каручка, а бялата котка дала на Глупака една малка кутийка и му казала на сбогуване:

— Тръгни спокойно назад към къщи. Гледай само да не отваряш по пътя кутийката и всичко ще бъде наред.

Седнал момъкът в каручката си и бързо полетял назад, само облак прах се вдигал след него.

А умните братя били вече в къщи и показвали на баща си какви хубави сватбени дрехи са донесли. Погледнал старецът: дрехите ѝ на двамата били наистина хубави, но имало на света и по-хубави. А те самите и конете им така измършавели — просто да не ги познаеш!

В това време Глупака се втурнал в двора с каручката си така бързо, че портите се разлюлели. Погледнал го баща му и рекъл:

— Изглежда, синко, че добре си поживял на гости някъде, но да видим какъв подарък си донесъл!

Момъкът се засмял и отговорил:

— И добре прекарах на гости, и разкошен подарък донесох! — и отворил кутийката си.

Гледа бащата, гледат двамата умни братя и не могат да повярват на очите си: Глупака извадил от кутийката такава хубава сватбена премяна, каквото няма и царската дъщеря.

И бащата пак рекъл на умните си синове:

— Е, деца, сами виждате, че имението се пада на най-малкия ви брат. Донесъл е такива сватбени дрехи, че по-хубави от тях няма на света!

Умните братя не се препирали: дрехите наистина били толкова хубави, че да им се ненагледаш! Но не искали и да чуят Глупака да получи имението.

А момъкът и този път не се разсърдил.

— То имението си е мое — рекъл той, — но щом искате, делете си го, както знаете, а на мене оставете само старото светлогриво конче и дъсчената каручка.

Но и този път умните братя не могли да се спогодят.

— Имението трябва да бъде мое! — викал единият.

— Не, мое — настоявал другият.

Слушал ги, слушал ги баща им, без да казва нищо, но си мисел: дано пък сами стигнат до съгласие умните му синове. Само че какво излязло — работата стигнала едва ли не до бой. Извикал ги бащата пак тримата и рекъл:

— Било, що било досега, но занапред тъй няма да върви! Тръгвайте на път и нека всеки от вас да си намери жена. На когото жената е най-хубава, той ще наследи имението.

Щом бащата решил така, синовете щат не щат тръгнали да си търсят жени. Умните братя взели пак най-добрите коне и повечко пари и излезли през различни врати. А Глупака, както и преди, пет пари не давал. Времето минавало, а той не мърдал от къщи. Баща му смятал, че отдавна вече и той трябало да тръгне, но момъкът нехаел. Веднъж старецът не се стърпял и го попитал:

— Синко, а ти не искаш ли да си опиташи късмета?

Глупака само се засмял и отговорил:

— Нека по-големите ми братя търсят, аз лесно ще намеря!

Бащата нищо не могъл да му отвърне. И пак четири дни преди уречения ден момъкът впрегнал старото си светлогриво конче в дълчената каруца и препуснал през трета врата.

„Накъде да поема сега? — рекъл на ума си най-малкият син. — Кърпа и сватбени дрехи котките ми дадоха, но могат ли да ми намерят и хубавица за жена?“ И тъй мислил, и инак — нищо не могъл да измисли. Най-после решил: „Щом светлогривото ми конче и двата пъти излезе по-умно от мене, нека и сега върви, накъдето си поиска!“ А кончето се затичало още по-бързо от преди по познатата пътешка право към котешкия дворец.

Спряло пред двореца. През портите, както по-рано, стояли и се зъbeli два огромни котарака. Глупака помислил: „Щом моето светлогриво конче ме доведе тук, няма как, ще тряба да остана“. И влязъл в двореца.

Стекли се пак от всички страни котките и го посрещнали като цар, а светлогривото конче завели в конюшнята. Тази вечер момъкът обиколил целия дворец, надникнал във всичките му ъгълчета, за да провери няма ли поне един човек и наистина ли само котки живеят в двореца. Но колкото и да търси, не намерил никого.

Натъжил се горкият момък и на сутринта се наканил да заминава. Но котките го наобиколили от всички страни и го заразпитвали защо е тъй угрожен. Глупака им разказал болката си: братята му сигурно отдавна са си намерили хубави жени, а той още и през плет не е видял своята. Чуло това бялата котка и рекла:

— Е, това е дребна работа. Постой на гости при нас още три дни, после си тръгни — ще имаш най-хубавата жена и всичко, което си пожелаеш!

Щом е така, Глупака се съгласил да погостува и останал при котките още три дни. А те му угаждали като на цар.

На третия ден вечерта дошло време да си тръгва, а котките не го пускали, карали го да остане още една нощ: не бивало да води годеницата си нощем през такава гъста гора. Съгласил се най-сетне момъкът и останал още една нощ.

Голям страх брал той през тази нощ. Легнал си вечерта да спи както предните две вечери. Но ето че към полунощ вятърът завил някак странно. Виел той, бучал в кулата, а после изведнъж по целия дворец профучал такъв вихър, че земята затреперила и всички врати и прозорци се разтворили. Изплашил се до смърт Глупака и изтичал при котките да ги попита какво се е случило. Но що да види! В двореца всички котки се превърнали в хора, а бялата котка се превърнала в такава хубава принцеса, каквато не можеш намери през девет земи в десета!

Спуснала се към момъка прекрасната принцеса и го нарекла свой мил годеник. През това време конярите впрегнали в каляската десет коня. Впрегнали пред тях старото светлогриво конче и Глупака с принцесата полетели към къщи така, че дърветата по пътя се свеждали чак до земята. А когато наблизили имението, стълбовете на портата изхвърчали надалеч.

Щом видели прекрасната принцеса, жените на умните братя се втурнали да бягат от дома. Когато Глупака въвел годеницата си вътре, цялата стая грейнала. Бащата още веднага казал, че оставя имението си на Глупака, а умните синове поискал да изгони. Но Глупака взел от бащиния си имот само старото светлогриво конче и дъсчената каручка — всичко останало разделил по равно между двамата си братя.

Върнали се Глупака и принцесата обратно в двореца и вдигнали весела сватба. Поканили на сватбата си гости от всички краища на земята.

И аз бях поканен. Реших, че на царска сватба не бива да си облечен как да е, затова си купих каручка от бели краваи, коне от баници, обувки от моркови, стъклени дрехи, маслен калпак и книжен чадър. Пристигнах на сватбата благополучно и всичко видях, всичко чух. Ядохме, пихме и се веселихме, колкото ни душа иска. На сватбата беше и бащата на Глупака, и умните му братя с жените си. Имаше

много познати девойки и принцеси, но друга такава хубавица като годеницата на Глупака нямаше.

На сватбата чух, че дворецът, където сега живее Глупака с прекрасната принцеса, и по-рано е бил царски дворец. Но зли магьосници превърнали всичките му обитатели в котки и направили следното заклинание: чак когато някой човек дойде три пъти подред в този дворец и всеки път остава на гости по три дни и три нощи, тогава котките отново ще се превърнат в хора и дворецът ще приеме предишния си вид. Глупака постъпил точно така, затова освободил прекрасната принцеса и слугите ѝ от магията. Ако не беше направил това, след дълги години магьосниците щели да погубят котките.

На тази сватба аз славно се повеселих. Но се върнах в къщи ни жив, ни умрял. Щом се отдалечих от царския дворец, нападна ме цяла глутница кучета. Нахвърлиха се върху каруцата ми от крава и я излапаха. Виках за помощ, но напразно. Дотичаха някакви хлапета и прогониха кучетата, но пък изядоха конете ми от баници. Останах и без каруца, и без коне. Тръгнах пеш, но така далеко не се стига! По пътя рука дъжд и съсира книжния ми чадър. След дъжд изгря слънчице и разтопи масления ми калпак. Ами сега?

Тръгнах да вървя по-нататък гологлав. И пак щях да стигна някак в къщи, ако с това се бяха свършили всичките ми беди. Но край един цифлик ме връхлетяха едни проклети кози и захрупаха морковените ми обувки. Останах само със стъклените си дрехи. Но злото не идва само! Духна силен вятър, събори ме върху един голям камък и дрехите ми станаха на парченца. Останах на пътя гол-голеничък.

Срам ме беше да вървя така, затова се вмъкнах в една плевня и се скрих в един вързоп лен. Може би и до ден-днешен щях да си лежа там, ако за беда някъде наблизо не бяха дошли на лов слугите на същия цар Глупак, на чиято сватба бях. Стреляха, стреляха и останаха без куршуми. Тогава един от тях нахълта в плевнята и взе да ме пъха в дулото на пушката си. Развиках се да не стреля, защото току-виж ме убил, но — късно! Пушката изгърмя и ме запрати далеч зад гори и блата. Чак след около седмица се свестих тук. Тази сватба обърка целия ми живот. Ето какви работи се случват понякога със сватбарите!

СТОТЕ ЗАЙЧЕТА

Някога живял цар, който имал една-единствена дъщеря. Царят обявил, че ще я даде за жена само на онзи, който издържи три трудни изпитания, па ако ще да е и сетен сиромах. Мнозина се опитали да издържат трите изпитания, но никой не успял.

В същия град живял един скромен човек, който имал трима сина. И ето че най-големият и най-умният син рекъл:

— Ще отида и аз да се опитам да се оженя за царската дъщеря.

И той се запътил към царския дворец. На пътя си срещнал един стар просяк, но дори не го поздравил. Просякът го попитал:

— Накъде си се забързал така, синко?

— То не е твоя работа — измърморил момъкът и продължил пътя си.

Старецът му казал:

— Няма да ти провърви!

Така и излязло. Върнал се вкъщи най-умният син, без да успее да направи нещо.

Средният син бил уверен, че ще сполучи да вземе за жена царската дъщеря. Но и на него не му провървяло, както на по-големия му брат.

Тогава най-малкият син, когото всички смятали за глупак, рекъл:

— Щом по-големите ми братя се опитаха, защо да не се опитам и аз? Може да изляза по-щастлив.

— Какво се бъркаш там, където не ти е работа! Умните не успяха, че ли? — казвали му всички.

Не ги послушал най-малкият син и се отправил към двореца. Срещнал той и стария просяк, поклонил се учтиво, както му е редът, снел шапка, подал му ръка. Поблагодарил старецът и го запитал къде отива. Най-малкият син разказал всичко така, както си е, нищичко не скрил. Тогава просякът му дал една свирка и рекъл:

— Царят днес ще те изпрати да пасеш сто зайчета. Ти само свирни със свирката и те веднага ще се съберат около тебе.

Както казал просякът, тъй и станало. Отишъл най-малкият син при царя и най-напред попитал:

— Къде е дъщеря ти? Искам да видя дали ще ми хареса.

А като я погледнал, казал:

— Харесва ми. Готов съм заради нея да издържа и трите изпитания!

Първият ден царят му дал да пасе сто зайчета. Извел ги момъкът на полето и ги пуснал, а те — дим да ги няма, разбягали се на всички страни. Поискал тогава момъкът да се увери, че ще послушат свирката му, и я надул. В същия миг зайчетата се събрали наоколо му. Преброял ги — не липсвало нито едно.

— Е, сега се разпръснете пак и си попасете. Когато потрябва, аз ще ви свирна — рекъл той на зайчетата.

Някой видял това и съобщил на царя. А той изпратил царицата да си изпроси от момъка едно зайче. Преоблякла се царицата като стара жена, довлякла се едва-едва при него и го помолила да ѝ даде едно-единичко зайче — много ѝ трябало. Най-малкият син ѝ отговорил:

— Не мога да ти дам, нито да ти продам, защото не са мои.

А бабичката не го оставяла на мира и продължавала да моли:

— Поне единичко ми дай!

Досетил се момъкът коя е тя и казал, че може да ѝ даде едно зайче, ако тя се съгласи да го целуне. Отказала най-напред царицата, но като видяла, че иначе нищо няма да получи, мляс — целунала го. Сложила зайчето в една кошничка и се отправила към къщи доволна и предоволна, че е успяла да изльже глупака. Момъкът почакал тя да наближи двореца, извадил свирката и свирнал. В същия миг зайчето бълснало капака, изскочило от кошничката и като стрела полетяло към него. А царицата стои и не вярва на очите си — от зайчето ни помен!

Вечерта най-малкият син докарал стадото си и предал на царя зайчетата до едно. Царят му заповядал да си отиде вкъщи и да дойде пак на другата сутрин.

Като идвал отново към двореца, момъкът пак срещнал същият стар просяк. Старецът му казал, че този ден царят ще го прати да пасе коне, и му подарил тръба, с която да събира конете. И наистина царят заповядал на момъка да изкара на паша сто коня, а вечерта да ги докара всички до един в конюшнята. Извел ги най-малкият син на пасбището, пуснал ги да пасат, а конете се пръснали на всички страни — иди, че

ги събери! Минал един час и той се опитал да ги повика. Щом надул тръбата, всички коне дотичали и го заобиколили. Царят пак се опитал да изпрати царицата да поиска един кон, но тя не се съгласила. Казала на царя, че се страхува от конете, току-виж някой я ритне; нека отиде той. Преоблякъл се царят така, че никой да не го познае, възседнал едно магаре, отишъл на пасбището при момъка и го попитал дали ще му продаде един кон.

— Нямам коне за продан — отвърнал най-малкият син.

— А назаем можеш ли да ми дадеш?

— Не мога.

— Ами няма ли да ми подариш един?

— Добре, ще ти подаря един кон, но най-напред вдигни опашката на своето магаре, подръж я ей така и я помириши!

Въртял нос насам-натам царят, но нищо не помогнало. Трябало, ще не ще, да подържи вдигната опашката на магарето, иначе няма да му дадат коня! А щом получил коня, метнал се на гърба му, препуснал към двореца и го затворил в конюшнята.

Не можел царят да се нарадва на успеха си: „Е, днес вече го измамих! Довечера ще докара един кон по-малко“ — мислел си той. А момъкът, без да знае, че царят отдавна вече е в двореца, а конят е в конюшнята, взел, че надул тръбата. Чул конят тръбата, засилил се, ритнал вратата и тя — прас! — изхвръкнала от пантите. Царят чул шума, затичал се към прозореца, но успял да види само края на конската опашка. А вечерта момъкът докарал всичките коне и ги затворил в конюшнята.

На третия ден царят заповядал на момъка да пълни с лъжи един чувал, докато той сам не му каже „Връзвай“! Пъхнал момъкът глава в чувала, че като почнал да лъже, какви ли не глупости издрънкал. А чувалът си оставал все празен — лъжите да не са плява!

Решил тогава най-малкият син да пълни чувала с истина и взел да разказва как пасъл зайците, как царицата дошла да си купи един, а той не й дал, докато тя не го целунала. Смяял се царят до припадък над несполуката на царицата. А след това момъкът взел да разказва как пасъл конете, как самият цар дошъл да му иска кон, но той не му дал, докато царят не вдигнал магарешката...

— Хайде, връзвай чувала, той се напълни вече догоре! — извикал царят.

Така най-малкият син, когото всички мислели за глупак, се оженил за царската дъщеря.

ВСЕКИ САМ КОВЕ ЩАСТИЕТО СИ

Живял някога в едно село стар ковач. И ковачницата му била така стара като него.

Още от древни времена в това село съществувал такъв обичай: срещу Нова година всички жители от селото се събирали при ковача и донасяли парченца олово да си гадаят. Изливали разтопеното олово в студена вода, а после гледали каква форма ще придобие и по нея гадаели дали ще имат щастие през годината. Защото без щастие, колкото и малко да е то, човек не може да живее.

Така направили и този път — ковачницата се напълнила с хора и всеки държал в ръката си парче олово. Чакали да стане полунощ.

Точно в полунощ ковачът насипал въглища в огнището и почнал да надува меха. Когато въглищата се превърнали в червена жар, ковачът дал на хората едно канче, за да може всеки да разтопява в него оловото и сам да излива щастието си.

Ето че дошъл ред и на самия ковач. Той хвърлил оловото в канчето, разтопил го, излял го в коритото е вода и почакал да се втвърди. А когато го извадил, какво да види — оловото на нищо не приличало.

— Ex! — извикал ковачът. — Щом като нямам щастие, сам ще си го изкова!

Сложил парче желязо в огъня, нажежил го и почнал да удря с чука така, че всичко наоколо заехтяло. Скоро се появила глава, после рамене, тяло, крака.

Човек!

Извадил човекът желязното човече от огъня и го хвърлил в коритото. След малко от водата се показала главата на момченце. То самично излязло навън.

Не успял ковачът и да се озърне, когато желязното момче вече стояло до баща си, размахвало голям чук и ковяло така, че искри хвърчали наоколо.

Щом момчето навършило три години, изковало си боздуган, тежък петстотин кила и тръгнало по белия свят.

Вървяло ден и нощ и най-сетне стигнало до една къща. Решило да си почине, хвърлило боздугана край стълбите, но боздуганът ги пробил и паднал в избата.

Навело се желязното момче, пъхнало ръка в дупката и измъкнало боздугана. После влязло в къщата и помолило да му позволят да пренощува.

Щом си легнало момчето, креватът се сгромолясал под него. Но то дори не усетило — заспало веднага.

На сутринта станало и тръгнало по-нататък.

Среща нало по пътя един старец. Старецът му се примолил:

— Помогни ми, синко, да овършея житото на господаря. Аз нямам вече сили, а господарят ни е същински дявол!

Съгласило се момчето и влязло в плевника. За час овършало там толкова жито, колкото старецът и за цял ден не можел да овършее.

Свършило работата си момчето и казало:

— А сега ще посплаша господаря ви!

Грабнало то боздугана и го стоварило върху стената на господарския замък. Наклонили се най-напред куличките, а после рухнал и целият замък. Господарят там си и останал.

Тогава хората попитали:

— А кой ще ни бъде сега господар?

— Сега вие сами сте си господари — отговорило желязното момче.

— Но кой ще ни управлява?

Размахало железният си боздуган момчето и казало:

— Всеки сам кове щастието си! И си тръгнало.

Оттогава в тази страна нямало никакви господари.

КОЙ ЩЕ ОТГАТНЕ?

Един цар имал трима сина. Когато оstarял, той предал царството на големия си син. И с какво започнал царуването си младият, цар? Намисли да се ожени, и то не за друга, ами за храненицата на баща си. А тя била от прост произход. Царят не се съгласявал и настоявал синът му да вземе за жена девойка от царски род. Но младият цар не искал и да чуе за друга девойка. Тогава царят отстъпил трона си на своя среден син. Той също пожелал да се ожени за храненицата на баща си — друга не искал. Дал тогава царят трона си на най-малкия син, но и той се канел да се ожени за храненицата. Разсърдил се царят на синовете си — не дал царството си нито на единия, нито на другия, нито на третия.

Не се минало много време и царят разbral, че няма повече сили да управлява царството. Решил той тогава, че ще даде царството на онзи от синовете си, който покаже, че е най-умният и най-слушният.

Изпратил царят най-големият си син и му поръчал да намери нещо такова, което никой още в царството му не е виждал. Няколко дни след заминаването на най-големия син царят изпратил средния син, а след него със същата поръка и най-малкия. Братята не споделили помежду си защо заминават. Всеки от тях вярвал, че царят само него изпраща.

Пристигнал най-големият брат в една чужда страна, гледа — един човек носи някаква чудна тръба. Той веднага си помислил: „Има ли в бащиното ми царство такава тръба?“ И попитал човека:

— За какво служи тази тръба?

— Ще ти кажа за какво. Ако искаш да видиш някой далечен град и всичко, каквото става в него, погледни през тръбата, всичко се вижда като на длан.

Царският син взел, че купил тази тръба. Средният брат срецинал в далечна страна човек, който носел някакъв чудноват килим. Попитал той човека:

— За какво служи този килим?

— Ще ти кажа за какво. Когато искаш да отлетиш някъде далече, стъпи на този килим и твоето желание веднага ще се изпълни.

Царският син си рекъл: „В бащиното ми царство още няма такива чудни неща!“ И купил килима.

Най-малкият брат срещнал в далечен край човек, който държал голяма ароматна ябълка.

— Продай ми тази ябълка, искам да я изям — казал царският син.

— Какво говориш! — отвърнал човекът. — Как може да се изяде такава чудна ябълка!

— Кажи ми тогава, драги мой, какво чудно има в нея?

— Ако някой се разболее тежко, но болестта му не е смъртоносна, той веднага ще оздравее, щом допреш до него тази ябълка. Ако ли пък някой се разболее от смъртоносна болест и допреш до него ябълката, той веднага ще оздравее и вече тази болест няма да го хване цял живот. А когато дойде смъртният му час, ще заспи неусетно сладък сън.

Царският син купил ябълката.

Тръгнали тримата братя обратно към къщи и по пътя се срещнали. Почнали да се разпитват помежду си:

— Ти къде беше?

— А ти къде беше?

— Там и там...

По-малките братя попитали по-големия:

— За какво служи твоята тръба?

Той им разказал:

— Ако поискам да разбера какво става сега в някой далечен град, ще погледна през тръбата и ще видя всичко. А какво носите вие?

— Ако пожелая да отида някъде далеч, този килим ще ме отнесе там само за миг.

— Ако някой е на умиране и аз допра до него тази ябълка, той веднага ще оздравее, щом болестта му не е смъртоносна. А смъртоносна ли е тя и допра ябълката до болния, той ще оздравее и цял живот болест няма да го хваща. Когато настъпи последният му час, ще заспи неусетно сладък сън.

Узнали царските синове вълшебната сила на купените от тях неща и решили да ги изпитат. Взели тръбата, погледнали към родния

си град и що да видят: в бащиния им дворец лежи на смъртен одър тяхната любима! Стъпили те тогава на килима и още същия миг се намерили у дома. Допрели ябълката до девойката и тя веднага оздравяла.

И който отгатне сега кой от царските синове е най-достоен за царския трон, той ще бъде и най-умният. Самият аз не мога да отгатна.

СПРИДИТИС

Един селянин имал син — не повече от педя на ръст.

Затова бащата го наричал Спридитис — педя-синче. Но въпреки че момчето било дребно на ръст, храброст никак не му липсвала. За себе си то често казвало:

— Ако едно не много едро момче като мене е лишено от храброст, какво ли ще може да постигне тогава?

Веднъж Спридитис решил да поброди из белия свят. Плюл, дето се казва, на петите си и тръгнал. Вървял, колкото вървял, навлязъл в една гъста гора.

„Ах, колко е хубаво тук! Я да се опъна и да си полегна малко!“ — помислил си Спридитис.

Речено-сторено. Но оставят ли човека спокойно да си почине? Царят на тази страна дошъл на лов тъкмо в тази гора. И какъвто си бил тромав, без малко щял да премаже краката на Спридитис, както минавал тичешком край него.

— Я слушай, жабче, ставай! — извикал той. — Какво си легнал да спиш насред пътя? Тук някой заек ще те изплаши.

Царят крещял, но Спридитис хич и не чувал — хърка ли, хърка... Тогава царят съbral ловците и им заповядал да гръмнат всички едновременно, за да изплашат момчето. Но Спридитис мръднал само кутрето си и продължил да спи. Царят заповядал да стрелят още веднъж. Спридитис мръднал с крак и толкова — спи ли, спи. Гръмнали и трети път. Тогава момчето скочило.

— Защо ме будите? — ядосано извикало то. — Като ви ударя по един, всички ще се разхвърчат като перушина оттук!

Царят прихнал да се смее.

— Ей ти, малкият! Я кажи на кой скакалец ще посмееш да покажеш юмрук?

— Не приказвай за скакалци, а по-добре за мечки! И не питай на кой, а по-добре — на колко. А ако не вярваш, дай насам коя да е мечка и ще се убедиш! И дори ще ми молиш зет да ти стана!

Царят взел да се превива от смях:

— Слушай, самохвалко, обещавам ти за жена дъщеря си — казал той, — но не надвиеш ли мечката, ще заповядам да те пребият от бой!

На сутринта царят посочил на ловците една меча бърлога. Нека момчето иде да премери силите си с мечката. Спридитис напълнил джоба си с камъчета и тръгнал. А бърлогата била недалеч от къщурката на горския пазач.

Спридитис извадил едно камъче и замерил мечката. Тя се събудила. Момчето хвърлило второ камъче и ударило мечката по ухото. Мечката изръмжала. Спридитис хвърлил трето камъче — вече доста големичко — и улучил мечката в носа. Мечката изревала и скочило.

Хукнало момчето да бяга — право към къщичката на горския. Мечката с рев тичала след него. Но тъкмо да се вмъкне в къщичката, Спридитис се спънал и се проснал на прага. Както се била засилила, мечката го прескочила и се намъкнала в къщичката. Тогава момчето рипнало и тръшнало отвън вратата.

Ха сега, де! Мечката влязла в капана, а Спридитис спечелил царската дъщеря.

Царят учудено вдигнал рамене:

— Кажи ми, как можа да се справиш с мечката?

— Как можах ли? Иска ли питане? Нито я гоних, нито я бих — хванах я за ухото и я набутах в къщичката на горския. А вие сега идете всички заедно и се опитайте да я пуснете оттам, ако в сърцата ви се намери поне мъничко храброст!

Смаял се царят. Но все пак не дал дъщеря си. Как може да даде единствената си щерка на такъв дребосьък!

— Щом като Спридитис е такъв герой — рекъл той, — нека най-напред отърве царската гора от дванадесетте разбойника, които живеят в нея. Чак тогава ще получи за жена царската дъщеря.

Спридитис отново напълнил джобовете си с камъчета и отишъл в гората. Качил се на едно дърво и зачакал. В полунощ дошли дванадесетте разбойника, седнали под дървото, почнали да ядат, да пият и да си говорят.

Главатарят им си налял вино и понечил да го изпие. В това време Спридитис хвърлил едно камъче и улучил разбойника право в челото.

— Ей, я не си играйте! — извикал главатарят, като погледнал сърдито другарите си.

Но щом вдигнал отново глава, за да отпие от виното, Спридитис пак го замерил с камъче. Ударил го право в окото.

Главатарят изкрештял разярен:

— Ако някой от вас мисли, че съм сляп и не виждам, нека се пази!

Разбойниците също се стреснали, загледали се един друг като вълци, без нищо да разбираят.

Главатарят отново доближил чашата до устата си. А Спридитис го замерил този път с най-едрия камък.

Сега вече главатарят грабнал меча и се нахвърлил върху другарите си. Разбойниците наскочали с извадени мечове и настанала страшна сеч помежду им! Накрая всички до един изпадали мъртви на земята.

Тогава Спридитис слязъл от дървото, довел царя в гората и му показал, че заръката е изпълнена — и дванадесетте разбойници лежали мъртви.

Царят учудено вдигнал рамене и попита:

— Как можа да победиш такива злодеи?

— Как можах ли? Иска ли питане? Цапнах единия — той тупна на земята, цапнах втория — и той се простря, цапнах третия — преметна се презглава. А след това лесно се справих с останалите.

Царят не можел да се начуди. Но все пак не му дал дъщеря си. Как ще даде наследницата си на такъв дребосък?

Но сега Спридитис съвсем се окуражил.

— Къде остана царската ти дума? — извикал той.

Видял царят, че вече няма накъде и измисли още нещо: нека Спридитис най-напред прогони неприятеля, който бил нападнал страната, тогава ще получи за жена царската дъщеря.

Момчето се съгласило. Поискало от царя да му даде бели дрехи и бял кон с дълга бяла грива. Тогава той ще се справи с врага. Поискано — дадено! Облякъл Спридитис белите дрехи, оседнал белия дългогрив кон, възседдал го и препуснал срещу вражеската войска, като викал, колкото му глас държи:

— Който вади меч — от меч умира!

Гледат вразите — лети срещу тях бял оседлан кон без ездач и говори с човешки глас. Решили, че конят е вълшебен, изплашили се и хукнали да бягат кой накъдето свари.

Сега вече царят не могъл да измисли нищо. Дал дъщеря си на Спридитис. Само че момчето не пожелало да се ожени за царската дъщеря. Стигало му и това, че царят удържал на думата си. Спридитис не можел да живее като безделник. Починал си малко и отново тръгнал по белия свят да върши други подвизи.

ТРИМАТА БРАТЯ

Един човек имал трима сина. Когато остарял, той решил да остави целия си имот само на единия от тях. Но и тримата се надявали да получат имота. Как да постъпи? Старецът казал и на тримата си синове да напуснат къщата му, да поработят някъде като ратаи една година и да му донесат по един пръстен.

— На когото пръстенът е най-хубав, на него ще оставя имота!

Тръгнали синовете да си търсят работа. Най-напред тримата вървели заедно през гората, но най-малкият брат се отбил по една пътечка. Като вървял по нея, той срецинал един гълъб. Гълъбът го попитал:

— Далеко ли отиваш?

— Тръгнал съм да си търся работа, и то такава, че след една година да ми заплатят за нея е пръстен, какъвто няма нийде по света.

— Ако дойдеш с мене, ще те заведа на едно място, където ще получиш най-хубавият пръстен на света — рекъл гълъбът.

Завел го той в една тъмна пещера. Вътре в пещерата момъкът видял разкошен дворец. В двореца било нито светло, нито тъмно, а наоколо нямало жива душа. Само на един от прозорците висяла клетка, а в нея — таралеж.

— Кой те доведе тук? — попитал таралежът. Най-малкият брат отвърнал:

— Срецинах един гълъб и той ме попита: „Какво търсиш?“ „Работа“ — казах му аз. И тогава той ме доведе тук.

— Добре, ще поработиш при мене една година и аз ще ти заплатя каквото поискаш. А работата ти ще бъде такава: веднъж на ден да палиш печката, веднъж на ден да метеш двореца и веднъж на ден да ме къпеш с топла вода. Ще се храниш в отделна стая, там винаги ще има сложена трапеза за тебе.

И най-малкият син почнал да върши всичко, което му заповядал таралежът: веднъж на ден палел печката, веднъж на ден измитал двореца и веднъж на ден къпел таралежа е топла вода.

Изтекла годината и момъкът поискал за труда си пръстен, по-хубав от който никъде да няма. Таралежът му казал да отключи един сандък и да вземе онзи пръстен, който най-много му хареса. Взел момъкът ключа, отворил сандъка и що да види: сандъкът бил пълен е пръстени, един от друг по-хубави! Избрал си той един от тях, върнал ключа на таралежа и се приготвил да си отива. Тогава таралежът почнал да го моли да се върне отново при него и да му поработи още една година.

— Ако ме пусне баща ми, ще се върна — обещал момъкът.

Тръгнал си той към къщи. Върви през гората и гледа — пред него се търкаля старо колело от каруца. Надянал го момъкът на ръката си и продължил по пътя. Наблизил мястото, където се разделил с братята си, гледа — и те идват.

Заразпитвали го по-големите братя:

— Е, братко, къде ти е пръстенът?

— Не го ли виждате, на ръката ми! — отвърнал най-малкият брат.

Почнали братята да му се присмиват и да го подиграват:

— Как успя да спечелиш за една година такъв пръстен?

Завърнали се тримата вкъщи. По-големите братя веднага сложили на масата пръстените си. След тях извадил своя пръстен и най-малкият. Неговият бил най-хубав и най-скъп.

— На тебе, синко, оставям целия си имот. Труди се и ти, както съм се трудил и аз — казал бащата.

Добре, ама по-големите синове не се съгласили да оставят на най-малкия си брат целия имот. Те казали на баща си:

— Как така ще дадеш имота само на него? Ние повече сме се грижили за тебе и повече сме работили. Нищо ли няма да оставиш на нас?

Тогава баща им казал да отидат да поработят още една година и да му донесат по една кърпа.

— На когото кърпата е най-хубава, той ще получи имота!

Тръгнали братята пак работа да търсят. По-големите продължили по същия път, а най-малкият отишъл право при таралежа.

— Ще ми дадеш ли една хубава кърпа, ако ти служа и тази година? — попитал той таралежа.

— Ще ти дам — отвърнал таралежът. — Ти знаеш вече какво имаш да правиш, само че сега трябва двойно повече да работиш: два пъти на ден ще палиш печката, два пъти на ден ще метеш двореца и два пъти на ден ще ме къпеш в жила вода. Ще ядеш каквото си искаш, в същата стая трапезата ще бъде винаги сложена за тебе.

И заживял пак при таралежа най-малкият син. Гледал си добре работата и не мислел за нищо друго, яли пил каквото му душа желае. Изтекла годината и той поискал да му платят за труда. Таралежът пак му дал един ключ:

— Иди — казал му той, — отключи онзи сандък и си избери която кърпа искаш.

Отворил момъкът сандъка и си избраł една кърпа. Взел да се стяга за път. Таралежът му казал:

— Върни се отново при мен и трета година. А когато стигнеш до мястото, където ще се срещнеш с братята си, скрий кърпата в шепата си. Иначе ще те убият и ще ти я вземат.

Най-малкият брат тъй и сторил. Щом пристигнал на онова място, срещнал по-големите си братя. Те го попитали:

— Къде ти е, братко, кърпата?

— Че не я ли виждате? Вързана е на врата ми. Братята не му повярвали.

— Ти вече веднъж ни изльга — рекли те и взели да го претърсват.

Търсили, търсили — нищо не намерили. Зарадвали се двамата братя, че сега имотът ще се падне на тях. Дошли вкъщи и извадили кърпите си. Но когато най-малкият брат показал своята кърпа, бащата веднага обявил волята си:

— Ще дам целия имот на най-малкия си син. Неговата кърпа е най-хубава.

Пак останали недоволни по-големите братя от решението на баща си — не искали да отстъпят на по-малкия и толкова! Тогава бащата им казал да поработят и трета година, да се оженят и да доведат жените си. Този, който има най-хубава жена, той ще получи имота.

И така тръгнали за трети път братята да си търсят работа и отново се разделили на същото място. По-големите продължили по същия път, а най-малкият брат отишъл веднага при таралежа.

— Много добре направи, че се върна — рекъл му таралежът. — Каквото поискаш, всичко ще ти дам.

— За труда си искам да ми намериш за жена девойка, по-хубава от която да няма на света!

— Ще ти намеря такава девойка — отговорил таралежът. — Само че тази година ще трябва много повече да работиш: три пъти на ден ще палиш печката, три пъти на ден ще метеш двореца и три пъти на ден ще ме къпеш с топла вода.

Цяла година му служил вярно момъкът и изпълнявал всичко, каквото му било казано. А когато дошло време да си ходи, таралежът рекъл:

— Запали хубаво за последен път печката, а когато ме изкъпеш, хвърли ме право в огъня и бързо бягай далеч оттук, защото ще почна да викам много жално. Уплашиш ли се да изпълниш това, ще погинеш и ти заедно с мене; не се ли уплашиш, и ти ще намериш щастието си, и мене ще направиш щастлив.

Запалил момъкът добре печката, изкъпал таралежа и го хвърлил в огъня. Опитал се да побегне, но паднал в несвяст — толкова жално викал таралежът. Когато дошъл на себе си — що да види — пред него стои невиждана хубавица, а наоколо му цяла тълпа хора.

— Погледни колко хора избави от злата магия! А аз съм таралежът, когото ти къпеше с топла вода. Ако ме харесваш, вземи ме за жена — казала хубавицата.

Веднага направили сватбата. Девойката била кръгло сираче: нямала ни баща, ни майка, ни брат, ни сестра. А хората наоколо били нейни прислужници.

— А сега да отидем и да навестим баща ми и братята ми — рекъл момъкът.

Тръгнали те към къщи, а когато стигнали до онова място, където се срещнали братята, изведнъж ги видели пред себе си. По-големите му братя бързо свалили шапки. И как няма да ги свалят! Гледат — пред тях разкошна каляска, запрегната в осем коня, отзад слуги, а вътре знатни велможи, мъж и жена.

Тръгнали братята след каляската и що да видят: тя завива в бащиния им двор. Изтичали да разгледат отблизо знатните гости и да разберат защо са дошли у тях.

Когато велможата влязъл вкъщи, бащата много се изплашил от неочеквания гост.

— Не ме ли познаваш? — попитал го велможата.

— Не ви познавам, ваша милост — отвърнал бащата. — За пръв път ви виждам.

Тогава най-малкият син заповядал да извикат всички домашни. „Наистина ли никой няма да ме познае?“ — помислил си той. Дошли по-големите му братя, но никой не го познал.

Велможата казал:

— Аз съм твоят най-малък син, татко. Погледни жена ми, харесваш ли я? Ще ми дадеш ли сега имота си?

— Ще ти го дам, синко, ты ще му станеш господар!

— А вие отстъпвате ли ми го? — попитал най-малкият син по-големите си братя.

— Както кажеш, тъй ще бъде — отговорили те.

Обърнал се тогава най-малкият син към баща си:

— Тръгвай с нас, татко, ще живееш при мен до края на живота си. А имота остави на по-големите ми братя.

Той взел баща си и го завел в своето имение. А по-големите братя все не могли да си разделят имота и до ден-днешен се карат.

ДВАМАТА БРАТЯ И МАГЬОСНИЦАТА

Веднъж двама братя отишли на лов. Срещнали в гората едно куче. По-големият брат попитал по-малкия:

— Да го убия ли?

— Не ме убивайте! — примолило се кучето. — Ще ви дам по три кученца. Първите се казват Дръж, вторите — Чупи, а третите — Разбий-желязо. Сграбчат ли нещо първите, на пух и прах го правят, като почнат вторите да чупят — нищо здраво не остава, а вземат ли третите нещо да трошат, на всички страни хвърчат парчета!

Послушали го. След малко срещнали един вълк. По-големият брат попитал по-малкия:

— Да го убия ли?

— Не ме убивайте — примолил се вълкът. — Ще ви дам по едно вълче. Вълчетата ще ви помогнат да узнаете всичко, което ви дотрябва.

Послушали го. След това срещнали една мечка. По-големият брат попитал по-малкия:

— Да я убия ли?

— Не ме убивайте! — примолила се мечката. — Ще ви дам по едно меченце. Те могат да се покатерят, където поискаш.

Послушали я. Срещнали един рис. По-големият брат попитал по-малкия:

— Да го убия ли?

— Не ме убивайте! — примолил се рисът. — Ще ви дам по едно рисче. Те могат да издраскат, когото щеш.

Послушали го. Срещнали и една лисица. По-големият брат попитал по-малкия:

— Да я убия ли?

— Не ме убивайте! — примолила се лисицата. — Ще ви дам по едно лисиче. Лисичетата могат да излекуват всекиго.

Послушали я. Срещнали след това един елен. По-големият брат попитал по-малкия:

— Да го убия ли?

— Не ме убивайте! — примолил се еленът. — Ще ви дам по едно еленче. Всяко може да понесе какъвто щеш товар.

Послушали го. Срещнали една сърна. По-големият брат попитал по-малкия:

— Да я убия ли?

— Не ме убивайте! — примолила се сърната. — Ще ви дам по едно сърненце. Сърненцата могат да изтичат, където поискаш.

Послушали я. Срещнали по-нататък един заек. По-големият брат попитал по-малкия:

— Да го убия ли?

— Не ме убивайте! — примолил се заекът. — Ще ви дам по едно зайче. Те могат да избягат от когото щеш.

Послушали и него братята, взели своите животни помагачи и тръгнали на различни страни. Преди да се разделят, забили ножовете си в дънера на един голям дъб. Ако един от тях се върне и види, че ножът на брат му е ръждясал, ще разбере, че го е постигнала беда. Блести ли ножът — значи всичко е наред. По-големият брат тръгнал по един околен път, а по-малкият — направо. На другия ден по-големият брат стигнал до един дворец. Дворецът бил пуст — жива душа нямало вътре, само една девойка седяла сам-самичка.

— Сестра да си ми девойко, кажи ми къде са хората?

— Всички хукнаха да гонят белия елен и се превърнаха в камъни. И баща ми е с тях.

— Това е станало, сестрице, защото са нямали помагачи. А аз имам колкото щеш и ще уловя елена.

Излязъл на двора, гледа — един бял елен тича край двореца. Спуснал се да го гони, а помагачите му — след него. Изведнъж еленът изчезнал. Погледнал момъкът нагоре — на една трепетлика седяла грозна вещица.

— Ей, вещице, слез оттам! Иначе ще изпратя мечето си и то веднага ще те смъкне на земята!

— Ще сляза, ще сляза, позволи ми само лекичко да ударя с тази пръчица животните ти, за да не ме ухапят.

Момъкът позволил. Щом вещицата докоснala с пръчицата си животните, те още в същия миг, заедно с момъка, се вкаменили.

Минало време и по-малкият брат се върнал при дъба. Гледа — ножът на брат му съвсем ръждясал. Тръгнал той веднага да търси брат

си, стигнал до същия дворец, където живеела сам-самичка девойката.

— Сестра да си ми, девойко, къде са другите хора?

— Всички хукнаха да гонят белия елен и се превърнаха в камъни. Мина оттук един млад юнак, а с него и животни помагачи. Искаше да улови елена. Но не можа и се вкамени и той.

— Но това е брат ми! Кажи ми как да го спася?

— Няма да спасиш брат си, ами по-добре бягай оттук и ако можеш вземи и мен. Ти, момко, не знаеш каква зла вещица се е качила на онази трепетлика. Стига само думица да каже и с пръчицата си да ни докосне, и аз, и ти, и всичките ти животни ще се вкаменим за вечни времена. Ако разбере, че съм говорила с тебе, зло ще ни сполети. Да бягаме, юначе, докато още не е станало късно!

Метнал се момъкът на гърба на вълчето, сложил пред себе си девойката и препуснал. Животните ги последвали. Изведнъж земята под тях забучала — вещицата се спуснала да ги гони. Видял момъкът, че с вълчето няма да избягат от нея. Скочил на земята и се прехвърлил заедно с девойката на мечето. А вещицата ги настигала все повече. Яхнали тогава елена. Но вещицата все пак бягала по-бързо от тях — още малко и ще ги настигне. Зайчето тичало колкото сили имало; еленчето препускало направо, без път; вълчето, мечето, лисичето летели през мочури и храстии, колкото им държали краката; рисчето чак се препъвало от бързане. Само Дръж, Чупи и Разбий желязо тракали със зъби. Но какво можели да направят те? Сега вече и бързоногият елен разбрал, че вещицата ще ги настигне. И казал на момъка:

— Потъркай десния ми рог — ще излезе четка. Хвърли я през лявото си рамо, но не се обръщай назад!

Хвърлил момъкът четката през лявото си рамо и изведнъж зад тях изникнала гъста гора. Но вещицата и през тази гора преминала. Еленът се обадил отново:

— Потъркай десния ми рог — ще излезе камък. Хвърли го през лявото си рамо, но не се обръщай назад!

Хвърлил момъкът камъка през лявото си рамо и изведнъж зад тях се издигнала висока планина. Но вещицата и през нея преминала. Тогава еленът казал:

— Разтъркай десния ми рог — ще излезе кърпа. Хвърли я през лявото си рамо, но не се оглеждай назад!

Хвърлил момъкът кърпата през лявото си рамо и изведнъж зад тях се разляла огнена река. Вещицата не могла да премине през нея.

Слязъл момъкът от елена, за да си поеме дъх. Но нямало много време за почивка, трябвало да построят някаква колиба, та да има къде да подслонят глава през нощта. И всички дружно се заловили за работа: един хвърлял, друг вдигал, трети носел, четвърти слагал, пети връзвал, шести покривал — споряла им работата.

Когато легнали най-сетне да спят, еленът извикал момъка навън и му рекъл:

— Сега ти трябва да ме убиеш! Главата ми закопай под прага, а тялото — под пода. Вземи това ширитче и го пази като очите си! Когато намислиш да напуснеш това място, замахни с ширитчето от дясно на ляво, привържи с него главата към тялото ми и аз отново ще се съживя.

— Но как мога да убия своя спасител?

— Не говори глупости, аз няма да те науча на нещо лошо. Всичко е за твое добро.

Момъкът постъпил така, както го научил еленът, а ширитчето сложил на прозореца.

На сутринта решил да отиде на лов със своите помагачи животните, за да намерят нещо за ядене. Девойката останала в колибата. Видяла тя ширитчето и помислила: „Какво ли се търкаля тук това хубаво ширитче? Я да си вържа аз чорапа с него.“

Но когато си вързала чорапа, замахнала случайно с ширитчето отляво надясно. В същия миг над огнената река се прехвърлил мост и вещицата минала по него. Спуснали се върху нея животните помагачи, няма отърваване от тях! А в бързината си тя забравила своята пръчица до трепетликата. Но нали е вещица, дяволии у нея колкото щеш: замахнала с ръка и ето че пред нея зинала дълбока яма. Изтича някое животно — и хоп — в ямата! Изтича друго, и то — хоп! — в ямата!

Като нападали така всички в ямата, тя се затворила с девет железни врати. Ами сега? Момъкът и девойката останали без помагачи.

А вещицата се хилела насреща им:

— Напалете добре банята и се изкъпете хубавичко, после ще закуся с вас!

Напалили те банята. Вещицата задрямала на слънце. Банята още не била готова, когато изведнъж се появила еленовата глава и продумала:

— Колко сте глупави! Защо бързате така да палите банята? Дръж, Чупи и Разбий желязо само три врати са разбили. Не бързайте, позабавете се, докато разбият всичките врати!

Щом еленовата глава изчезнала, вещицата скочила.

— Аз лежа, лежа — казала тя — и откога чакам! Скоро ли ще бъде готова банята?

— За един от нас може и да е готова, но за двама ни трябва да притурим още малко дърва.

— Е, щом се бавите толкова, няма да закусвам с двамата.

И като казала това, вещицата сграбчила девойката и извадила единия й преден зъб, който бил от чисто злато. Този зъб добрата вълшебница Лайма подарила на девойката и ако този зъб изчезнел от устата й, тя трябвало да умре. Така и станало. Щом вещицата извадила зъба, девойката умряла. Вещицата я сложила в един железен ковчег и отишла да я зарови на кръстопътя. Докато вършело това, еленовата глава пак се появила:

— Дръж, Чупи и Разбий желязо са разбили още три врати.

Докато погребвала девойката, вещицата още повече огладняла:

— Побързай с банята — изкрешяла тя на момъка, — иначе ще те изям и неизмит!

— Ей сега, ей сега, нека само водата се постопли още малко!

Полегнала си вещицата на припек, а еленовата глава пак се появила:

— Дръж, Чупи и Разбий желязо разбиват последните три врати. Чакай помагачите си!

След малко животните изскочили от ямата. Скрили се всички в банята: зайчето — под скамейката, сърненцето — под одъра, лисицата — зад вратата, вълкът — в котела, мечката — зад пещта, рисът — в отдушника, а Дръж, Чупи, Разбий желязо и момъкът — под пещта. Вещицата се приближила:

— Готово ли е най-сетне? — извикала тя.

— Готово, готово, влез!

Вратата скръзнала и вещицата влязла в банята. Че като се нахвърлили всички върху нея! Удряли, хапали, драли, боли, били

вещицата, но пак не можели да я доубият — забравили да затворят вратата и вещицата успяла да избяга.

Животните се разскачали от радост. Но щом момъкът им казал какво се е случило с девойката, радостта им се сменила с тъга. Решили да намерят девойката. Зайчето бягало напред, вълкът и кучетата душели следите. Стъпка по стъпка, намерили най-после гроба. Рисът и сърната изкопали железния ковчег, мечката го измъкнала навън. Дръж, Чупи и Разбий желязо строшили капака, а лисицата намерила златния зъб до главата на девойката. Момъкът го сложил на мястото му и девойката изведнъж се съживила. После с помощта на ширитчето съживили и елена и всички се отправили към двореца, където преди били намерили девойката. По пътя хитрата лисица казала:

— Всички уж подушваме, а не можахме да подушим, че вещицата е забравила пръчицата си на трепетликата. Трябаше ли тогава да бягаме толкова надалеч?

— Нищо от това — обадил се еленът. — Сега ще накараме вещицата да слезе на земята без пръчицата си, а ако не иска, ще съборим трепетликата.

Речено-сторено. Приближили се до трепетликата. Вещицата намръщено се гушела в клоните ѝ и хленчела:

— Студено ми е, ох, колко ми е студено! Пусни ме да сляза на земята и да се постопля! А за да не ме изпохапят животните ти, позволи ми да ги ударя с пръчицата си!

Но момъкът не искал и да чуе!

— Да не си посмяла да слезеш с пръчицата си! — извикал той.

— По-добре кажи ми, какви са тези камъни наоколо?

— Това са и хора, и животни.

— Добре, ако са и хора, и животни, кажи ни как да ги съживим?

Но вещицата за нищо на света не се съгласявала да каже. Е, щом е така, всички се заловили да секат трепетликата.

— Не я сечете, не я сечете! Всичко ще ви кажа. Вземете пръст от корените ѝ и посипете с нея камъните. Тогава те ще се съживят!

Така и станало. Съживили се хората, съживил се и по-големият брат, и неговите животни помагачи, бащата и майката на девойката и всичките им придворни. Събрали се народ като на панаир — игла да хвърлиш, няма къде да падне. Наобиколили трепетликата и я повалили

на земята заедно е вещицата. А като падала, тя не успяла дори и ръка да вдигне, за да удари някого е пръчицата си.

Нахвърлили се върху нея животните и я разкъсали.

По-малкият брат се оженил за девойката. По-големият брат също останал да живее с тях в двореца. А старият цар отстъпил на зет си престола.

ВЯТЪРЪТ И ДЪЖДЪТ

Вървял веднъж един човек по пътя и търсил някъде място за ратай. Изведнъж чува — под моста сякаш се борят двама души. И той се обадил без да иска:

— Хайде на добър час! Карай!

Продължил той своя път. Не щеш ли, настигнали го двама странници. Единият го попитал:

— Приятелю, ти на кого каза „На добър час!“ — на мене или на него?

Мислил, мислил човекът, нищо не можел да измисли; нито на единия, нито на другия бил пожелавал успех.

— Ей тъй, казах го на вятъра — отвърнал той.

А това били Дъждът и Вятърът — те се борели. Тогава Вятърът почнал да дразни Дъжда:

— Видя ли, глупче, той на мене каза „На добър час!“

Продължил пътя си човекът, а Вятърът го настигнал и го посъветвал:

— Знаеш ли какво, приятелю? Иди в това и това имение, постъпи там като ратай, но не искай от господаря за труда си нищо друго, освен да посее за твоя сметка три крини пшеница.

Този господар имал земя колкото щеш, какво били за него три крини пшеница? И тъй, спогодили се двамата. Замолил се човекът за работа, а господарят посял три крини пшеница за негова сметка. Само че когато сеели пшеницата, излязъл на полето Вятърът, разпръснал зърното и с три крини пшеница засял огромна нива. Поникнала една пшеница — да ѝ се ненагледаш, расте като гъста гора!

А Вятърът не се стърпял и решил да се похвалил на Дъжда. Литнал той към него и рекъл:

— Чу ли какъв хитрец е този човек? Станал ратай при един господар, спазарил се за три крини пшеница, но с тези крини огромна нива посял. А пшеницата — да ѝ се ненагледаш!

Дъждът отговорил:

— Добре де, съгласен съм, че твоят човек е голям хитрец! Само че ако се извие буря и падне град, нищо няма да стане от пшеницата му!

Изплашил се Вятърът, полетял пак при човека.

— Приятелю, знаеш ли, че град ще очука пшеницата ги? Я вземи ти, че я продай на господаря още на зелено, макар и по-евтино, макар и на половин цена.

Отишъл човекът при господаря и му рекъл:

— Купи ми пшеницата на половин цена. Къде ще я дяна аз? Нито килер имам, нито хамбар.

Пшеницата била наистина много хубава и господарят я купил. Заплатил я той, а още на другия ден се извила буря, паднал град и от пшеницата нищо не останало.

Полетял Вятърът при Дъждъа иrekъл:

— Чу ли какъв хитрец е този човек? Продаде си пшеницата на господаря, а още на другия ден град очука нивата му, нищо не остана от нея.

А Дъждът му отвърнал:

— Ex, че голяма хитрост. Продал я на господаря, но ако сега завали топъл дъждец, пшеницата ще се вдигне и ще стане още по-хубава.

Отново полетял Вятърът при човека.

— Слушай, приятелю, ще се оправи твоята пшеница, откупи я от господаря си, той ще ти я отстъпи на половин цена.

Защо му е на господаря такава пшеница? Той дори се зарадвал, че ще се отърве от нея. А щом човекът купил пшеницата, бурята утихнала, завалял топъл дъждец и пшеницата почнала да се изправя, засилила се и дала богата родитба.

Ожънал човекът пшеницата, натъпкал навеса със снопи.

А Вятърът пак се похвалил пред Дъждъа:

— Ex, че хитрец с този човек! Напълни си навеса със снопи.

— Затова пък няма да овършее много. От всеки харман снопи — по крина!

Лети Вятърът при човека:

— Слушай, приятелю, суши си снопите по-малко. Колкото и снопи да сложиш на хармана, все по крина ще овършееш.

Изсушил човекът пет снопа, овършал ги, гледа — само крина жито. Изсушил три снопа, овършал ги — пак една крина. Почнал той тогава да върше сноп по сноп. Овършее един сноп — крина. Овършее друг — още една. Овършал всичката пшеница и много зърно съbral. Не знаел просто къде да го сложи.

А Вятърът пак се похвалил на Дъждъта:

— Какъв хитрец е този човек! Овърша цяла планина жито, просто не знае къде да го дене.

Нищо не отговорил Дъждът, а само си помислил: „Полза няма да има той от това жито. Да не ми е името Дъжд, ако той хапне от брашното си баница!“

Още веднъж полетял Вятърът при човека:

— Беда, приятелю, изглежда, че Дъждът е замислил нещо лошо! Върви веднага на воденицата, смели жито и изпечи от брашното две баници — едната голяма, другата — малка. Занеси и двете баници под моста, където се борехме с Дъжда и кажи: „Голямата баница е за Дъжда, а малката за Вятъра.“

Човекът направил всичко, което му поръчал Вятърът. Докато яли баниците, Дъждът и Вятърът се помирили помежду си и Дъждът престанал да пакости на човека.

ВЪЛШЕБНИТЕ СВИРКИ

То нямало ни баща, ни майка.

Момчето ходело всеки ден на гробищата и плачело с горчиви сълзи. Отишло един ден на гроба на майка си и както винаги почнало да плаче. Изведнъж чуло гласа на майка си:

— Мълчи, мълчи, синко! На гроба ми има три свирки. Вземи ги. Засвириш ли с едната — сълзите ще ти пресъхнат. Засвириш ли с втората — ще се засмееш. А засвириш ли с третата — ще почнеш да скочаш и да играеш.

Погледнало момчето и наистина видяло пред себе си трите свирки.

Надуло първата и тя засвирила така нежно и приятно, че сълзите му сами изсъхнали.

Надуло след това втората. Тя запяла така весело, че момчето, ще не ще, се засмяло.

Най-сетне надуло третата. Свирката зазвучала така живо, така игриво, че момчето, без да иска, почнало да скочи и да играе. А заедно с него заиграло и заскачало всичко живо наоколо.

От този ден нататък свирките утешавали и веселили момчето.

Веднъж то пасяло добитъка на ливадата. Кравите, кой знае защо, се умърлушили и легнали отрано да почиват.

„Гладни ли ще ги откарам в къщи? — помислило си момчето. — Я чакай, ей сега ще ги накарам да станат!“

Надуло то третата свирка и всички крави изведнъж скочили и взели да играят и да подскачат.

В това време царят се връщал от лов. Минал е коня си край ливадата и се почудил: какви са тези странни звуци? И какъв е този полудял добитък?

Приближил се още и — чудо невидяно! Конят под него също почнал да играе. Пък и той сам не можел да се задържи на седлото, краката му сами заскачали!

Но момчето не мъчило дълго царя и веднага спряло да свири. Царят, разбила се, веднага попитал откъде е взел такава свирка.

Момчето му разказало всичко.

Царят заповядал да надуе първата свирка и дълго-дълго слушал чудните ѝ звуци. След това заповядал да засвири с втората свирка и дълго-дълго слушал и нейните чудни звуци. След това заповядал да засвири с втората свирка и се посмял от сърце. А когато момчето се канело отново да надуе и третата свирка, царят извикал:

— Недей, недей, моля ти се, защото аз, старецът, пак ще трябва да заигräя! Я по-добре ела е мен в замъка. Там ти е тази свирка ще можеш да направиш нещо, което аз с цялата си войска не можах да направя. Да, да! Чуй сега какво ще ти кажа. По-миналата седмица злият цар на съседната страна открадна едничката ми дъщеря. Тръгнах с войската си, за да я върна, но нямах сила да сторя това — неговата войска е по-многобройна. Ти иди със свирките си при този цар и го накарай да скача и играе, докато не върне дъщеря ми.

Момчето се съгласило и тръгнало на път. Още на третия ден стигнало при царя на съседната страна.

Злият цар седял намръщен край един от прозорците на двореца си, а отвлечената царска дъщеря проливала горчиви сълзи край друг прозорец.

Момчето надуло първата свирка. Царят най-напред слушал с наведена глава, но скоро лицето му станало по-приветливо. А царската дъщеря спряла да плаче.

Момчето надуло втората свирка. Царят се разсмял високо. А царската дъщеря от срам, че се смее в дълбоката си скръб, закрила лице с ръцете си и бързо избягала в градината.

Момчето надуло третата свирка. Царят почнал да скача и да играе така, че дъх не можел да си поеме. Най-сетне взел да моли момчето да престане да свири. Но то му казало:

— Ще престана да свири тогава, когато върнеш открадната царска дъщеря!

— Не, няма да я върна! Няма да я върна! — задъхан отговорил царят.

— Тогава и аз няма да престаня да свири — казало момчето и засвирило отново.

Играл и подскачал злият цар, докато взел съвсем да изнемогва.
Най-после не издържал и извикал:

— Вземи царската дъщеря и се махай от очите ми!

Момчето уловило за ръка царската дъщеря и я повело. Вървели колкото вървели, обърнали се, гледат — злият цар ги преследва с войската си. Царкинята много се изплашила, но момчето й рекло:

— Не падай духом! Нека само да се приближат, ще ги накарам да ми поиграят!

Така и станало. Настигнали ги наистина, но щом момчето засвирило с третата свирка, цялата войска се разскачала и разиграла. Видял това злият цар, разбрал, че не ще излезе на глава с момчето и се върнал обратно.

На третия ден момчето и царската дъщеря пристигнали в двореца.

Старият цар прегърнал момъка и рекъл:

— Аз нали ти казах, че ти ще направиш със свирката си повече, отколкото аз е войската си? Бъди ми син! Надувай свирката си, весели хората, а след моята смърт ще наследиш престола!

ДВАМАТА ЛЪЖЦИ

Едно време двама лъжци тръгнали да обикалят света. Единият върви напред, другият — след него. Дойде първият лъжец в някое село, изприказва цял кош лъжи, а след три дни пристига вторият, потвърждава лъжите и дори прибавя нещичко от себе си.

Веднъж първият лъжец попаднал в едно далечно село и почнал да лъже:

— Ex, че са дребни по вашия край птиците! А по нашия край те са толкова огромни, че полети ли само една птица срещу слънцето, половин ден го засенчва!

Слушали лъжите му хората, клатели глави и не можели да се начудят. А след като изтърсил куп лъжи, лъжецът си тръгнал. След три дни дошъл вторият лъжец, потвърдил всичко, което казал първият и добавил:

— Право да си кажа, самият аз не съм виждал как нашите птици летят срещу слънцето. Но затова пък веднъж видях едно перо от такава птица — сто хектара земя покри, а дръжката му беше толкова широка, че вътре в нея можеха да живеят хора.

През това време първият лъжец отишъл в друго село. Било есен и там прибирали зеленчука. Гледал лъжецът как работят хората, гледал, па току взел да се подиграва, че зелето било много дребно:

— Ex, да видите вие какво зеле има към нас! От една зелка сто каци могат да се напълнят.

След него в същото село дошъл и вторият лъжец. Хората го попитали:

— Как е по вашия край тази година зеленчукът? Вярно ли е, че зелките ви са толкова големи?

А лъжецът отвърнал:

— Право да си кажа, аз не съм виждал жените да режат тия зелки. Затова пък съм виждал как карат от градината зелев кочан. Истина ви казвам, дванадесет коня едва го мръднаха от мястото му.

Толкова коне не впрягат и за царя дори! А колата беше тъй висока, че трябваше да се построи скеле, за да се качат на нея!

В това време първият лъжец вървял по-нататък. В едно село го поканили на сватба. Между другите блюда сложили на масата и огромна буца сирене. Стопанинът попитал лъжеца:

— Я кажи, драги, виждал ли си някога такава огромна буца сирене?

Лъжецът отвърнал:

— Та това ли е голяма буца? Да знаете каква направиха веднъж моите родители! Когато изцеждаха сиренето, дванадесет коня докараха да го изстискват — хората нямаха достатъчно сила за това!

Тогава всички жени плеснали с ръце:

— Майчице! Я виж ти!

Само след три дни дошъл в селото другият лъжец и добавил:

— Самият аз не съм виждал как са правили това сирене, но с очите си видях как го рязаха на парчета. В дебелия му край намериха кобила, а в тънкия — жребче. Те бяха затънали там и не можеха да се измъкнат...

В следващото село първият лъжец разказал каква му била къщата:

— Като я довършваха, по обед и вечер майсторите си слагаха брадвите и трионите върху облаците — толкова висока ни е къщата!

Отишъл си единият лъжец, а след три дни спрял в същото село другият. Хората го попитали:

— Кажи ни, добри човече, виждал ли си някога такава висока къща, за каквато ни разказа тук един странник?

А лъжецът отвърнал:

— Не съм видял как са строили къщата, но когато я довършиха, с очите си я видях и не можех да се начудя: вечер на покрива кацаха кокошки и кълвяха звездите направо от небето. Само месечината не можаха да опитат — тя изгряваше от другата страна.

Колко време още двамата лъжци света обикаляли и какви лъжи натъркаляли — не зная. Науча ли нещо — ще го кажа и на вас.

ЗАВАРЕНИЦАТА И РОДНАТА ДЪЩЕРЯ

Жената на един селянин умряла и му оставила невръстна дъщеря. Не се минало много и той довел в къщи втора жена — вешница. Машехата намразила заварената си дъщеря. След време и вешницата родила дъщеря, но тогава още повече намразила завареницата. Намислила вешницата да погуби сирачето. Напълнила веднъж едно гърненце с тълсто ядене, завързала го с чиста кърпа и заръчала:

— Занеси това на баща си на нивата, само че си отваряй очите добре: капчица мас да плисне по кърпата, ще ти откъсна главата!

По пътя сирачето треперило от страх да не разплиска яденето, но пак не могло да го опази — изцапала се кърпата. Заплакала горчиво девойката.

— Защо плачеш, дъще? — попитал баща ѝ.

— Довечера ще се простя с живота си — казала девойката. — Машехата ми се закани, че ако изцапам кърпата, ще ми откъсне главата.

— Хайде, хайде, стига си плакала! Тя само тъй го е рекла. Щом си отидеш вкъщи, изпери кърпата.

Пrala девойката кърпата, прала, но не могла да я изпере добре и пак заплакала горчиво. Изведнъж що да види — пред нея една змия. Змията ѝ казала:

— Я стига си плакала! По-добре ми изплети венец: сестра ми се жени утре!

Девойката накъсала цветя и бързо-бързо ѝ изплела венец. Тогава изпълзяла втора змия и казала:

— Я стига си плакала! По-добре ми изплети венец: сестра ми се жени утре!

Завареницата накъсала още цветя и бързо-бързо изплела втори венец. В същия миг изпълзяла трета змия. Тя също ѝ казала:

— Я стига си плакала! Аз съм годеница, утре е сватбата ми: изплети ми венец!

Накъсала девойката най-пъстрите цветя, каквito намерила и изплела прекрасен венец. Щом подала венеца на змията годеница, появили се две други змии с венци на главите и всички в един глас попитали:

— Какво да ти пожелаем, сестрице, от благодарност за доброто ти дело?

— Нищо не ми трябва, нека само тази омазнена кърпа да стане чиста!

Тогава първата змия казала:

— Нека кърпата ти да стане два пъти по-бяла от преди!

Втората змия казала:

— Нека лицето ти да грейне от хубост като слънце!

Третата змия казала:

— Когато заплачеш, нека очите ти да ронят бисери, а когато продумаш, нека гласът ти да звучи по-нежно от музика.

Върнало се сирачето в къщи и донесло пълно гърне с бисери — сълзите си. Дало на мащехата си бялата като сняг кърпа, но нищо не ѝ разказало. Гледа вещицата и не вярва на очите си: как ли девойката е успяла да направи кърпата толкова бяла? Къде е намерила тези бисери? Защо се е разхубавила толкова? Защо гласът ѝ звуци като музика? И взела, че изпратила на другия ден родната си дъщеря с гърне ядене на нивата.

Дъщеря ѝ разсипала яденето и изцапала цялата кърпа.

— Ех, дъще — казал бащата, — няма ли да ти се кара майка ти загдето си изцапала кърпата?

— Че защо ще ми се кара? Стига само да разбера как сирачето вчера е изпрало кърпата, за друго не ме е грижа!

— Ох, дъще, тя навярно със сълзи е изпрала кърпата, толкова горчиво плачеше!

Щом чула това, дъщерята на вещицата почнала нарочно да хълца на връщане и да пролива сълзи, за да събере в гърнето толкова сълзи, колкото да изпере кърпата. Изведнъж пред нея изпълзяла една змия и казала:

— Стига си плакала! По-добре ми изплети венец: сестра ми се жени утре!

Девойката ритнала е крак змията и продължила пътя си. Изпълзяла втора змия и казала:

— Я стига си плакала! По-добре ми изплети венец: сестра ми се жени утре!

Девойката ритнала и втората змия и продължила пътя си. Изпълзяла трета змия и казала:

— Я стига си плакала, сестрице! Аз съм годеница, утре е сватбата ми, изплети ми венец!

Девойката ритнала и тази змия, но щом тръгнала по-нататък, до нея допълзели и трите змии и рекли:

— Е, какво да ти пожелаем сега? Нека кърпата ти стане черна като катран; нека вместо сълзи от очите ти да падат жаби, нека лицето ти потъмнее като нощ, а гласът ти да заприлича на животински рев!

Посрещнала вещицата дъщеря си и се смяяла: защо кърпата ѝ е толкова черна? Откъде са се взели в гърнето толкова жаби? Защо дъщеря ѝ е така погрозняла и гласът ѝ е толкова страшен?

След всичко това мащехата още повече намразила сирачето и не му давала нищо за ядене. Но завареницата все повече и повече се разхубавявала, въпреки че не я хранели.

Минали се няколко недели. Веднъж край къщата на вещицата минавал случайно царският син и дочул женски глас, нежен като музика. Спрял конете принцът и попитал:

— Кой приказва с толкова звънлив глас?

— Това е моята дъщеря! Моята дъщеря! Почакайте малко, ей сега ще я доведа!

Скрила мащехата завареницата си под една празна каца и я заплашила: само да посмее да мръдне или да каже дума, жива няма да остане. А след това помъкнала своята родна дъщеря навън при принца. Изплашил се принцът като видял грозното ѝ черно лице, а конете му се изправили на задните си крака, щом чули страшния ѝ глас. Принцът заповядал на дъщерята на вещицата да се приbere вкъщи и пак запитал къде е девойката със звънливия глас.

— Тук няма никой, освен нас — отговорила вещицата.

Но принцът не ѝ повярвал и почнал сам да обикаля из къщата и да търси навсякъде. Най-после открил сирачето под кацата. Зарадвал се принцът, когато видял хубавата девойка, и я отвел в двореца. Скоро след това направили богата и весела сватба.

КОВАШКИЯ СИН — ВЕЛИКАН

Живял в древни времена един ковач. Той имал само един син, но толкова едър и силен, че още когато бил на три години, ходел на лов за мечки. А като станал дванадесетгодишен, ковачът му изковал една желязна тояга, тежка двеста кила, и го пуснал да върви накъдето му видят очите. Все ще намери никаква работа и ще си изкара хляба.

Закрачил ковашкият син с тояга в ръка. Погледнал по едно време — край пътя четириима селяни орат една нива. Видели и те този гигант, пък отгоре на това и с желязна тояга, изплашили се и хукнали да бягат. Приближил се великанът до едното рало, опитал се да оре, но прав не можел да стигне ралото — малко му било. Застанал той тогава на колене и почнал така да оре. Орал, орал, докато конят не капнал от умора. Взел великанът да оре с другия кон, но скоро изморил и него. Изтрепали се да орат и третият, и четвъртият кон — без сили останали от умора.

Но затова пък великанът успял да изоре цялата нива.

Вечерта сложил единия кон в единия си джоб, втория — в другия си джоб, пъхнал третия в ръкавицата си, а четвъртия стиснал в шепа и се запътил при стопанина на нивата, която изорал.

Отишъл синът на ковача при него, оставил на земята конете и го попитал:

— Ще се намери ли още никаква работа за мене?

Стопанинът му отвърнал:

— Ще се намери. Трябва да изкореняваме пънове. Преспал нощта великанът, а рано сутринта станал и отишъл да изкоренява пънове. Само като подпъхне желязната си тояга под корените — и пънът изскочи! Не минал и час, а великанът изкоренил толкова пънове, колкото и петима мъже не могат да изкоренят за цяла неделя. Хората наоколо още повече се уплашили от великана.

Дошло време за обед, но никой не се решил да занесе ядене на великана. Най-после една жена му занесла цяло ведро чорба, пет самуна хляб и бъчвичка вино. Изял великанът чорбата и хляба, но от

виното изпил само половината. Изкоренил всички пънове, взел бъчвичката под мишица и си тръгнал.

Де когото срещнел по пътя, все питал не търси ли някой човек да изкоренява пънове или пък за някаква друга работа.

Показали му хората господарското имение. Когато великанът попитал там за работа, господарят отначало просто си гълтнал езика от страх. След малко заповядал на ратаите си да насипят пет чувала пясък, да впрегнат конете и рекъл на великана:

— Добре, ето ти работа: закарай това жито на воденицата и го смели.

А воденицата била на един остров сред голямо езеро и в нея живеели дяволи. Господарят си помислил: „Ще отиде там великанът с пясъка и дяволите ще го удушат. Така ще се отърва от този неканен работник.“

Тръгнал великанът и стигнал до езерото. Само че мост до острова нямало, а езерото не можело да се прегази. Той не му мислил много — много, а почнал да скубе дървета с корените и да ги хвърля във водата. Построил за миг чудесен мост и минал по него. Приближил се великанът до воденицата, а вътре няма жива душа. Воденичните камъни се въртели сами. Изсипал един чувал и отишъл да разпрегне конете. Изведнъж изневиделица изскочила цяла тълпа дяволчета, наобиколили го, заскачали наоколо му. Едни го дърпали за косите, други го хващали за носа.

Най-напред великанът ги помолил е добро да го оставят на мира, но дяволчетата не го послушали и тогава той почнал да ги налага с тоягата си. Те веднага се пръснали кой накъдето му видят очите.

Приближил се великанът до воденичните камъни и що да види — те мелят не жито, а пясък. Грабнал той тоягата си и затърсил дяволчетата из цялата мелница като повтарял:

— Ще ви науча аз вас! Защо сте ми обърнали житото на пясък?!

Намерил ги и отново почнал да ги налага тоягата си — ще им съдере кожите от бой. А дяволчетата се разкрещели:

— Нищо не сме направили и нищичко не знаем. Ти докара пясък в чувалите.

А великанът не искал и да чуе. Удрял, удрял, докато обърнали пясъка на жито.

Смлял великанът житото, наредил чувалите с брашното в каруцата, погледнал — конете ги няма! Върнал се той при дяволчетата и пак почнал с тоягата на ум и разум да ги учи и да си иска конете. Дяволчетата се развикиали:

— Вълци ти изядоха конете!

Ала великанът не искал и да чуе. Нямало какво да правят дяволчетата, дали на великана чифт бързи коне, макар че неговите наистина ги били изяли вълци. Впргнал великанът породистите коне и се върнал вкъщи. Излязъл господарят на двора и не може да повярва на очите си: изпратил великана с дръгливи коне, а той се връща с породисти, отгоре на всичко смлял от пясъка бяло пшенично брашно. Изплашил се господарят и му дал собствената си дъщеря за жена, само и само да не му направи великанът нещо лошо.

КАК ГОВЕДАРЧЕТО СТАНАЛО ЦАР

Преди много, много години живяло едно момче.

Баща му и майка му починали отдавна и то, горкото, скитало немило-недраго по белия свят. Не му оставало нищо друго, освен да се пазари при един богаташ за говедар. Стопанинът обещал да му плаща пет талера на година, но когато изминалата годината, взел, че изгонил момчето, без да му плати ни грош.

Тръгнало момчето да си ходи и по пътя горко заплакало. Срецнал го друг стопанин и го попитал:

— Защо плачеш, момче?

— Как да не плача, когато спечелих с честен труд пет талера, но господарят ме изгони, без да ми плати ни грош!

— Хайде, не плачи! — взел да го утешава стопанинът. — Ела при мен говедар, аз ще ти плащам десет талера на година.

Отишло момчето при него и работило цяла година. Но щом изминалата годината, този стопанин също го изгонил, без да му плати ни грош.

Тръгнало момчето отново по пътя и горчиво заплакало. Срецнал го трети стопанин.

— Защо плачеш, момче? — попитал го той.

— Как да не плача, когато спечелих с труда си десет талера, а господарят ме изгони, без да ми плати ни грош.

— Хайде, не плачи — взел да го утешава стопанинът. — Ела при мене, аз ще ти плащам петнадесет талера на година.

Отишло момчето на работа при него и му служило цяла година.

Но щом изминалата годината, господарят го изгонил, без да му плати ни грош.

Момчето съвсем се отчаяло. Тръгнало разплакано по пътя. Срецнал го един човек с важен вид, приближил се до него и го попитал:

— Защо плачеш, момче?

— Как да не плача, когато работих на трима стопани, но нито един от тях не ми плати нито грош!

Човекът се съжалел над момчето, поканил го в своята каляска, завел го в палата си и му рекъл:

— При мен ще получиш пари, колкото искаш, и работата ти не ще бъде тежка, само че изпълнявай точно, каквото ти заповядам!

На другия ден той го завел в мазето, където имало три големи котела и му заръчал:

— Аз трябва да замина за три дни, а ти внимавай огънят под котлите да не изгасне. Можеш да ходиш из целия дворец и да гледаш всичко, само до кладенеца не се приближавай, защото зле ще си изпариш!

Първия ден момъкът правил, каквото му казали. Но на втория ден му омръзнало и тръгнал да разглежда двореца. Надникнал дори и в котлите. И какво да види — вътре се варят и тримата стопани, които го измамили. Момъкът притурил още дърва под котлите, огънят запламтял по-силно, а стопаните се съсипали да крещят. На третия ден момъкът си спомнил за кладенеца и тази мисъл не го оставяла на мира. Търпял, търпял горкият, но не издържал и се затичал към кладенеца. Надникнал вътре — тъмно като в рог. Пъхнал си ръката — мокро. Извадил я, гледа — единият му пръст кървав.

Ами сега? Взел да си мие пръста, да го търка, но кръвта не се измивала.

Не след много господарят му се върнал и отдалеч попитал:

— Направи ли всичко, каквото ти заповядах?

И отишъл сам да провери — наистина всичко било направено от добре по-добре. Но щом погледнал момъка, видял, че пръстът му е кървав, и веднага разbral, че е ходил при кладенеца. Ядосал се много на момъка за непослушанието му и го набил с пръчка до посиняване.

Продължили да живеят така. Момъкът служил на господаря си честно и почтено, стараел се да му угоди за всичко. Ето че веднъж господарят пак му казал:

— Аз трябва да замина за три дни, а ти внимавай котлите да бъдат в ред. Можеш да ходиш из целия дворец, само ето в оная стая не бива да влизаш. Влезеш ли там, зле ще си изпариш!

Господарят заминал и момъкът останал сам. Правил всичко, каквото трябвало. Но мисълта за стаята, в която му било забранено да

влиза, не му давала мира. Изтърпял той първият ден, изтърпял и втория, но на третия ден не могъл да се стърпи — нещо го теглело нататък. Влязъл вътре, гледа — в стаята стои прикован с дебела верига хубав кон, пред коня — две свещи, а зад коня — овес. Момъкът помислил: „Не е право това: овес има, а конят не може да го яде“. И сменил местата на свещите и овеса. Нахвърлил се конят на овеса и го изял, а после въздъхнал тежко и казал на момъка:

— Е, чедо, зле ще си изпариш сега. Ако се върне днес господарят, живи няма да ни остави. Той не е обикновен човек, а зъл магьосник.

Изплашил се страшно момъкът и помолил коня:

— Я си помисли, не можем ли да се спасим?

Конят отговорил:

— Има само едно средство за това. Искаме ли да останем живи, трябва да бягаме, но най-напред ти се опитай да смъкнеш големия меч, който виси на отсрещната стена, и да пресечеш дебелата верига, е която съм прикован.

Опитал се момъкът да снеме меча от стената, но не успял да го помръдне дори. Тогава конят му казал да изпие една гълтка от шишето, което стояло вътре. Момъкът изпил гълтка и отново се опитал да свали меча. Помръднал го, но пак не могъл да го смъкне. Конят му казал да изпие още една гълтка. Този път момъкът свалил меча, но не могъл да разсече веригата. Конят му казал да изпие и трета гълтка. Щом изпил третата гълтка, момъкът с един замах разсякъл дебелата верига.

— Вземи сега седлото — казал конят, — оседтай ме и ме възсадни. Но преди това прибери гребена, който е на масата на господаря, кърпата, която е до възглавницата му, и шишето, което е под леглото му.

Момъкът направил всичко, което му било казано, и извел коня на двора. Но се зачудил как да го възсадне — конят бил огромен, невъзможно било да се качи на него. Конят рекъл:

— Стъпи на онзи камък и когато мина край тебе, метни се на гърба ми!

Момъкът така и направил. Но не могъл да скочи и наполовина толкова високо, колкото трябало, и паднал на земята. Конят изтичал втори път, но пак нищо не излязло. А в това време гората наоколо

зашумяла — господарят се завръщал. Изплашили се и момъкът, и конят, не знаели що да сторят. Препуснал конят за трети път край камъка и извикал:

— Ако и сега не скочиш отгоре ми, ще загинем и двамата!

С много мъка на третия път момъкът сполучил. Полетял конят като вихър. Дърветата се огъвали, когато профучавал край тях, локвите изсъхвали под копитата му.

Препускали, колкото препускали, изведнъж чуват: гората зашумяла още по-силно. И конят рекъл:

— Ax, лошо ни се пише! Злият магьосник се е спуснал да ни гони!

Продължили да бягат, но магьосникът взел да ги настига. Тогава конят извикал:

— Хвърли гребена на земята, иначе сме загинали!

Хвърлил момъкът гребена и в същия миг зад тях израснала гъста, непроходима гора. Опитал се магьосникът да премине през нея, но само се изподрал. Върнал се вкъщи за вълшебна коса и се захванал да коси гората като трева. Замахнал веднъж, замахнал втори път — пробил широк път през гората. И се втурнал пак да гони бегълците.

Летял конят е всичка сила, но лесно ли се бяга от магьосник? Ето че той отново взел да ги настига. Тогава конят извикал на момъка:

— Я хвърли кърпата на земята, иначе сме загинали!

Хвърлил момъкът кърпата и изведнъж зад тях се издигнали високи скали. Опитал се магьосникът да мине през тях, но само си изпочупил ноктите. Ще не ще, трябвало да се върне пак до вкъщи за лом. Грабнал лома и взел да чупи скалите. Пробил си път най-после и се спуснал след бегълците. Летял като вихър след тях, цял позеленял от злоба. Чул момъкът, че гората още по-силно зашумяла — магьосникът отново ги настигал. Конят извикал:

— Излей водата от шишето, но внимавай да не опръскаш нито себе си, нито мене!

Обаче ръцете на момъка треперели от страх. Излял той водата, но без да иска, опръскал предните крака на коня. В същия миг зад тях се разляло море и конят потънал до половината във водата. Изплашил се момъкът, че ще се удавят. Напрегнал конят всичките си сили и изскочил на брега. А магьосникът се пукал от яд на другия бряг и

нищо не можел да стори — как ще преплува такова море? Плюл той от злоба и се върнал назад.

Конят погледнал след него и рекъл:

— Избавихме се от злия магьосник, но какво ще правим сега?

Мислил момъкът, мислил, нищо не могъл да измисли. Тогава конят решил:

— Я ти тръгни, накъдето щеш, аз също ще тръгна по своя път. Ако ти потрябва нещо, извикай ме на помощ. Първият път викай сребърния кон, втория — златния, третия — елмазения, а четвъртия — черния!

И при тези думи конят се изправил на задните си крака и отлетял като вихър.

Момъкът останал сам и тръгнал, накъдето му видят очите. Вървял, вървял, стигнал до един царски дворец. Решил да потърси там работа. Мислили, мислили къде да го настанят и го направили водоносец. Момъкът се съгласил — каквото му кажат, това ще прави.

А този цар имал щерка хубавица. От различни краища на света идвали момци да я искат за жена, но тя отказвала на всички. Дошъл да я иска и могъщият принц на съседната страна, но и той трябвало да си отиде с празни ръце. Ядосал се принцът и обявил война на царя. Ами сега? Къде могат да мерят сили царските воиници е войската на принца?

Но щом дошла работата до война, щат не щат, взели всички да се готвят за бой.

Само водоносецът пет пари не давал: продължил да носи вода и да плаши жабите в езерото. Хората му се надсмивали, мислели го за побъркан, а той отговарял, че се готви за война.

Тръгнали всички към бойното поле, а момъкът останал в двореца. Не се минало много и царят получил известие, че почти цялата му войска е избита. Както било тръгнало, царят май трябвало да преклони глава пред принца. Стигнала тази вест и до водоносеца. Извикал той сребърния кон и полетял към бойното поле — блеснал като светкавица край прозореца на принцесата. Видели неприятелските воиници сребърния конник и хукнали да бягат на всички страни. А момъкът препуснал след тях и взел да ги сече с меча си, сякаш коли жаби в езерото.

След като врагът бил сразен, царската войска се отправила назад към двореца.

Завърнали се всички, почнали да търсят сребърния конник, но той сякаш потънал вдън земя. Никой не знаел кой е той и къде се е дянал. Знаела само царската дъщеря, защото видяла как водоносецът се превърнал в сребърен конник. Но не казала никому нито дума.

Минало се време и принцът пак обявил война. Ами сега? Всички почнали наново да се готвят за бой. А момъкът продължавал да носи вода от езерото и да гони жабите на всички страни. Хората му се надсмивали: я го вижти, храбреца! Но водоносецът пет пари не давал!

Когато всички заминали за бойното поле, той извикал златния кон и пак блеснал като светкавица край прозореца на принцесата.

Щом зърнали отдалеч златния конник, войниците на принца хукнали да бягат, а той полетял след тях и погубвал всеки, който му се изпречел пред очите.

Върнала се царската войска и всички започнали да търсят златния конник. Но къде ще го намериш? Защото златният конник гонел вече жабите в езерото. Само принцесата знаела кой е той, обаче дума не продумвала.

Не се минало много и принцът за трети път обявил война. Войската му била по-многобройна, отколкото предишните два пъти, взети заедно.

Като научили това, жителите на царството се изплашили и не знаели какво да сторят. Самият цар загубил ума и дума от страх. А принцесата го успокоявала, казвала му, че същият конник ще му помогне, както и досега. Но този път и царят отишъл на война, защото много му се искало да види могъщият конник. Както и преди, всички тръгнали за бойното поле, а момъкът си седял вкъщи.

Почакал той, докато остане сам, извикал елмазения кон и блеснал като светкавица край прозореца на принцесата. Войниците на принца вече избили почти цялата царска войска. Но ето че долетял елмазеният конник. Щом замахнал е меча си, неприятелските войници почнали да падат като жаби в езерото. Раз, два — и помел цялата войска на принца. Царската войска вече се канела да се връща. Но царят решил да залови елмазения конник. И когато момъкът препуснал край него, царят метнал копието си и го улучил в крака. Копието се

пречупило, острите останало в крака на конника, а самият той отлетял като вихър.

Ще не ще, царят се върнал е войската си, но без елмазения конник. А в двореца принцесата казала на баща си:

— Ако намериш елмазения конник, аз ще се омъжа за него и никакъв враг вече няма да бъде страшен за тебе.

Царят много искал да намери този конник и се съгласил да му даде цялото си царство и принцесата за жена. Но конникът не се обаждал. А принцесата знаела кой е конникът, но как да отиде и да каже, че иска да се омъжи за водоносеца?

Тогава царят изпратил бързоходци из цялата страна да разгласят, че ще омъжи дъщеря си и ще даде цялото си царство на оногова, който го е спасил от принца. Търсили, търсили елмазения конник, но тъй и не успели да го намерят.

А царят имал слуга, който си наумил: щом не могат да намерят конника, защо той да не се обяви за спасител на царството? Отишъл тогава при царя и му казал, че му е неудобно да се натрапва за зет на царя, но че той е спасил царството.

Е, щом спасителят станал известен, принцесата трябвало да се омъжи за него. Почнал царят да се готови за сватба, поканил гости от далечни страни. Всички били весели и радостни, само принцесата била тъжна. Последната вечер преди сватбата тя се разплакала. А царят не можел да разбере какво се е случило с дъщеря му и затова я попитал:

— Защо плачеш така горчиво, дъще?

— Как да не плача, когато и моят елмазен конник плаче?

Царят разбрал, че щом не плаче, слугата му е измамник, и решил да провери кой друг, освен дъщеря му, също плаче. Обикалял, обикалял, заглеждал се в хората, но всички били весели, никой не плачел. Разтъжил се царят: дъщеря му се измъчва, а той не може с нищо да й помогне. Излязъл в градината да се поразходи и видял водоносеца.

Момъкът седял на брега на езерцето и плачел също така горчиво, както принцесата. Чак тогава царят се досетил кой бил сребърният, златният и елмазеният конник. Приближил се към него и се уверил — момъкът тъкмо промивал прободеният си крак и вадел от раната

острието на царското копие. Хванал царят момъка за ръката, въвел го в залата на двореца и заповядал на всички да мълкнат.

— Не зная какво да правя сега — рекъл той. — Тук се появиха двама нови царе. Единият е заслужил честта да стане цар, но не си признава, а вторият не е заслужил, но иска да стане цар. Кого от тях да направя свой наследник и кого да накажа?

Всички в един глас извикали, че цар трябва да стане този, който е заслужил това, а другия да завържат за опашката на див кон и да го натирят през гори и планини.

В същия миг се появил черният кон, който спасил момъка от злия магьосник. Вързали за опашката му слугата и конят полетял като бесен. Така наказали слугата, а водоносеща направили цар. Принцесата пък престанала да плаче и все не можела да се нарадва, че намерила годеника си.

А конят се върнал и вече не се отделял от младия цар.

— Ако ми желаеш доброто, убий ме! — молел му се той.

Младият цар за нищо на света не се съгласявал да убие коня, толкова много го обичал. Но конят продължавал да му се моли. Тогава царят си помислил:

„Той ми е направил толкова добро и винаги ме е слушал, бива ли и аз да не изпълня молбата му?“ Замахнал е меча си и му отсякъл главата.

В същия миг конят се превърнал в прекрасен млад момък. Той му разказал, че злият магьосник го превърнал в кон, а преди е бил принц в съседна страна.

Принцът просто не знаел как да се отблагодари на младия цар. После си заминал. А царят и неговата жена хубавица живеят и до ден днешен, стига да не ги е постигнала никаква беда.

ТРИТЕ ДАРА НА ОРИСНИЦИТЕ

Живял някога един много беден цар. Той имал големи дългове и само единадесет войници. И това било почти всичко, което притежавал. Иmal и един син. Тежък бил животът на царя, едва-едва свързвал той двата края. Знаел, че няма да забогатее, а наближавал и краят на живота му. Затова ходел угрожен и печален, докато най-после не се разболял. Почувстввал царят, че е настъпил неговият сетен час, и заповядал да повикат сина му. Момъкът дошъл при умиращия си баща дълбоко натъжен. А царят му казал:

— Не скърби! Когато умра, погреби ме, както му е редът, а после заповядай на войниците да копаят под задната стена на двореца. Ще открият подземие, в подземието има един голям сандък, а в сандъка са трите дара на твоите орисници. Вземи ги. В сандъка ще намериш и грамота, в която е казано какво да правиш с тези дарове и за какво могат да ти послужат.

И като изрекъл тези думи, царят умрял.

Принцът погребал баща си с нужните почести, а после се замислил: как ще живее такъв сиромах като него на белия свят? Мислил, мислил, но нищо не можел да измисли. И изведенъж си спомнил онова, което казал баща му в предсмъртния си час. Извикал своите единадесет войници и тръгнал е тях да копае там, където заръчал баща му. Но бил толкова беден, че нямал лопати за всичките войници. Претърсил навсякъде и сред различните вехтории едва намерил единадесет лопати. Заповядал на войниците си да копаят.

Копали войниците, копали цял ден, мъчили се, но нищо не намерили. Натъжил се принцът сиромах. „Сигурно там няма нищо!“ — помислил си той. Но нямало друго що да стори — на следния ден заповядал да копаят още. Копали, копали горките войници чак до вечерта, пак нищо не намерили. Съвсем се отчаял принцът сиромах. Най-сетне решил: „Ще копаем още един ден, пък после ще видим!“

На третия ден войниците копали колкото сили имали и на свечеряване открили подземието. Принцът веднага се спуснал долу и

видял там големия сандък, за който говорил баща му. Сандъкът бил толкова голям и тежък, че принцът сиромах едва успял да вдигне капака. Но като го отворил, занемял от учудване: сандъкът бил почти празен! А той очаквал, че ще намери там пари и скъпоценности! В сандъка имало само три неща: извехтял пояс, стар ловджийски рог и окъсана празна кесия. Ядосал се принцът на тези подаръци — на тавана вехтории колкото щеш!

Чак тогава си спомнил, че баща му споменал и за грамота, в която се казвало какво да прави е даровете. Потърсил в сандъка и намерил на дъното старата грамота. Почнал веднага да я чете, та да види какво да прави с даровете. А там било написано, че поясът е вълшебен. Ако го сложиш и кажеш къде искаш да отидеш, още в същия миг ще се намериш там. И старият ловджийски рог бил полезно нещо. Ако го надуеш, веднага пред теб ще се появи огромна войска. Ще заприиждат войници като пълноводна река. Окъсаната кесия също била вълшебна. Който я притежава, винаги ще има пари, макар че тя сега била празна. Трябвало само да я хвърли на земята и да я вдигне — тя щяла да бъде вече пълна с жълтици.

Когато прочел това, принцът сиромах се зарадвал така, сякаш получил най-голямото съкровище на света. Взел той от сандъка пояса, ловджийския рог и празната кесия, както и грамотата. А на своите единадесет войници заповядал да заровят изкопаната яма, защото нямало повече какво да търсят.

Щом се приbral в двореца, принцът сиромах хвърлил кесията на земята и тя веднага се напълнила е блестящи златни монети. Изсипал той жълтиците и започнал да хвърля кесията на земята, докато събрал безчет жълтици.

Отишъл тогава принцът при всички, на които бил дължник и им се издължил в златни монети. Чудели се хората и не могли да се начудят — откъде е взел толкова много пари!

Накупил си принцът след това разкошни дрехи и различни скъпи неща. Облякъл в хубави мундири своите единадесет войници, а двореца подредил така, че той целият светнал.

Когато имал вече всичко в изобилие, принцът си спомнил за хубавата дъщеря на съседния цар. А той бил вече момък за женене. И тъй като станал също толкова богат, колкото и другите царе, решил да поиска за жена хубавицата. Препасал вехтия пояс и пожелал да се

намери в двореца на съседния цар пред хубавицата принцеса. И още в същия миг се озовал пред нея.

Смаяла се прекрасната принцеса и го попитала:

— Ти откъде се взе тук, сякаш падна от небето?

А той отвърнал:

— Аз притежавам един вълшебен пояс. Когато го препаша, той в същия миг може да ме пренесе там, където поискам.

— Покажи ми този пояс! — помолила го принцесата. — Никога в живота си не съм виждала такова чудно нещо!

Принцът не помислил нищо лошо, разкопчал пояса и го подал на принцесата. Погледала го тя, почудила се, а след това казала:

— Позволи ми да покажа пояса на царя, моя баща. Нека и той да го види.

— Добре, покажи му го — съгласил се принцът.

Изтичала принцесата при баща си с пояса и му разказала за вълшебното му свойство.

Царят взел вълшебния пояс и го скрил в един сандък, а на дъщеря си дал един от своите пояси, който наглед бил същия като вълшебния. Върната се принцесата при принца, подала му бащиния си пояс и рекла:

— Царят много хареса твоя вълшебен пояс.

След това почнала да го разпитва как така той, принцът сиромах, е забогатял изведнъж толкова много, че е почнал да носи такива скъпи ботуши и дрехи. Не се стърпял принцът, прищяло му се да се похвали пред хубавата принцеса. И почнал да ѝ разказва:

— Сега съм тъй богат, че цял живот няма да мога да изхарча парите си. В тази окъсана, празна кесия има толкова много жълтици, колкото човек не може и да сънува! Трябва само да я хвърлиш на земята и тя ще се напълни със златни монети.

Сега прекрасната принцеса пожелала да види окъсаната кесия. Принцът не помислил нищо лошо и ѝ дал кесията. Разгледала я тя от всички страни, почудила се и го помолила:

— Позволи ми да покажа кесията на баща си. Защото и той не е виждал такова чудо!

— Добре, покажи му я! — съгласил се принцът.

Изтичала принцесата при баща си и му разказала за новото чудо. Царят решил да изпита кесията: хвърлил я пред себе си и какво да

види: щом паднала на земята, тя веднага се напълнила е жълтици. Тогава царят бързо скрил кесията в сандъка, където бил и поясът на принца. После дал на принцесата своята кесия, която приличала досущ на вълшебната, и ѝ казал да я върне на принца, вместо истинската.

Грабнала принцесата кесията и забързала обратно. Вървяла и се радвала, че успели да измамят принца сиромах. Отишла при него, върнала му кесията и най-мило и любезно му разказала, че старият ѝ баща много се чудил, защото през целия си дълъг живот не бил виждал подобно нещо.

Главата на принца така се замаяла от нежните обноски на хубавицата, че той забравил да ѝ каже за вълшебния ловджийски рог, който бил в джоба му. Сбогувал се с принцесата и решил да се върне в къщи. Препасал пояса и пожелал да се намери в своя дворец. Но не излязло нищо! Дори не се и помръднал от мястото си. Опитал се отново — пак същото. Зачудил се принцът — нищо не можел да разбере. Извадил после празната кесия и я хвърлил на земята. Навел се, вдигнал я — кесията си била все тъй празна!

Разбрал тогава принцът, че са го измамили. Без да му мисли много-много, извадил от джоба си ловджийския рог и го надул. Още при първите звуци на рога заприиждала многобройна войска. Нахлули отвсякъде войници, всичко наоколо светнало от блъсъка на оръжието им. Очаквали само заповедите му.

Щом видели това, принцесата и баща ѝ страшно се изплашили. Царят веднага поискал да върне на принца откраднатото, но принцесата не се съгласила:

— Аз пак ще изиграя този глупак! — казала тя.

Послушал царят своята умна и хитра дъщеря и не върнал откраднатите неща. А прекрасната принцеса излязла срещу принца и войската му, сякаш не се е случило нищо и попитала:

— Защо си събрали такава многобройна войска? Не разбираш ли от шега? Ами че аз исках да видя само какво ще направиш, когато разбереш, че са те измамили. Разпусни войниците си и ще получиш веднага и пояса, и кесията си.

Принцът ѝ повярвал и разпуснал войниците.

— Откъде се взе такава огромна войска? — чудела се принцесата.

А принцът вече забравил как го измамила тя и отвърнал:

— Имам един ловджийски рог. Стига само да го надуя и веднага ще се стекат отвсякъде толкова войници, колкото ми потрябват!

— Покажи ми този вълшебен рог! — помолила го принцесата.

Принцът не искал да ѝ покаже рога, но тя започнала да го придумва:

— Няма да го занеса на баща си, само аз ще го видя! Дай ми да го подържа — помолила принцесата, — искам по-добре да го разгледам!

Без да мисли нищо лошо, принцът ѝ подал рога. Принцесата грабнала и го надула. Веднага се стекла огромна войска. Войниците я запитали какво трябва да направят. Разбрали принцът сиромах, че пак го измамили и че този път работата е лоша, но какво да стори? Не можел и да избяга!

А принцесата заповядала да хванат принца и да го отведат в една гъста гора. Войниците помъкнали принца към гората, а принцесата измамница влязла доволна в двореца и занесла рога на баща си. Като чул какво е станало, царят не можел да се нарадва на умната си дъщеря.

Ех, че живот заживели сега старият цар и неговата единствена дъщеря! Пари имали колкото щеш! Достатъчно било да хвърлят на земята кесията и тя се пълнела с жълтици. Пък имали и такава огромна войска, каквато никакъв цар не бил и сънувал! Стигало само да надуят рога и отвсякъде щели да заприиждат войници, които можели да победят всички царе. А поясът можел в миг да ги пренесе, където поискат. Какъв по-добър живот от този!

Принцът сиромах останал сред гъстата гора сам-самичък и не знаел как да се върне в своя дворец. Два дни скитал съкрушен из гората и на третия ден съгледал едно ябълково дърво, отрупано с такива красиви ябълки, каквито никога не бил виждал. Откъснал принцът една ябълка, захапал я — много му харесала. Почнал лакомо да яде ябълка след ябълка, тъй като от три дни не бил хапвал нищичко. Наял се и ожаднял. Отишъл да пие вода от едно ручейче, което ромоляло близо до ябълковото дърво. Но когато стигнал до него, изведнъж така му се приспало, че краката му се подкосили и той паднал на земята. Опитал се да допълзи до водата, но заспал на самия бряг на ручейчето, без да успее да утоли жаждата си.

Когато се събудил, имало от какво да се зачуди: носът му станал толкова голям, че просто да те е страх да го погледнеш. А принцът все още бил много жаден. Добре, че допълзял толкова близо до поточето и можел с ръка да загребва вода, иначе щял да умре от жажда — е такъв огромен нос как ще се помръдне! Почнал принцът да гребе вода с шепа и да пие. Колкото повече пиял, толкова повече се смалявал носът му. Чак до вечерта пил той вода и най-сетне носът му станал такъв, какъвто бил по-рано.

И ето, тогава принцът намислил как да накаже прекрасната принцеса за измамата ѝ. Напълнил джобовете си с вълшебни ябълки и излязъл от гората. Почнал да обикаля къщите и да продава ябълките от скъпо по-скъпо, защото такива красиви ябълки никой никога не бил виждал. С получените пари си купил хубави нови дрехи и голяма кошница. Облякъл новите си дрехи и отишъл при ябълковото дърво. Набрал пълна кошница с вълшебни ябълки и се отправил към двореца на хубавицата. В новите си дрехи принцът бил неузнаваем и затова вървял без страх. Минал край двореца и видял на пътя няколко от царските слуги. Приближил се до тях и им предложил от своите ябълки. Купили си те ябълки, почнали да ядат и да ги хвалят.

Една от слугините казала на принцесата, че някакъв човек продава невиждано хубави и вкусни ябълки. Принцесата веднага изпратила да ѝ купят. Тя била много лакома и изяла няколко ябълки. А човекът, който продавал ябълките, изчезнал.

Ех, какъв шум се вдигнал в двореца малко след това.

Носовете на всички, които яли от тези ябълки, пораснали големи и преголеми. В двореца настанала такава теснотия, че нямало къде да се обърне човек!

А най-огромен от всички бил носът на прекрасната принцеса — тя изяла най-много ябълки! Дворецът етал от ридания, но никой не можел да стори нищо, всички чакали да видят какво ще стане понататък.

А в това време принцът сиромах се преоблякъл като лечител и отишъл при ручея, откъдето пил лековитата вода. Напълнил от нея няколко шишета. Но в едно шишце налял обикновена речна вода и се запътил към царския дворец. Там той обявил, че е прочут лечител и може да лекува от най-различни болести. Всички се зарадвали

безкрайно. Принцът се съгласил срещу богато възнаграждение да ги избави от страшните им носове. Раздал на всеки по едно шише вода от ручея и им казал да я изпият капка по капка. А на красавицата принцеса дал речната вода. Носовете на всички почнали да намаляват, само носът на принцесата си оставал все така огромен. От отчаяние принцесата място не можела да си намери и обещала да даде на лечителя всичко, каквото пожелае, само носът ѝ да стане отново такъв, какъвто бил по-рано.

— Това не е толкова просто — рекъл лечителят. — Изглежда, че много си се провинила, щом носът ти не намалява. Разкажи ми кому какво зло си сторила. Тогава може и да успея да ти помогна.

Принцесата му признала:

— Откраднах с хитрост от един беден принц вълшебния му пояс, вълшебната му кесия и вълшебния му рог, а него самия заповядах на воиниците да отведат и оставят в най-гъстата гора. Зная, че извърших голямо зло, но научи ме как да го поправя сега! Каквото ми кажеш, това ще направя!

— Дай ми — рекъл лечителят, — пояса, кесията и рога и аз ще ги върна на принца сиромах. Когато той си ги получи обратно, носът ти сигурно ще стане като преди.

Принцесата му казала къде са вълшебните неща.

— Вземи ги сам, защото аз не мога да помръдна с този огромен нос.

Когато приbral пояса, кесията и рога, принцът дал на принцесата да пие вода от ручея. Щом изпила първата гълтка, носът ѝ веднага почнал да намалява. Принцът продължил да ѝ дава на гълтки вода и огромният ѝ нос ставал все по-малък и по-малък. Когато носът станал само аршин и половина, принцът спрял да ѝ дава вода и хубавицата принцеса си останала страшилище с аршин и половина дълъг нос. Съдено ѝ било до края на живота си да остане такова чудовище. А принцът сиромах отново станал богат и щастлив. Намерил си бедна, хубава и честна девойка и се оженил за нея. Заживели те весело и честито и така си живеят и до ден-днешен.

ХИТРИЯТ СЕЛЯНИН

Имало едно време един хитър селянин. Веднъж той сеел край пътя пшеница, а оттам минавал царят на тази страна. Спрял се царят, заприказвал се със селянина и го попитал много ли доход му носи имотът. Селянинът отвърнал:

— Земята ми е малко, затова и доходът ми е малък. За цяла година едва изкарвам двеста рубли.

— А какво правиш с тези пари? — попитал царят.

— Петдесет рубли давам на царя, с петдесет рубли изплащам дълг, петдесет рубли давам назаем и петдесет рубли хвърлям на вятъра — отвърнал селянинът.

Царят не го разбрал. Тогава селянинът разтълкувал думите си:

— Петдесет рубли давам на царя, значи плащам данък за земята си. С петдесет рубли изплащам дълг, защото имам стар баща, който ме е отглеждал и сега съм длъжен да го храня. Петдесет рубли давам назаем, защото имам син, за когото се грижа. Като порасне, той ще ми се отплаща и ще ме гледа на стариини. Петдесет рубли хвърлям на вятъра — имам дъщеря, грижа се за нея и ѝ отделям по нещо за чеиза. Когато я омъжа, все едно че съм хвърлил тези пари на вятъра — нищо няма да получа в замяна.

Отговорът на селянина допаднал на царя. Той помислил малко и рекъл:

— Слушай какво, без мене не разказвай това на никого. Можеш да го кажеш само в мое присъствие. Послушаш ли ме, ще получиш награда, изтървеш ли се да го разкажеш някому, ще бъдеш наказан!

Селянинът дал дума, че без царя няма да разказва това никому. Царят продължил пътя си. След известно време той устроил пир и задал на гостите си следната гатанка:

— Един селянин получава от своя имот двеста рубли в годината. Петдесет рубли дава на царя, е петдесет рубли изплаща дълг, петдесет рубли дава назаем и петдесет рубли хвърля на вятъра. Отгатнете какво означава това!

Никой не можел да му отговори. Тогава царят рекъл:

— Давам ви три дни да си помислите.

Първият министър си казал на ума: „Сигурно царят е чул тази гатанка, когато обикаляше царството си. Трябва и аз да тръгна и да поразпитам тук-таме.“

И той тръгнал по същия път, по който минал царят. Скоро министърът видял селянина, който жънел пшеница край пътя, и го попитал:

— Минавал ли е скоро оттук царят?

— Минавал е. Дори разговарях с него.

— За какво разговаряхте?

— Царят ми заповядда да не казвам това в негово отсъствие.

— На ти тези пари, само ми кажи.

Селянинът взел една от монетите, погледнал я и видял на нея лика на царя. Тогава той разказал пред царския лик всичко на министъра и получил за това пет сребърни монети.

След три дни първият министър се явил пред царя и му казал отговора на гатанката. Разбрал царят, че същият този селянин му е помогнал, и веднага заповяддал да го доведат. Когато селянинът дошъл, царят му рекъл:

— Нали те предупредих да не разкриваш гатанката без мене, а ти си избъбрил всичко на моя министър.

— Министърът ми даде една сребърна монета. Видях върху нея лика на царя и каквото казах — пред него беше.

— Имаш право — съгласил се царят.

Зачудил се той на мъдростта на селянина и почнал да разговаря с него.

— Кажи ми, защо косите ти са побелели, а брадата ти е черна?

— Защото косите ми са двадесет години по-стари от брадата.

— Щом си толкова умен, кажи ми, високо ли е небето?

— Небето съвсем не е високо. Щом почукаш на земята, веднага се чува на небето. Ако не вярвате, ваше величество, качете се на небето; аз ще чукна оттук, а вие ще чуете.

— А сега ми кажи, дълбока ли е земята?

— Земята е много дълбока. Двадесет и пет години изминаха вече, откак изпратих дядо си в земята, а той още не се е върнал.

— Добре, сега можеш да си вървиш. Ще дойдеш пак, когато те повикам.

Не се минало много време и царят отново направил пир. Поканил той всички министри и много гости. Поканил и селянина. Турил го да седне от лявата си страна. Пил царят наздравица за госта, който седял от дясната му страна, ударил му една плесница и рекъл: „Правете така и вие, когато пиете наздравица за съседа си отляво!“ И всички започнали да правят така. Дошъл ред и на селянина да вдигне наздравица и да удари съседа си отляво — значи царя. Взели да се споглеждат хората наоколо — какво ли ще стори сега простият селянин? Защото удари ли царя по лицето — това означавало сигурна смърт. А селянинът почакал малко и рекъл:

— Позволете ми, светли господарю, и вие, високопоставени гости, най-напред да кажа нещо, а после ще пия на свой ред.

— Добре, говори — позволил му царят.

— Царю честити, почитаеми гости! Веднъж един човек плувал в морето върху останките от разбит кораб. Наблизил той брега, а там — страшни водовъртежи. Продължи ли да плава, непременно ще потъне, върне ли се обратно, пак ще се понесе по морето, но може би ще остане жив. Кажете ми сега вие какво трябва да направи горкият човек: да продължи ли пътя си към сигурната гибел край брега или да се върне обратно и тогава може би да остане жив?

Всички в един глас извикали:

— По-добре да се върне обратно и да остане жив.

— Тогава и аз ще се върна обратно — рекъл селянинът, вдигнал чашата си, пил наздравица и ударил съседа си отляво — първия министър.

— Виждам, че си умен човек — казал царят. — Върви си сега вкъщи. След две недели ще дойдеш още веднъж при мене.

Изминали две недели и селянинът отново се запътил при царя, но стражът, който стоял пред портите на двореца, не го пуснал да мине, а му рекъл:

— Ще те пусна вътре, само ако ми обещаеш половината от онова, което ще получиш от царя.

Селянинът разбрал колко му се иска на слугата да забогатее лесно и отговорил:

— Добре, ще ти дам всичко, което получа. Ти само се подпиши, че си съгласен да го приемеш и ме пусни вътре по-бързо.

Стражът се подписал и селянинът отишъл при царя. А царят му казал:

— Виждам, че в цялото ми царство няма по-умен човек от тебе. Искай от мене каквото щеш. Аз веднага ще изпълня желанието ти.

— Искам да получа двадесет и пет тояги на голо — отвърнал селянинът.

Царят се учудил, но се съгласил. Тогава селянинът рекъл:

— Само че тези тояги няма да бъдат за мене. Аз обещах да дам на твоя страж пред двореца всичко, което получа като подарък. Ето и подписа му, че е съгласен да го приеме.

Погледнал царят подписа и заповядал да извикат стража. Ударили му двадесет и пет тояги. После царят рекъл на селянина:

— Тъй като всичко, което ти подарих, получи моя страж, а ти остана с празни ръце, искай още нещо и аз ще изпълня желанието ти.

— Иска ми се да получа старо седло — отвърнал селянинът.

— Подарявам ги буен кон и ново седло — извикал царят.

— Стига ми и старото, царю честити — казал селянинът.

Царят написал грамота: „Подарявам старо седло на един-кого си“. А в царството му имало едно голямо имение, което се наричало „Старо седло“. Отишъл селянинът там и се обърнал към господаря на имението, един генерал, с думите:

— От днес нататък аз ставам собственик на това имение. Ето и царската грамота.

Генералът много се ядосал и без да знае каква е работата, отишъл да се оплаче на царя. Но царят казал:

— Аз съвсем бях забравил, че в царството ми има такова имение. Думата си обаче не мога да отменя — трябва да дам „Старо седло“ на най-умния човек в царството ми. Ако се покажеш по-умен от него, и теб ще възнаградя с имение.

Как мислите, успял ли е генералът да надмине по ум селянина?

СРЕБЪРНИЯТ КОН, ЗЛАТНИЯТ КОН И ЕЛМАЗЕНИЯТ КОН

Живял някога на света старец, който имал трима сина: двамата умни, а третия всички смятали за глупак. Веднъж старецът се разболял — стар бил вече. Когато разбрал, че скоро ще умре, повикал при себе си тримата си сина и им рекъл:

— Чеда мои, когато умра и ме погребете, идвайте първите три дни подред да бдите над гроба ми. Искам за последен път да направя за вас нещо хубаво.

Обещали синовете да изпълнят волята на баща си. Боледувал старецът още два дни и умрял.

Първата вечер след погребението Глупака попитал братята си:

— Кой ще отиде да бди тази нощ на гроба на баща ни?

— Като си глупав, върви и бди, аз няма да отида, много ми се спи — отвърнал най-големият брат и си легнал.

Глупака видял, че братята му не мислят да бдят над бащиния си гроб, отишъл сам на гробищата, седнал край гроба на баща си и зачакал. Чакал колкото чакал, изведнъж, към полунощ, баща му излязъл от гроба си и го попитал:

— Защо ти, най-малкият, си дошъл да бдиш? Нали първата нощ трябваше да дойде най-големият, втората нощ — средният и чак на третата нощ беше твой ред?

— Аз казах на най-големия си брат да дойде — отвърнал Глупака, — но той не искаше и затова аз, Глупака, дойдох.

— Много добре, синко, че не си ме забравил. Вземи тази сребърна свирка. Надуеш ли я, още същия миг ще се яви пред тебе сребърен кон и ще ти донесе сребротъкани дрехи. Щом конят и дрехите не са ти нужни вече, свирни със свирката откъм другия ѹ край и всичко ще изчезне.

На връщане Глупака надул сребърната свирка. И наистина, веднага пред него се появил сребърен кон със сребротъкани дрехи в уста. А щом надул свирката откъм другия ѹ край, всичко изчезнало.

Върнал се в къщи Глупака и легнал да спи, а на сутринта не казал нищо на братята си за бащиния подарък.

На следната вечер той попитал средния брат:

— Ще отидеш ли да бдиш на бащиния гроб?

— Че защо да ходя? — измърморил средният брат, — навън вали дъжд като из ведро. По-добре да полегна!

И като казал това, мушнал се в леглото. Какво да се прави? И тази нощ най-малкия брат трябвало да отиде и да бди над бащиния си гроб.

Чакал колкото чакал, ето че към полунощ баща му пак се появил и попитал:

— Ти защо идваш втори път, къде са братята ти?

— Казах на средния си брат да дойде той тази нощ, негов ред е.

Но той ми рече, че навън вали дъжд и е по-добре да си легне.

— Е, нищо, синко, а загдето ти не си ме забравил, вземи тази златна свирка. Свирнеш ли с нея, още същия миг пред теб ще се появи златен кон и ще ти донесе златнотъкани дрехи. А щом конят и дрехите не ти трябват вече, свирни със свирката откъм обратния ѹ край и всичко ще изчезне. А сега, синко, върви си вкъщи — рекъл старецът и отново станал невидим.

На връщане Глупака свирнал със свирката и наистина пред него веднага се появил златен кон със златнотъкани дрехи в уста. Надул свирката откъм другия ѹ край и златният кон изчезнал.

Върнал се Глупака в къщи и легнал да спи, а на сутринта дума не продумал за бащиния си подарък.

На третата вечер казал на по-големите си братя:

— Тази нощ вече трябва да отиде един от вас. Много съм изморен, две нощи не съм спал!

Но братята му хич и не искали да чуят.

— Тази нощ е точно твоят ред — казали те. — Отде-нагде ще ходим ние?

Какво да им речеш? Най-малкият брат трябвало да отиде и третата нощ. Зачакал той и в полунощ баща му пак се появил и се учудил:

— Наистина ли моите умни синове са забравили последната ми воля?

— Братята ми казаха, че тази нощ е точно мой ред — отвърнал Глупака. — Затова дойдох пак аз.

— Е, синко, загдето само ти единствен не си ме забравил, вземи тази елмазена свирка. Надуеш ли я, още същия миг ще се появи пред теб елмазен кон и ще ти донесе дрехи, обсипани с елмази. А щом конят и дрехите вече не ти трябват, свирни със свирката откъм другия ѹ край и всичко ще изчезне. И не идвай повече, синко, живей си спокойно и бъди щастлив!

Момъкът се прости с баща си и се върнал в къщи. На другия ден не казал нищо на братята си за подарените свирки.

Минало се време. Царят на тази страна, в която живеели братята, завел веднъж единствената си дъщеря навръх Стъклена планина и обявил:

— Ще дам дъщеря си за жена на оногова, който се изкачи с коня си навръх Стъклена планина и свали пръстена от пръста на принцесата. А освен това ще му отстъпя и цялото си царство.

Много принцове и царе се запътили към двореца и всички се опитали да изкачат с коне Стъклена планина, но никой не успял — пъзгали се назад.

Решили и умните братя да си опитат късмета. Ами ако успеят?! Глупака се замолил да дадат и на него някакво кон, та да се опита и той. Може пък и да успее да се изкачи на Стъклена планина и да снеме пръстена от пръста на принцесата. Умните братя почнали да му се подиграват:

— Ако ние, умните, не успеем да се изкачим на Стъклена планина, то ти ли, глупче, ще успееш?

Тъй че не му дали кон, а сами отишли още веднага и взели да хранят конете си. Глупака не им отвърнал нищо и си намерил някаква работа из къщи.

А по здрав, когато по-големите му братя заминали, той свирнал със сребърната свирка и в миг пред него се появил сребърният кон със сребротъканите дрехи. Момъкът бързо ги облякъл, метнал се на коня и препуснал към Стъклена планина. Гледали го хората по пътя, чудели се и не можели да се начудят на красотата му.

А Глупака не ги поглеждал дори, летял право към Стъклена планина. Но още преди да стигне и половината на планината, подковите на коня се изтъркали и той почнал да се хълзга надолу.

Разбрал момъкът, че няма да може да се изкачи на Стъклена планина, обърнал коня и полетял обратно. По пътя настигнал братята си, шибнал ги по гърба с камшика си и бързо ги отминал. В къщи съблякъл сребротъканите дрехи, надул свирката откъм другия ѹ край и конят, заедно с дрехите, изчезнал. После момъкът зачакал кога ще се върнат братята му.

Когато те пристигнали, Глупака ги попитал:

— Какво стана със Стъклена планина? Успяхте ли да се изкачите на нея? Ами кой беше конникът със сребротъканите дрехи, който ви шибна с камшика на минаване?

— Че как си могъл да видиш това? — зачудили се братята.

— Покатерих се ей на онази висока ела и оттам видях всичко — отговорил Глупака.

Не казали нито дума братята му, нахранили конете си, после взели трион и отрязали до корен високата ела.

На другия ден по-големите братя отново оседлали конете си, яхнали ги и тръгнали да опитат за втори път щастието си. Щом заминали, Глупака взел златната свирка, излязъл на двора и свирнал. Появил се златният кон със златнотъканите дрехи. Облякъл ги момъкът, метнал се на коня и полетял към Стъклена планина. Хората още отдалеч се чудели на красотата му. „Ако и този юнак не може да се изкачи на Стъклена планина — казвали те, — никой друг няма да може!“

А Глупака без да се спира, почнал да изкачва Стъклена планина. Изминал повече от половината път до върха, но подковите на коня пак се изтъркали и той се плъзнал надолу. Разбрал момъкът, че няма да може да се изкачи на планината, обърнал коня и препуснал назад. А когато настигнал братята си, шибнал както трябва и двамата с камшика си и двамата по гърбовете и бързо ги отминал. Вкъщи момъкът се преоблякъл, сложил златотъканите дрехи на гърба на коня, надул свирката откъм другия ѹ край и конят, заедно с дрехите, изчезнал.

Върнали се братята му, а Глупака засмян ги посрещнал:

— Нещо не ви върви, братчета, пак си изптихте, този път златният конник ви шибна по гърбовете. Видях ви от покрива на къщата!

Ядосали се братята и в гнева си запалили къщата. Додето се опомнят, къщата изгоряла до основи.

Братята пренощували в една купа сено и на сутринта за трети и последен път тръгнали да си опитат късмета — може пък третия път да успеят да се изкачат на върха на Стъклена планина. Щом заминали, Глупака взел елмазената си свирка, излязъл на двора и свирнал. Мигновено се появил пред него елмазеният кон, е обсипаните с елмази дрехи. Момъкът се облякъл, метнал се на коня и полетял към Стъклена планина. Бил още далеч от планината, но никой вече не можел да гледа към него — така блестели и заслепявали очите елмазеният конник и неговият кон.

Стигнал Глупака до Стъклена планина, закатерил се нагоре и парчетата стъкло се разхвърчали на всички страни. Остри били елмазените подкови на коня и Глупака се изкачил навръх планината. Прекрасната принцеса сама му подала пръстена си и определила деня на сватбата им. Обърнал назад коня си момъкът, грабнал на ръце принцесата и я отнесъл в царския дворец. А после препуснал към къщи. Когато настигнал братята си, шибнал ги по гърба с елмазения си камшик и отлетял като вихър.

Върнали се вкъщи братята му, а Глупака ги посрещнал с думите:

— От покрива на обора видях как елмазеният конник ви погъделичка с камшика си по гърба.

От злоба братята му подпалили и обора.

А в царския дворец всички се готвели вече за сватбата. На третия ден сутринта Глупака станал още в ранни зори, измил се, взел елмазената свирка, излязъл на двора и свирнал. Появил се елмазеният кон. Облякъл момъкът обсипаните с елмази дрехи, метнал се на коня и полетял към царския дворец при годеницата си.

След сватбата умните братя се научили, че глупавият им брат се оженил за принцесата и веднага побързали да отидат при него и да го помолят да им прости всички предишни обиди. Момъкът им прости и дал на най-големия си брат сребърната свирка, на средния — златната свирка, а за себе си оставил елмазената. Яхнали братята му конете си и тръгнали по белия свят да си търсят щастието. А Глупака останал да управлява царството. И живели дълги години с принцесата сговорно и щастливо.

БОЖИЯТ ГОТВАЧ

Един селянин се връщал от пазара. Купил си той оттам черпак — да бърка ярмата на свинете. Вървял, вървял, ама все към слънцето поглеждал и все се забързвал. Като видял, че господарското имение е наблизо, тръгнал още по-бързо, за да мине край него незабелязано, защото току-виж господарят го забелязал и го накарал да му работи ангария.

Но не е лесно за сиромах човек да се скрие от господарските очи.

Тъкмо минавал той покрай цветната градина на господаря и не щеш ли — насреща му господарката! Селянинът решил да изхитрува: почнал да се разхожда сред цветята и често-често да поглежда към небето. Приближила се господарката и го попитала:

— Какво гледаш все нагоре? И за какво ти е тази голяма лъжица?

А селянинът знаел, че синът на господаря му е умрял наскоро и отвърнал:

— Аз съм божи готвач, бързам да не закъснея за небето и да сготвя обед за Господа.

— Значи ти си дошъл от небето? Ами не знаеш ли как поминува там моето синче? — почнала да го разпитва господарката.

— Много лошо — отвърнал божият готвач. — Окъсал се е, няма с какво да си направи нови дрехи. А свети Петър не позволява да продават на небето игли, тъй че няма е какво и да се закърпи. Той прислужва в канцеларията на Бога. Когато Бог играе на карти, твоето синче седи в ъгъла и само поглежда другите — няма пари да играе.

— Ами дават ли му да яде?

— Какво ти ядене! Кой ще му даде? На небето всеки трябва да си носи.

— А ти ще се съгласиш ли да му занесеш каквото му трябва?

— Защо пък не? Мога да му занеса.

Господарката помолила божия готвач да почака малко и отишла вкъщи да вземе пари, игли и дрехи. Взела сто рубли, новия костюм на мъжа си, дузина игли, двадесет-тридесет геврека, вързала всичко това

в един вързоп и го дала на божия готвач. Той метнал вързопа на рамо, сложил парите в джоба си и продължил своя път.

Щом божият готвач си отишъл, пристигнал господарят. Жена му радостно се спуснala да го посрещне и му разказала всичко. Господарят рекъл:

— Ама че си глупачка! Нищо няма да занесе той на сина ни. Измамник е бил. Трябва да го настигнем. Отдавна ли си отиде?

Господарката се уплашила.

— Не, преди малко.

Оседнал господарят Сивчо и препуснал след измамника. Божият готвач усетил, че го гонят, скрил вързопа в храстите, покатерил се на покрива на една близка къщичка и се заловил да смъква от него сламата. Било тъкмо по обед и всички хора си били вкъщи, та никой не го забелязал.

Приближил се господарят и попитал:

— Не си ли виждал да минава оттук божият готвач?

— Видях го. Отиде оттатък гората, в планината. Пътят за небето оттам е по-къс. Само че ти няма да можеш да го настигнеш, пътят е труден и много лъкатуши. Да бях тръгнал аз, щях да го настигна. А ти дори и да го настигнеш, няма да го познаеш.

— Тогава тръгвай, добри човече — помолил го господарят.

— Но аз трябва до довечера да разваля покрива, нали виждаш, че не мога — взел да се дърпа селянинът.

— Аз ще го разваля вместо тебе, а ти настигни измамника! — продължил да се моли господарят.

— Е, добре, щом е така — съгласил се селянинът, слязъл от покрива и се метнал на Сивчо.

Отбил се той в храстите, взел вързопа и препуснал право към дома си.

Като се наобядвали, селяните излезли от къщи и що да видят — никакъв човек разваля покрива.

— Кой ти каза да разваляш покрива? — попитали те.

— Тук работеше един човек, но той отиде да настигне измамника, та аз го замествам — отвърнал господарят.

Селяните смъкнали господаря от покрива, набили го здравата и го пуснали да си върви.

Върнал се господарят вкъщи, а жена му го попитала:

— Е, какво стана, улови ли измамника?

— Улових го — отвърнал мъжът ѝ. — Само че той наистина е божи готвач. Каза, че нашият син трудно ходи пешком по небето и затова аз му дадох и Сивчо.

— Добре си направил, нека го язди! — решила и господарката.

ЛЕТЯЩАТА ЛОДКА

В едно имение живял човек, който имал трима сина: двамата умни, а третия всички смятали за глупав. Дошъл си веднъж господарят и казал на синовете си:

— Направете ми лодка, която да може да лети във въздуха. Който измайстори за един ден такава лодка, ще получи сто жълтици, а на този, който не успее, ще заповядам да изрежат от кожата на гърба му три ремъка.

Запътил се най-напред към гората да прави лодката най-големият син. Вървял, вървял, срещнал един белокос старец.

— Вземи ме със себе си — помолил го старецът. — Нищо няма да ми платиш, искам само да ме нахраниш!

Момъкът нямал много хляб и взел, че прогонил стареца.

— Я не ми се мотай в краката! — казал му той. — Бързам!

Почнал да майстори лодката. Работил, работил, но нищо не излизало. Мръкнало се, а лодката още не била готова, върнал се в имението най-големият син и отишъл при господаря.

— Е, какво, направи ли лодката? — попитал той.

— Не успях — отвърнал най-големият син, цял разтреперан от страх.

Господарят заповядал да го накажат. После го пуснал да си върви.

На другия ден вторият умен син тръгнал към гората да майстори ловката. Той също си взел малко хляб: годината не била плодородна и нямали достатъчно жито. По пътя, точно на същото място, и той срещнал стареца.

— Вземи ме със себе си! — помолил го старецът. — Ще ти помогна в работата, ти нищо няма да ми платиш, искам само да ме нахраниш.

„Какво ли може да ми помогне това старче? Само дето ще ми пречи, а ще трябва и да го нахраня“ — помислил си момъкът и рекъл: „Я не ми се мотай в краката!“

Оставил стареца на пътя и продължил по-нататък. Стигнал в гората и се хванал на работа. Мръкнало се, а лодката все още не била готова. Не можела дори във водата да плава, камо ли да лети! Върнал се синът в имението. Господарят го попитал:

— Е, какво, готова ли е лодката?

— Не още, не успях да я направя — отвърнал средният син.

Господарят заповядал и него да накажат, а после го изпратил да си върви.

На третия ден трябвало да опита и глупавия брат. По-големите почнали да му се подиграват: по-добре веднага да отиде при господаря, за да го накаже. Щом те не можели да направят лодката, не си струва той, глупака, дори да се опитва! Дострашало го малко момъка, но все пак тръгнал. Вървял, вървял, и пак на същото място срещнал стареца.

— Вземи ме със себе си! — помолил го старецът. — За помощта нищо няма да ми плащащ, искам само да ме нахраниш!

Момъкът имал съвсем малко хляб. По-големите му братя казали на баща си да не му дава хляб за из път: и без това няма да направи нищо, защо само да хаби напразно хляба? Но на глупака му дожаляло за стареца и го взел със себе си.

— Добре тогава, да вървим!

Стигнали те в гората и се заловили и двамата да правят лодката. Поработили малко и старецът казал:

— Я хайде да си починем и да хапнем малко хлебец! Послушал го момъкът, седнали и изяли всичкия хляб.

Старецът гълтал така лакомо, че за момъка останали само трохите. Но той не казал нищо. „Нека дядото утоли глада си“ — помисли той.

Щом се нахранили, старецът рекъл:

— Аз живея тук наблизо. Хайде да отидем у дома и да си подремнем малко. Трудно е да се работи в такъв пек.

Глупака се страхувал, че няма да сварят да направят лодката, но пък съжалел стареца, който през цялото време работил на слънце и съвсем капнал от умора.

„Когато сме двама, работата спори повече. Защо да не си починем?“ — помислил си момъкът.

Отишли у стареца и си легнали. Старецът заспал веднага и дори захъркал, а Глупака сън не го хващало, все за лодката мислел. След малко заспал и той. Събудил се, гледа — слънцето вече клони към залез. Разбързал се да отиде при лодката, но видял, че старецът още спи. Не посмял да го тревожи, решил да почака, докато се събуди.

Чакал, чакал, а старецът все продължавал да спи. „Лодката и без това няма да бъде готова, защо да го будя, нека се наспи!“ — помислил си момъкът.

Късно вечерта старецът най-сетне се събудил.

— Малко сме се поуспали — казал той, — но нищо, като се разбързаме, пак ще си довършим лодката.

Глупака си рекъл на ума, че няма да успеят да довършат лодката, но не искал да огорчава стареца и тръгнал след него към мястото, където оставили лодката. Когато стигнали, що да видят — лодката била вече съвсем готова! Стои вързана за един дъб и просто трепти, ще литне. Зарадвал се Глупака и се запътил веднага към господаря си, но старецът го спрял, като казал:

— Не давай на господаря си лодката, докато той не ти плати обещаните сто жълтици.

Момъкът така и направил. Господарят му наброил сто жълтици, седнал в лодката и отлетял, та се не видял. А Глупака спечелил така сто жълтици!

КАК ГЛУПАВИЯТ СИН ХОДИЛ В РИГА

Един селянин имал трима сина: двамата умни, а третия смятали за глупак.

Умните синове селянинът пратил да учат грънчарски занаят. А Глупака оставил в къщи — нека си лежи край печката.

Когато бащата умрял, по-големите братя-грънчари взели в свои ръце бащиния си имот, а Глупака отстранили от всяка работа. Ами нали той от нищо не разбира!

„Е, щом не разбирам, не разбирам“ — рекъл си Глупака и не се захванал да спори с тях.

А умните братя запретнали ръкави: садили и жънали лен, правили и пекли гърнета — от никаква работа не се отказвали, само добра печалба да изкарат. И се уговорили помежду си да не дават на Глупака нито стотинка. Той можел да работи и без пари, само за едната храна.

Направили братята много гърнета, накичили с тях целия плет. Дошло време да ги откарат в Рига. Наредили гърнетата в каруцата и изпратили по-малкия брат на пазара.

— Продай гърнетата, но гледай да донесеш в къщи всичките пари. Колкото повече пари донесеш, толкова по-добре.

Глупака се опитал да спори:

— Как така ще донеса всичките пари? Та нали и аз трябва да похарча нещо?

— Който неумее да печели за храната си, той не бива и да харчи нищо — отвърнали му братята. — Да не си пипнал нашите пари!

— Добре — казал Глупака, — няма да пипна парите ви. Няма и да ги погледна!

И заминал.

На пазара в Рига дошли при него купувачи.

— Колко искаш за гърнетата?

— Какво мога да искам? Заповядано ми е да не пипам пари. А аз не ща и дори да ги погледна. Вземайте гърнетата даром!

— Ех ти, празна главо!

Като чули, че гърнетата се дават бесплатно, купувачите се втурнали да ги разграбват. Просто му ги издърпвали от ръцете. Още не се било мръкнало, когато каруцата се изпразнила. И Глупака се отправил към къщи, като си подсвиркал.

Братята му го посрещнали, преди още да приближи пътната врата.

— Глупчо, къде са парите?

— Къде са парите ли? В Рига.

— Къде си дянал гърнетата, щом парите са в Рига?

— И гърнетата са в Рига. Там ги купуват по цели каруци, надпреварват се кой да ги вземе. А пари не дават, докато не закараме всичките гърнета.

Като чули братята, че хората в Рига се надпреварват да купуват гърнетата, не попитали нищо повече. Взели да товарят каруцата с гърнетата и отново изпратили Глупака в града. Докато той откара една каруца, другата вече е готова. И Глупака ходи ли, ходи в Рига е гърнетата. Какво му влиза в работата? Братята му заповядват — и той кара гърнетата.

Така Глупака возил гърнета през цялото лято и цялата есен. Настъпила вече зима, паднал сняг. Глупака заминал с последните грънци.

„Ех, че беля — мислел си той, — днес трябва да донеса парите за всички гърнета. Не ги ли донеса, братята ми жив няма да ме оставят. А още ми се живее на белия свят!“

Тръгнал той от Рига обратно за дома — ни гърнета, ни пари носи.

Изведнъж — знае ли някой откъде ще му дойде щастието — чул шум в храсталаците. Приближил се, гледа: разбойници, крадци или кой знае какви — можеш ли разбра всички хора по пътя! — крият нещо в пряспата.

Глупака си помислил:

„Какво ще се залавям с такива? Нека крият. А като свършат, ще отида да видя.“

Разбойниците заровили нещо в снега и се отдалечили. А Глупака разровил пряспата и що да види — там било скрито сандъче, пълно

със сребърни пари! Какво можел да стори? Натоварил сандъчето в шейната и продължил пътя си.

Пристигнал Глупака вкъщи и напълнил калпаците на братята си със сребро. Останалите пари заключил в сандъчето, хвърлил край печката сламеника си и си легнал да спи, както си спял и преди.

Когато видели колко много пари им донесъл Глупака, умните братя се почувствували виновни пред него. И веднага му разрешили нещо, на което по-рано никога нямало да се съгласят — да се ожени.

Е, щом трябва да се ожени, ще се ожени. Няма да вземе да се кара с братята си, я!

И почнали по-големите му братя да се стягат за сватба. Пекат, варят, пир подготвят. А че няма годеница, не щат и да знаят. Пък и кога ще търсят годеница? Трябвало да отидат и в Цесис за масло. Току-виж случи се да намерим по пътя някое просто момиче за този Глупчо — мислели те.

Братята заминали. А Глупака отишъл да пали банята и да вари пиво. Палил, палил банята и станало толкова горещо, че пивото кипнало, изхвърлило тапата чак до тавана и се разляло по целия под. А без пиво каква ти сватба! Цялата работа пропаднала.

Но на следващата есен направили сватбата. Глупака си намерил сам годеница и сам вдигнал голяма сватба. И заживял след това толкова разумно, че дори умните му братя идвали при него за съвет.

Ето какво става, когато някой смята другия за по-глупав от себе си!

ДОБРОТО СЪРЦЕ НА СИРАЧЕТО

В старо време живяла една вдовица — зла магьосница. Тя имала две дъщери — едната родна, другата заварена, сираче. Родната ѝ дъщеря била грозна като майка си — с дълъг, крив нос, повиснали уши, дебели устни и бузи, покрити с брадавици. Завареницата била хубавица — с бяло, румено лице и със стройна като езерна тръстика снага. Разбира се никой не поглеждал дъщерята на магьосницата, но много момци идвали да искат за жена хубавото сираче. Сърцето на мащехата се пукало от завист и тя решила да погуби заварената си дъщеря.

Веднъж магьосницата изгасила вкъщи огъня и изпратила сирачето за огън в замъка на свирепия Песоглавец.

Магьосницата била уверена, че Песоглавец ще разкъса на парчета завареницата.

Послушната девойка бързо се затичала към замъка.

По пътя си тя срещнала една крава, която се връщала от паща с напрацяло от мляко виме. Кравата се помолила:

— Девойко, издой ме! С пълно виме едва-едва се движа.

Сирачето веднага издоило кравата, колкото се може по-добре.

— Сполай ти, девойко! — казала кравата.

След това сирачето срещнало една бяла овца с дълго и спъстено руно. Овцата се помолила:

— Девойко, остржи ме! С такова гъсто руно едва-едва се тътря в жегата.

Сирачето веднага остригано овцата, колкото се може по-добре.

— Сполай ти, девойко! — казала овцата.

Малко по-нататък сирачето видяло един спънат кон. Конят се помолил:

— Девойко, развържи ми краката!

Сирачето веднага развързalo въжето. После продължило пътя си.

Замъкът на Песоглавец бил голям, разкошен, но стоял на кокоши крака. Сирачето влязло вътре, поздравило стопанина и си

поискало огън.

— Ще ти дам огън, но не веднага — рекъл Песоглавец. — Вземи първо тези звънчета, подрънкай с тях и танцувай, докато се наспя.

И подал на сирачето две медни звънчета, нанизани на ширитче. А той самият отишъл в друга стая и почнал да мисли как по-лесно да погуби девойката.

Щом Песоглавец излязъл, от една дупка на пода изскочила мишка и казала:

— Мила девойко, дай ми звънчетата, аз ще потанцува вместо тебе. А ти бягай по-скоро оттук, направо през поля и гори, иначе Песоглавец ще те разкъса на парчета. Иди в кухнята и вземи оттам огън. На един сандък там има две кесии: едната голяма, другата — по-малка. И двете са пълни със злато и безценни камъни. Ти вземи малката кесия, голямата ще ти тежи много.

Сирачето дало на мишката звънчетата, отишло в кухнята, взело огън, грабнало малката кесия и бързо се затичало — през поля и гори, право към къщи.

През това време Песоглавец се върнал в стаята и видял, че със звънчетата подрънква не девойката, а мишката. Ядосал се той, посегнал да сграбчи мишката в големите си железни нокти. Но тя бързо се мушнала в дупката си на пода и Песоглавец само драснал с нокти по стената.

Почнал Песоглавец да търси девойката из всички стаи и килери. Но от нея нямало и следа. Тогава излязъл от замъка и се спуснал да гони избягалата.

Бързал той с всяка сила, но не можел да настигне девойката, защото тичал не направо през поля и гори, а заобикалял по пътя.

Не след много Песоглавец срещнал коня и го попитал не е ли виждал девойката. Конят мислил дълго. След това отговорил, че наистина е видял една девойка: тя тичала към замъка, който стои на кокоши крака, но не се върнала обратно.

Песоглавец отново полетял назад, претърсил още веднъж стаите, всички ъгли и кътчета в замъка. Девойката я нямало никъде. Тогава той ядосано изкрештял, изръмжал и пак изтичал по пътя. Облак прах се носел по следите му!

След като изминал повече от половината път, Песоглавеца срещнал кравата и я попитал не е ли виждала девойката. Кравата мислила дълго. После отговорила, че видяла една девойка: тя току-що изтичала към замъка, който стои на кокоши крака.

Песоглавеца полетял обратно към своя замък. Претърсил още веднъж стаите, надникнал по всички ъгли и кътчета, под масите и пейките... Но никъде не намерил девойката.

От толкова бягане и търсене Песоглавеца страшно се изморил. Наканил се да си почине, но си спомнил за кесиите със злато и безценни камъни. Отишъл в кухнята, гледа — малката кесия липсва. Разbral, че я е взела девойката.

А в това време сирачето се върнало в къщи. Дало на мащехата си огъня, показало й кесията със златото и безценните камъни.

Като всяка магьосница мащехата била много алчна и пожелала нейната родна дъщеря да спечели още по-голямо богатство от завареницата й. Затова загасила в къщи огъня в огнището и пратила дъщеря си за огън в замъка на Песоглавеца.

Дъщеря й се затичала към замъка. По пътя си срещнала кравата с пълното виме. Кравата я помолила:

— Девойко, издой ме!

Но девойката я отминала, без да я погледне дори.

— Само това ми оставаше! Нямам време да доя крави!

Малко по-нататък срещнала рунтавата овца, която я помолила:

— Девойко, оstriжи ме!

— Махай се оттук! Нямам време да се занимавам с глупости!

Още по-нататък видяла спънатия кон. Конят я помолил:

— Девойко, отвържи ме!

Но девойката го отминала тичешком и само измърморила:

— Махай се от пътя ми! Нямам време да се занимавам с тебе!

Девойката влязла в замъка и без дори да поздрави Песоглавеца, веднага поискала огън. Песоглавеца със смях отговорил:

— Аз ще ти дам огън. Но най-напред вземи тези звънчета — подрънкай с тях и потанцувај, докато ти намеря огън! — И отишъл в друга стая да помисли как да я погуби.

Мишката пак излязла от една дупка на пода и казала:

— Мила девойко, дай ми звънчетата, аз ще потанцуваам вместо тебе, а ти бягай далеч оттук, колкото сили имаш! Иначе господарят на

замъка ще те разкъса на парченца. Иди в кухнята и си вземи огън. Там на един сандък има две кесии: едната голяма, другата по-малка. Вземи по-малката, защото другата е много тежка.

Девойката хвърлила на мишката звънчетата, втурнала се към кухнята, дори не погледнала огъня, грабнала голямата кесия и полетяла към къщи. В това време Песоглавецът влязъл в стаята и пак видял мишката, която подрънквала със звънчетата. Този път той излязъл по-ловък. Спуснал се към мишката, стиснал я в железните си нокти и я разкъсал. Веднага хукнал да гони избягалата девойка.

Срецнал по пътя си коня и го попитал не е ливиждал девойката. Конят веднага отговорил:

— Да, тя току-що мина оттук.

Полетял Песоглавецът с всичка сила. Срецнал след това овцата и я попитал не е ливиждал девойката. Овцата веднага отговорила:

— Тичай по-бързо, ще я настигнеш!

Сега Песоглавецът летял като вихър. Не след много срецнал кравата и я попитал дали не евиждала девойката.

— Ами че ето я тук, зад храстите — отвърнала кравата.

А дъщерята на магьосницата страшно се измъчила с голямата тежка кесия, но не поискала да я хвърли.

Песоглавецът се зарадвал, нахвърлил се върху девойката и я разкъсал.

Привечер старата магьосница излязла да посрещне дъщеря си. Чакала я, чакала я до среднощ, но тъй и не я дочакала.

А скромното и хубаво сираче хвалели и славели всички хора. Мълвата за нея стигнала и до младия цар и той я поискал за жена. Вдигнали разкошна сватба.

Поканиха и мене на сватбения пир. Пригответих се да отида, както му е реда: купих два захарни коня и каручка от медени курабийки, поръчах на шивача да ми ушие палто и панталони от шарена хартия, сложих на главата си калпак от масло, обух модерни обувки от палачинки и тръгнах към царския замък.

По пътя пекна слънце — разтопи масления ми калпак. Реших да си направя нов и спрях в една кръчма. Докато бях в кръчмата, дотичаха отнякъде хлапетата и ми изядоха захарните коне и каручката от курабийки. Тръгнах по-нататък пеш и гологлав. По пътя обувките ми от палачинки се скъсаха. После заваля силен дъжд и книжните ми

дрехи се разкапаха. Ами сега? Къде да се дяна гол и бос? А дъждът вали ли, вали! За щастие видях край пътя едно сухо дърво, а в него — хралупа. Вмъкнах се вътре и взех, че заспах. Излезе, че не съм се вмъкнал в хралупа, а в дулото на оръдие. Войници бяха дошли на учение и стреляха с оръдията така, че всичко наоколо ехтеше. Гръмнаха и с оръдието, в което бях заспал. И ето как аз попаднах отново тук, в родния си край.

ЖАБА-ПОМОЩНИЦА

Един баща имал трима сина: двамата умни, а третият глупав. Бащата ги пращал често в гората за съчки — на умните давал кон, а глупавият трябвало да носи съчките на гръб.

Вървели веднъж умните синове с натоварения кон и какво да видят: край пътя лежи една жаба и охка. Моли да я пренесат през рова. Но умните синове не само не я пренесли, ами отгоре на това я наложили с камшик, горкичката. След тях вървял глупавият им брат с вързоп съчки на гърба. Той послушал молбата на жабата. От благодарност тя му обещала да му помога във всичко. А за да не носи вече съчките на гръб, подарила му един бял кон.

Веднъж глупавият син минавал с товар съчки край царския дворец. Видяла го по-малката дъщеря на царя и почнала да му се подиграва:

— Гледай ти какво чудо! Глупака се сдобил с бял кон!

Оскърбил се дълбоко момъкът от тези й думи. И взел, че казал:

— Ах, дявол да те вземе! И ти ли ме смяташ за глупак!

Не щеш ли, извила се изведнъж вихрушка, грабнала принцесата и я отнесла. Почнал царят да пита и разпитва кой е отвлякъл принцесата. Взел вълшебната си пушка и заповядал на всички да минават край него: щом минел виновният, пушката сама щяла да гръмне. Така и станало. Щом Глупака минал покрай царя, пушката изгърмяла. Царят заповяддал да хвърлят момъка в езеро.

Спомнил си той тогава за жабата и се примолил:

— Жабке, мила жабке, помогни ми да изляза на брега!

Измъкнала жабата Глупака на брега и го попитала:

— Желаеш ли още нещо?

— Искам да отида при принцесата, която проклех!

И още в същия миг той се намерил пред нея. Принцесата седяла в една гъста гора и горчиво плачела. Жабата пак попитала глупавия син:

— Желаеш ли още нещо?

— Избави принцесата от магията и пренеси двама ни на брега на онова езеро, където ме бяха хвърлили. И на брега на езерото да бъде построен дворец, в който да живеем.

Жабата направила всичко това и скочила във водата.

Видял царят двореца, чул, че в него живее Глупака с по-малката му дъщеря, и се разгневил много. Той изпратил веднага войска да разрушат двореца и да върне вкъщи принцесата. Но жабата превърнала всички царски войници в буци пръст. Тръгнала тогава царицата за дъщеря си, но жабата я превърнала в кон. Най-после самият цар потеглил за дъщеря си. Само че решил да не я връща насила, а мирно да уреди всичко.

— Защо превърнахте войниците ми в буци пръст? Защо царицата се превърна в кон? — попитал той момъка.

— Защото искахте да върнете насила принцесата.

— Е, а могат ли буците пръст и конят отново да се превърнат в хора?

— Могат, ако ми дадеш по-малката си дъщеря за жена.

Царят обещал да стори това. Още в същия миг буците пръст отново се превърнали във войници и конят — в царица. А момъкът вдигнал голяма сватба и се оженил за принцесата.

УМНИЯТ СИН

Живял някога един селянин и той имал един-единствен син. Изпращал селянинът сина си в разни училища да се учи на ум и разум. Веднъж на покрива на къщата им заграчил гарван. Бащата попитал сина си:

— Какво грачи гарванът? Нали си учи разни науки, трябва да знаеш!

— Откъде да зная? — отвърнал синът. — Аз не съм учили в гарвановото училище!

Тогава бащата изпратил сина си за една година в гарвановото училище. В края на годината един гарван долетял в къщи и казал на бащата:

— Аз съм твой син от гарвановото училище, утре ти трябва да дойдеш да ме прибереш. Там има много ученици, превърнати всички в гарвани. Ще ме познаеш ли сред ятото гарвани? Ако не ме познаеш, ще трябва да остана там. Запомни как да ме различиш. Ние всички трябва да кацнем на една дълга върлина. Първият път аз ще бъда третият от този край, вторият път — петият, а третият път около едното ми око ще прелети мушица.

Щом казал това, гарванът отлетял. На другия ден бащата отишъл в гарвановото училище. Гарваните вече били накацали на върлината. Бащата трябвало да познае кой подред е неговият син.

— Третият! — посочил той.

— Вярно, позна!

След това гарваните се разхвърчали, размесили се и отново накацали на върлината. Бащата трябвало пак да познае кой е неговият син.

— Петият! — посочил той.

— Вярно, позна!

Гарваните отново се размесили и бащата пак трябвало да познае сина си. По едно време гледа — мушица прелетяла край окото на единния гарван.

— Този е! — казал бащата.

Гарванът се превърнал в момък — неговият син — и двамата тръгнали с кораб към къщи.

Когато плавали по морето, на върха на една мачта заграчил гарван.

— Ти си учили в гарвановото училище. Кажи ми какво грачи този гарван? — попитал бащата.

— Ах, татко, ако ти кажа какво грачи гарванът, ти ще ме хвърлиш в морето. Не мога да ти го кажа!

Ядосал се бащата на този отговор и разгневен, хвърлил момчето в морето. Излязло така, че и да каже, и да не каже, краят бил един и същ.

Но синът не се удавил, превърнал се в риба, доплуval до другия бряг и отново се превърнал в човек. Срещнал на брега един старец и заживял в неговата къща. Живял там колкото живял и веднъж казал на стареца:

— Утре ще се превърна в пойна птичка. Отнеси ме в града и ме продай. Само че помни: клетката не продавай!

На другия ден старецът отнесъл птичката в града. Видяла го царската дъщеря. Чула тя как хубаво пее птичката и я купила скъпо и прескъпо. Но клетката старецът не продал. Взела царската дъщеря птичката и тръгнала да купува нова клетка. Докато приказвала с продавача, птичката изхвъркнала от ръцете ѝ и долетяла вкъщи при стареца.

Не след много време момъкът пак казал на стареца:

— Утре ще се превърна в бик. Откарай ме в града и ме продай. Само че въжето не продавай!

Старецът го послушал: продал бика без въжето. Взел купувачът да търси ново въже, а бикът през това време избягал и се върнал вкъщи.

Скоро момъкът пак казал на стареца:

— Утре ще се превърна в кои. Закарай ме в града и ме продай. Само помни: златната юзда не продавай!

Старецът закарал коня в града. Но там се полакомил и продал коня заедно със златната юзда. А коня го купил магьосникът, който учел гарваните да правят разни чудеса. Завел магьосникът вкъщи коня, вкарал го в конюшнята и заповядал на коня да го храни малко.

За щастие конярят не послушал магьосника и хранел коня до насита, а после го пуснал на свобода. Конят полетял, магьосникът — след него. Бягали, бягали, стигнали до брега на морето. Там конят се превърнал в риба, магьосникът — също и те заплували през морето.

На другия бряг имало царски дворец, а пред двореца белели платно трите царски дъщери. Изскочила първата риба на брега пред принцесите и се превърнала в елмазен пръстен. Най-малката принцеса веднага забелязала пръстена, сложила го на пръста си и изтичала в къщи. В стаята ѝ пръстенът се превърнал в момък. Той разказал на девойката всичко, каквото се случило и каквото имало още да се случва. Казал ѝ, че вечерта в двореца ще дойдат музиканти и заедно с тях — магьосникът. За свирнята си той ще поиска елмазения пръстен. Тя обаче не бива да му го дава.

Както казал момъкът, така и станало. Дошли вечерта в двореца изкусни музиканти и засвирила така хубаво, че да им се ненаслушаш. Когато сирели да свирят, царят ги попитал как да им се отплати.

— Не ни трябва нищо друго, дай ни само елмазения пръстен, който носи на ръката си най-малката ти дъщеря.

— Добре, вземете го! — съгласил се царят.

Но девойката за нищо на света не давала пръстена. И музикантите си отишли с празни ръце.

После пръстенът отново се превърнал в момък и казал на принцесата:

— Утре музикантите ще дойдат пак и отново ще поискат за свиренето си елмазеният пръстен. Ако не можеш никак да се отървеш от тях, хвърли пръстена под стола!

Така и станало. На другия ден музикантите дошли и засвирили още по-хубаво от предишната вечер. След това пак поискали за награда пръстена. Но принцесата не го давала. Като не сполучили с добро, опитали се насила да ѝ го вземат. Тогава принцесата извадила пръстена от пръста си и го хвърлила под стола си. В същия миг музикантите се превърнали в гарвани и се спуснали след пръстена. А пръстенът се превърнал в ястреб и помежду им пламнал лют бой. Ястребът надделял и прогонил гарваните.

После ястребът се превърнал пак в момък хубавец, който се оженил за най-малката царска дъщеря. Царят му отстъпил царството си и младите заживели честити и доволни.

ЧУДО-ПТИЦА

Живял някога в едно царство цар, който имал трима сина. Чули веднъж царските синове, че през девет земи в десета тамошният цар имал птица, която изпълнявала всичко, що й заповядаш. Клетката на тази птица се намирала в градината и била заключена на една липа с три върха. Всяка вечер птицата долитала да нощува в своята златна клетка. И което било най-важното — на един от ноктите на левия ѝ крак имало чудодейно пръстенче. Птицата изпълнявала всички желания на този, който свали това пръстенче. Мнозина се опитвали да снемат пръстенчето, но все напразно.

Решили да опитат щастието си и царските синове. Най-големият брат заповядал да му оседляят коня и се приготвил за път. По-малките братя също оседлали конете си и тръгнали да изпратят до моста по-големия си брат. Когато стигнали до моста, най-големият брат скочил от своя кон, направил с меча си три резки на моста и поръчал на братята си да идват всеки ден и да поглеждат резките. Ако резките са бели, никакво зло не го заплашва, но почервенеят ли, нека побързат да му се притекат на помощ.

На деветия ден най-големият брат пристигнал в далечното царство, отишъл право в двореца и казал, че е дошъл за птицата. Чул това царят, поклатил замислено глава и рекъл:

— Ех, синко, как ще се справиш ты с тази птица? Ами че тя е чудо-птица! Безброй юнаци са идвали тук, безброй още ще идват, но все напразно.

Царският син отговорил:

— Да става каквото ще, но аз ще се опитам!

На залез-слънце отишъл в градината, огледал се наоколо и се зачудил къде е липата с трите върха. Търсил я тук, търсил я там — няма я. Надзърнал най-сетне в гъстата брезова горичка — може пък и там да е! Промъкнал се през храстите, излязъл на една поляна и видял липата с трите върха, а на нея — златната клетка. Поляната била покрита с висока и гъста трева. Наоколо царяла тишина, защото

птицата още не била долетяла. Скрил се царският син в гъстата трева и зачакал. Не минало много време и градината изведнъж се изпълнила с чуруликане, сякаш хиляди птички запели! В същото време долетяла и чудо-птицата. Кацнала тя на златната си клетка, огледала се и жално-жално проговорила:

— Всички спят! Няма ли поне една жива душа да каже: „Чудо-птици, ела и ти да спиш!“

„Ако е там бедата — помислил си най-големият брат, — това не е толкова мъчна работа!“ И се обадил:

— Чудо-птица, ела и ти да спиш!

В същия миг птицата го ударила с крило и той се превърнал в малка брезичка.

На сутринта по-малките му братя отишли при моста и що да видят — резките почервенели. Стегнал се набързо за път средният брат и препуснал през девет земи в десета на помощ на по-големия си брат. Пристигнал в далечното царство и царят му казал, че неговият по-голям брат отишъл в градината за чудо-птицата, но не се върнал оттам. Отправил се средният брат към градината, погледнал тук, погледнал там, не видял ни брат си, ни липата с трите върха. Надзърнал най-сетне в брезовата горичка, гледа — липата е там, но брат му го няма. Скрил се той в гъстата трева на поляната и зачакал. Наоколо пълна тишина. Но щом слънцето залязло, градината се изпълнила е чуруликане, сякаш хиляди птички запели заедно. Тогава долетяла и чудо-птицата. Кацнала тя на златната клетка, огледала се и жално-жално заговорила:

— Всички спят! Няма ли поне една жива душа да каже: „Чудо-птица, иди и ти да спиш!“

Средният брат мълчал. Почакала малко чудо-птицата и пак жално-жално проговорила:

— Всички могат да спят, само аз не мога. Няма ли поне една жива душа да каже: — „Чудо-птица, иди и ти да спиш!“

Този път средният брат съжалил птицата и се обадил:

— Чудо-птица, иди да спиш!

В същия миг чудо-птицата го ударила е крило и той се превърнал в млада брезичка.

На сутринта най-малкият брат отишъл на моста, гледа — резките пак червени.

Препуснал тозчас през девет земи в десета, а царят там му казал, че братята му отишли в градината за чудо-птица и повече не се върнали.

Отишъл в градината и най-малкият брат, гледал тук, гледал там — липата там, но братята му ги няма, само тревата на поляната сякаш е посмачкана. Скрил се най-малкият брат във високата трева, но така, че да може да стигне с ръка златната клетка и зачакал.

Наоколо — пълна тишина. Щом залязло слънцето, градината се изпълнила е чуруликане, сякаш хиляди птици запели наведнъж. Тогава долетяла и чудо-птица. Кацнала тя на златната клетка, огледала се наоколо и жално-жално заговорила:

— Всички спят! Няма ли поне една жива душа да каже: „Чудо-птица, иди и ти да спиш!“

Мълчал най-малкият брат, дума не продумвал. Почакала малко чудо-птица и още по-жално заговорила:

— Всички могат да спят, само аз не мога! Няма ли поне една жива душа да каже: „Чудо-птица, иди и ти да спиш!“

И сега не продумал най-малкият брат. Почакала още малко чудо-птица и високо заридала:

— Всички спят, само аз не мога! Няма ли поне една жива душа да каже: „Чудо-птица, иди и ти да спиш!“

Сега вече най-малкият царски син не се стърпял. Отворил уста да се обади, но за негово щастие на чудо-птица ѝ омръзнато да се оплаква и тя скочила в златната си клетка. Разбрал тогава най-малкият брат, че е по-добре да премълчи. В клетката чудо-птица се озърнала на всички страни, не чула и не видяла никого наоколо, пъхнала клюна под крилото си и спокойно заспала.

Тогава най-малкият брат се изправил полекичка и провроял дясната си ръка през вратичката на клетката. Щом извадил пръстенчето от левия крак на птицата, веднага дръпнал с лявата си ръка вратичката на клетката и я затворил. Събудила се чудо-птица, замятала се из клетката, забълскала се в пръчките ѝ, замъчила се да излезе и се разписукала, сякаш ѝ се случила страшна беда. Бълскала се тя още дълго и чак призори се успокоила, навела глава и продумала:

— Ти свали пръстенчето ми, сега вече съм твоя!

— Кажи ми, чудо-птица, къде са братята ми?

— Двете брезички, които са до тебе, са твоите братя.

— Кажи ми, чудо-птица, какви са останалите брезички?
— Останалите брезички са също хора.
— Кажи ми, чудо-птица, как да превърна тези брезички отново в хора?

— Влез по-навътре в брезовата горичка, огледай се добре и ще видиш купчини пясък. Ако посипеш всяка брезичка с по три шепи от този пясък, брезичките ще се превърнат в хора.

Тъкмо тъй и постъпил най-малкият брат. Съживил най-напред двамата си по-големи братя, а те му помогнали да съживи останалите. Но и тримата не могли да се справят с всички брезички. Тогава и съживените вече започнали да носят пясък. И така брезичките изчезвали една след друга, докато не се съживила цялата горичка. Градината се изпълнила е хора — игла да хвърлиш, няма къде да падне. Всички се струпали около най-малкия царски син и от радост просто не знаели какво да правят. А той намислил да развесели още повече спасените. Попитал чудо-птица може ли да им попее, тъй както пеела, когато долитала. И чудо-птица запяла. Какъв сладък глас имала тя!

След три дни всички се разпръснали: братята тръгнали на една страна, останалите — на друга. Точно по пладне тримата братя стигнали до морето. По-големите искали да продължат пътя си, но най-малкият се изморил. Легнал на брега на морето и заспал. Като видели това, по-големите братя се сговорили да откраднат чудо-птица, а най-малкият брат, своя спасител, да хвърлят в морските вълни. Речено — сторено! Чудо-птица попаднала в ръцете им, а за пръстенчето съвсем забравили и то останало на пръста на брат им. Върнали се по-големите братя вкъщи при баща си и почнали да се хвалят един през друг как са намерили чудо-птица, как се измъчили, докато я търсят, но къде се е дянал най-малкият им брат, това съвсем не знаели.

Братята се надявали, че чудо-птица ще прави различни чудеса за тях, но без пръстенчето птицата не изпълнявала никакви заповеди, а стояла мълчалива и умърлушена.

Заживели по-големите братя в двореца на баща си весело и безгрижно, обаче старият им баща винаги си поплаквал, щом си спомнел за своя най-малък син. Но и да плаче и да не плаче — изгубеният син не се връщал. Но Старецът все пак скърбил напразно

— не се удавил неговият любим син в морските глъбини. Русалки го подхванали с нежните си ръце и го отнесли в разкошния кехлибарен дворец на морската царица. Царицата обикнала хубавия момък и се омъжила за него. Заживели те щастливо. Но веднъж русалките им разказали, че чули тъжния плач на стария цар. Домъчняло на царския син за стария му баща и решил да напусне за някое време кехлибарения дворец и да го утеши. Той изказал на глас желанието си и потрил пръстена на чудо-птица.

Още в същия миг пръстенчето се превърнало в златен мост и царският син преминал по него от кехлибарения дворец на морската царица до двореца на баща си.

Когато видял сина си жив и здрав, старият цар се зарадвал до немай-къде. В това време чудо-птица запяла и разказала на царя какво сторили с малкия си брат по-големите му синове. Паднали те на колене пред баща си и пред брат си и взели да се молят за прошка. Най-малкият царски син имал добро сърце, той простил на братята си и придумал баща си да не ги наказва.

Три дни гостувал най-малкият царски син в двореца на баща си, три дни разказвал той за своето щастие, а на четвъртия ден, още при изгрев-слънце взел чудо-птица и се върнал в двореца на морската царица. Щом се разтворили пред него кехлибарените врати на двореца, златният мост отново се превърнал в пръстенче и царският син го поставил пак върху пръста на чудо-птица.

ПРИКАЗКАТА НА СТРАННИКА

Било зимно време. Един човек вървял през гората и се заблудил. Стъмнило се, вдигнала се снежна виелица, нищо не се виждало.

Пътникът бродил дълго из гората. Най-сетне стигнал до някаква къща. Какво щастие!

Почукал той на вратата и се помолил да му позволят да пренощува.

— Заповядай — отговорил стопанинът, — но при едно условие: през цялата нощ ще ни разказваш приказки.

Странникът веднага се съгласил. Къде ще се дене в такава тъмна нощ, в такава виелица?

Като се постоплил малко, той почувствуval, че го оборва сън. Но стопаните насядали наоколо и зачакали приказки.

— Добре — казал пътникът. — Само че преди да започна да разказвам, нека се разберем: никой не бива да ме пита за нищо. Прекъсне ли ме някой, преставам да разказвам и лягам да спя.

Всички приели това условие и пътникът започнал:

— Веднъж вървях през гората. Из една голяма гора. Вървя и не забелязвам нищо наоколо си. Изведнъж долетя врана. Една черна врана... Да... — пътникът сладко се прозял. — Гледам черна врана. Лети, лети... А аз гледам, гледам... Враната лети ту нагоре, ту надолу... А аз гледам, гледам... Лети тази черна врана. Лети, лети, ту нагоре, ту надолу... Една голяма черна врана...

— Е, а по-нататък нищо друго ли няма да има? — не се стърпяла стопанката.

Пътникът само това и чакал:

— Щом ме прекъснахте, няма да разказвам вече! — извикал той.

Легнал си тозчас в топлата постеля и спал непробудно чак до сутринта.

С това слагаме и край на нашите приказки!

Издание:

Приказки от балтийските страни

Българска. Първо издание

Съставител: Валентин Корнилев

Редактор: Надежда Делева

ИК „Кралица Маб“, София, 1995

ISBN: 946-376-003-14

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.